

STABICON

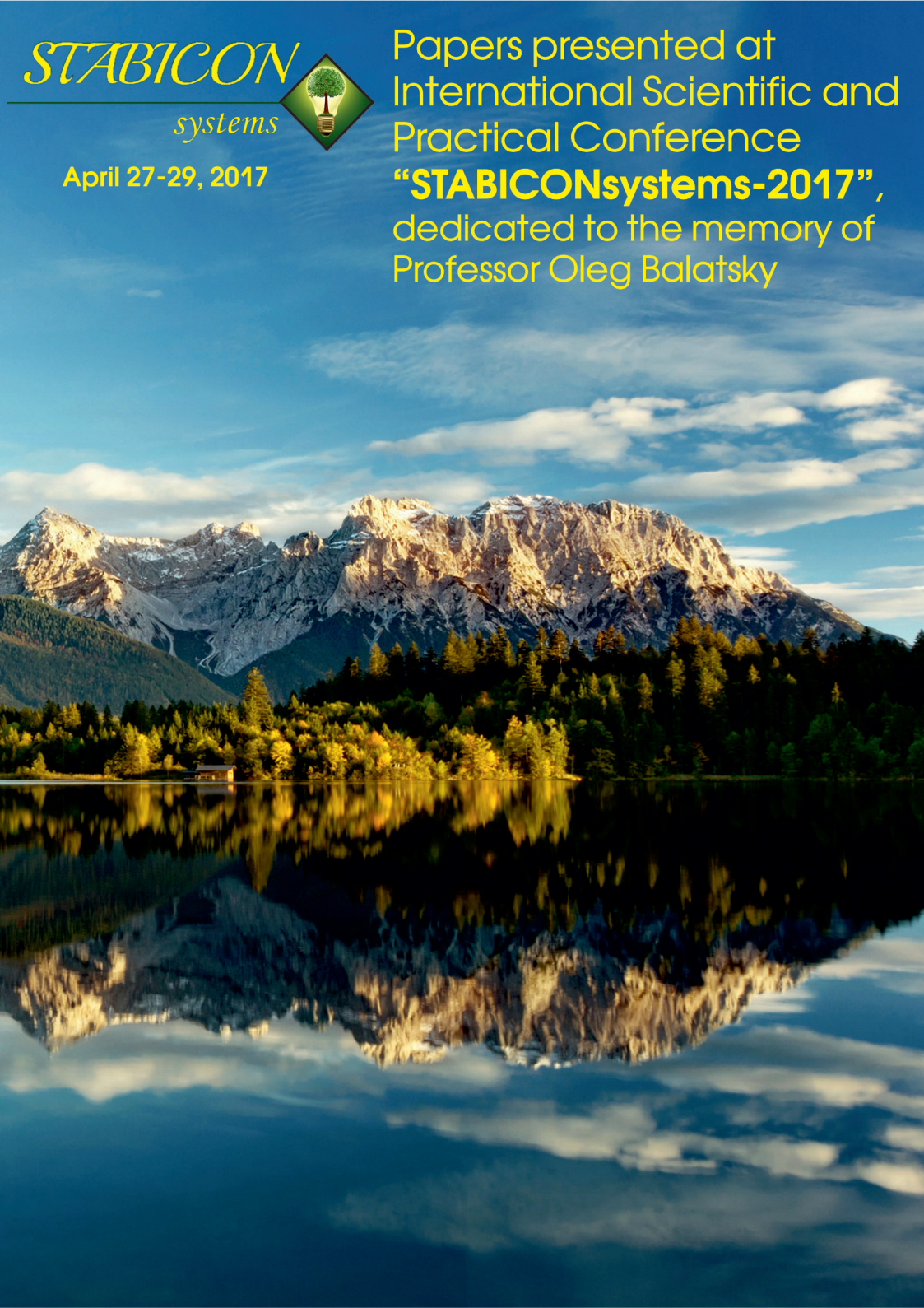
systems

April 27-29, 2017

Papers presented at
International Scientific and
Practical Conference

“STABICONsystems-2017”,
dedicated to the memory of
Professor Oleg Balatsky

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University
Oleg Balatsky Academic and Research Institute of Finance,
Economics and Management

International Scientific and Practical Conference
"STABICONsystems – 2017"

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 27 – 29 квітня 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

УДК: 330.34+338+005](063)

S

Рецензенти:

С. М. Фролов – доктор економічних наук, професор Навчально-наукового інституту бізнес-технологій «Українська академія банківської справи» Сумського державного університету;

Л. І. Михайлова – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту ЗЕД та євроінтеграції Сумського національного аграрного університету

Рекомендовано вченою радою Сумського державного університету

(протокол № 10 від 20 квітня 2017 р.)

STABICONsystems – 2017: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 27 – 29 квітня 2017 р. / редкол. : Г. О. Швїндїна, Д. О. Смоленніков, А. А. Іскаков. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 141 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «STABICONsystems – 2017» присвячені пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем у сфері забезпечення стійкого розвитку, управління торгівлею, адміністрування систем різного типу, соціальної відповідальності бізнесу, управління інноваціями у різних сферах та сфері альтернативної енергетики й енергоменеджменту.

Для вчених, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу і громадських організацій та вищих навчальних закладів освіти й широкого кола читачів.

УДК: 330.34+338+005](063)

© Сумський державний університет, 2017

INTERNATIONAL SCIENTIFIC and
PRACTICAL
CONFERENCE

"STABICONsystems – 2017"
April 27-29, 2017, Sumy, Ukraine

**The conference
organizers:**

- Sumy State University, Oleg Balatsky Academic and Research Institute of Finance, Economics and Management

**The topics of the
conference:**

- Sustainable Development
- Trading under Condition of Global Competition
- Administrating of Social, Economic and Political Systems
- Business-Projects and Corporate Social Responsibility
- Innovations
- Energy Management and Controlling in a Sphere of Energy Consumption

**The conference is
directed to:**

academic scholars, scientists, researchers, students, representatives of HEIs, business, youth organizations and NGOs

**Conference
languages:**

the official conference languages are **English, Ukrainian, Polish and Russian**

Conference place:

Sumy State University

Contacts of Organizing Committee:

Address: Ukraine, 40007, Sumy, R. - Korsakova str. 2, Sumy State University, Oleg Balatsky Academic and Research Institute of Finance, Economics and Management

E-mail: stabicon.sumdu@gmail.com

Web: <http://fem.sumdu.edu.ua/uk/conference/stabiconsystems.html>

**THE ORGANIZING COMMITTEE DOES NOT ENTAIL ANY
RESPONSIBILITY FOR THE CONTENTS OF THE ABSTRACTS**

The Conference Organizers

**Sumy State University,
(Oleg Balatsky Academic and Research Institute of Finance, Economics and Management)**

Address: Ukraine, 40007, Sumy,
R.-Korsakova str. 2
Phone: +380-542-687832
E-mail: info@def.sumdu.edu.ua
Internet: <http://fem.sumdu.edu.ua>

Організатори конференції

**Сумський державний університет
(Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького)**

Адреса: Україна, 40007, м. Суми,
вул. Р.-Корсакова, 2
Тел.: (0542) 68-78-32
E-mail: info@def.sumdu.edu.ua
Internet: <http://fem.sumdu.edu.ua>

STABICONsystems-2017 Organising Committee

Tetyana Vasylyeva, Professor, Director of Oleg Balatsky Academic and Research Institute of Finance, Economics and Management (ARIFEM), Sumy State University (SSU)

Leonid Melnyk, Professor, Head of Chair of Economics and Business Administration, SSU, President of Economic Research Centre

Denys Smolennikov, vice-director of ARIFEM, SSU

Hanna Shvindina, vice-director of ARIFEM, SSU

Nadiya Kostyuchenko, associate professor, ARIFEM, SSU

Olena Shkarupa, associate professor, ARIFEM, SSU

Alona Sergiienko, student, co-chairlady, student of IFEM, SSU

Andrii Iskakov, Ph. D. student, ARIFEM, SSU

Anatolii Pavlyk, Ph. D. student, ARIFEM, SSU

Svitlana Fedyna, Ph. D. student, ARIFEM, SSU

Daryna Serhiienko, student, ARIFEM, SSU

Ihor Zahrebelnyi, student, ARIFEM, SSU

Tetiana Yakushko, student, ARIFEM, SSU

Yana Us, student, ARIFEM, SSU

TABLE OF CONTENTS

		P.
<i>Iryna Ablieieva, Leonid Plyatsuk</i>	SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN WASTE MANAGEMENT OF OIL PRODUCTION	12
<i>Иван Аксенов</i>	ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ И ЦЕНОВОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ	13
<i>Наталія Бібік, Марія Владимирова</i>	УЧАСТЬ БІЗНЕСУ У ВИРІШЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МІСЦЕВИХ ГРОМАД ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	15
<i>Наталія Бібік, Владислава Троян</i>	ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВІТЧИЗНЯНИЙ БІЗНЕС: СУЧАСНИЙ СТАН	17
<i>Valeriia Bilenko, Alona Yevdokymova</i>	THE MODERN URBAN GREENING PROJECTS	19
<i>Victoria Bozhkova, Liubov Nosonova</i>	APPROACHES TO DEVELOPMENT OF ADVERTISING MESSAGES FOR MACHINE- BUILDING ENTERPRISES	20
<i>Victoria Boronos, Liubov Dovha</i>	FISCAL DECENTRALIZATIONS INFLUENCE ON ENVIRONMENTAL SECURITY FUNDING IN UKRAINE	22
<i>Катерина Бояринова</i>	ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ	24
<i>Олена Бурак, Ілля Покуца</i>	КАДРОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	26
<i>Артем Гандзюк</i>	ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФРАКЦІЙНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ	28

<i>Maria Hnatyshyn</i>	THE PARIS AGREEMENT AND ITS CONSEQUENCES FOR UKRAINE	30
<i>Denys Gorobchenko, Viacheslav Voronenko, Olena Kyrychenko</i>	THE INFLUENCE OF BUSINESS INFORMATION SYSTEMS ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT	32
<i>Denys Gorobchenko, Tetiana Gorobchenko</i>	METHODICAL APPROACHES TO MODELING COMPLEX ECOSYSTEM SERVICES ECONOMIC EVALUATION	33
<i>Аліна Горова, Єлізавета Черниш</i>	ЕКОНОМІЧНЕ ОБґРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АНАЕРОБНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ РЕЦИКЛІНГУ ВІДХОДІВ	35
<i>Олена Губанова</i>	ВИКОРИСТАННЯ "РІДКІСНОЗЕМЕЛЬНОГО" ПОТЕНЦІАЛУ ЕЛЕКТРОННИХ ВІДХОДІВ	37
<i>Олександр Дегтяренко, Сергій Шашков</i>	ПРИНЦИПОВІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПРИРОДНО- ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ МАЛИХ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ	39
<i>Олексій Деміхов</i>	РОЗВИТОК ЕЛЕМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ЖИТЛОВОГО ГОСПОДАРСТВА	41
<i>Олена Димченко, Ольга Рудаченко</i>	БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДПРИЄМНИЦТВА	43
<i>Олена Димченко, Юрій Тараруєв</i>	ПЕРЕВАГИ ЗАЛУЧЕННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ПІДТРИМКИ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ	45
<i>Aura Draksaitė</i>	THE ROLE OF GREEN INVESTMENT INSTRUMENTS IN INCREASING SUSTAINABILITY OF THE ECONOMY	47

<i>Valeriia Diachenko, Yuriy Petrushenko</i>	FUNDING PROBLEMS OF INTERNATIONAL SPORTS EVENTS IN UKRAINE	48
<i>Любов Жарова, Геннадій Гавриляка, Людмила Сєрова</i>	МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	49
<i>Інна Інтолітова</i>	УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ ВДОСКОНАЛЕННЯ БІЗНЕС- ПРОЦЕСІВ	51
<i>Леонід Істомин</i>	ИМИТАЦИОННОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ И РЕГИОНА	53
<i>Vilma Kazlauskiene, Aura Draksaite</i>	GREEN INVESTMENT FINANCING INSTRUMENTS	55
<i>Олександра Карінцева</i>	ОСНОВНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	57
<i>Олександра Карінцева, Світлана Тарасенко</i>	СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ЕКОНОМІЦІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	59
<i>Iana Kobushko, Olha Samofalova</i>	COMPARING THE EXPERIENCE OF EFFECTIVE TEAMWORK IN THE FOREIGN AND UKRAINIAN COMPANIES	61
<i>Євген Коваленко</i>	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КСВ	63
<i>Маруна Kolesnyk</i>	PROBLEMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES	65

<i>Anatolii Kornus, Serhii Siutkin, Olesia Kornus, Olena Danylchenko</i>	EVENT TOURISM FOR TRANSBOUNDARY COOPERATION	67
<i>Василь Костюк, Наталія Дріль</i>	ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИПЛІКАТИВНИХ МОДЕЛЕЙ І ДЕТЕРМІНОВАНОГО ЧИННИКОВОГО АНАЛІЗУ В БІЗНЕС-УПРАВЛІННІ	69
<i>Олександр Кубатко</i>	ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ФЛУКТУАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	71
<i>Дмитро Лазненко</i>	СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ПОВОДЖЕННЯ З ТПВ	73
<i>Ausrine Lakstutiene</i>	GREEN ECONOMIC DEVELOPMENT OPPORTUNITIES IN EUROPEAN REGION	74
<i>Станіслав Ларін</i>	ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ЦІННОСТЯМИ ОБ'ЄДНАНОЇ ЄВРОПИ	75
<i>Oleksandr Lesniak</i>	COMPETITIVENESS OF UKRAINIAN AGRICULTURE IN INTERNATIONAL TRADE	77
<i>Анастасія Лезіна</i>	ПРОДУКТ ПРОЕКТУ ТА ЙОГО ЦІННІСТЬ ДЛЯ РІЗНИХ СТЕЙКХОЛДЕРІВ	80
<i>Olena Litkovets</i>	SOCIAL AND ECONOMIC PROBLEMS OF TRAINING THE FUTURE TEACHERS	82
<i>Liliana Lopa</i>	SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF BUILDING KNOWLEDGE ECONOMY	84
<i>Владислав Мандрика</i>	ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	85

<i>Оксана Манюк, Наталія Боднар, Мар'яна Голембойвська</i>	РОЗРОБКА МЕТОДУ ОЦІНКИ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТАХ ГАЗОТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	87
<i>Iryna Marekha, Valeriia Skoryk</i>	ECOLOGICAL AND CULTURAL DETERMINANTS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT	89
<i>Pavlo Matvieiev, Oleksandra Karintseva</i>	THE EVALUATING FEATURES OF THE REGIONAL INNOVATIVE POTENTIAL	91
<i>Yulia Matvieieva, Yulia Myroshnychenko</i>	STUDY OF ENVIRONMENTAL AWARENESS LEVEL OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION	92
<i>Leonid Melnyk, Iryna Dehtyarova, Tetiana Yakushko</i>	ECOLOGICAL AND ECONOMIC CHALLENGES OF ENERGY SECURITY FOR UKRAINE	94
<i>Leonid Melnyk, Oleksandra Kubatko</i>	THE ECOLOGICAL FOOTPRINT ANALYSIS AND INDUSTRY 3.0	96
<i>Максим Михайлов</i>	ПОНЯТІЙНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ	98
<i>Виктор Олейник</i>	МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОДВИЖЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРОДУКТА	100
<i>Юлія Опанасюк, Олена Місечко</i>	ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	101
<i>Anatolii Pavlyuk</i>	RE-THINKING PORTER'S FIVE FORCES MODEL FOR ENERGY MARKET IN UKRAINE	102
<i>Олена Паршина, Юрій Паршин</i>	СТІЙКИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	104

<i>Яна Пащенко, Ганна Швіндіна</i>	ЗДОРОВЕ МІСТО: ПРОЕКТ «ЗЕЛЕНИЙ ВЕЛОСИПЕД» СПРЯМОВАНИЙ НА ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	106
<i>Оксана Сакаль</i>	АЛГОРИТМ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	108
<i>Олександр Самохович</i>	ВИЯВ ПРОЯВІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ НЕСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ МУНІЦИПАЛЬНИХ ВІДХОДІВ	110
<i>Lina Sineviciene</i>	THE NEXUS BETWEEN TAXATION AND ENERGY INTENSITY IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	112
<i>Валентина Смачило</i>	ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО РЕЗЕРВУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	113
<i>Ірина Сотник, Тетяна Личко</i>	ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ «ТЕПЛИХ» КРЕДИТІВ УРЯДУ УКРАЇНИ	115
<i>Роман Сторожев</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ЛІДЕРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	118
<i>Леонід Таранюк, Денис Кобизський</i>	АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ ЗОН ПОСТАЧАННЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗАМОВНИКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «СУМСЬКИЙ ЗАВОД «НАСОСЕНЕРГОМАШ»	120
<i>Марина Ткачова, Людмила Бухаріна</i>	ЕНЕРГЕТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – СУТНІСТЬ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ	122
<i>Ірина Tovstukha</i>	MODERN APPROACHES TO DEFINING ALTERNATIVE SOURCES OF ENERGY	124
<i>Світлана Чаусовська</i>	ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ У МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВИКОНАЧОЇ ВЛАДИ	126

<i>Ліана Чернобай, Святослав Маліброда</i>	МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ЗАЙНТЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ	128
<i>Olena Chygryn</i>	RENEWABLES IN UKRAINE’S AGRICULTURE	130
<i>Allan Chisakula, Iryna Tymchenko</i>	MANAGEMENT MODEL FOR USING CONTINUOUS INNOVATIVE STRATEGIES ON THE EXAMPLE OF GOOGLE INC.	132
<i>Julia Chortok, Andrii Yevdokymov, Ali Hassan Jabur</i>	LOGISTICS OF ENVIRONMENTAL SERVICES	134
<i>Олена Шкаруна</i>	ДОБРОТНІСТЬ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН РЕГІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	135
<i>Andrew Shvidchenko, Anna Vartanian</i>	PROJECT “GREEN MARINA” FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UKRAINIAN DANUBE DELTA	137
<i>Hanna Shvindina</i>	NEW STRATEGIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: FUTURISM OR REALITY FOR UKRAINE?	139

SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN WASTE MANAGEMENT OF OIL PRODUCTION

Iryna Ablieieva, Leonyd Plyatsuk
Sumy State University, Sumy
Ukraine

According to Goal 12 of the 17 Sustainable Development Goals we should ensure sustainable consumption and production patterns. The most significant targets of this goal proclaim efficient use of natural resources, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Oil production process causes technogenic pressure on the environment, for instant generates atmospheric, hydrospheric and soil pollution. Although it changes balance in natural systems, destroys ecosystems and indirectly affect on the living beings that are in the area of influence. It is worth paying attention to waste generated as a result of oil production such as spent drilling mud, drilling sludge and drilling waste water. Drilling sludge is especially dangerous for soils, underground and surface waters, and living organisms due to content in its composition toxic organic compounds and soluble mineral salts, in particular petroleum products and heavy metal compounds: titanium, chromium, iron, nickel and copper. The aim of this paper is designing and implementation of sustainable complex system of drilling waste management.

The latest scientific research in this field of knowledge show that the most expedient is the application of the technology of separate processing of oil sludge using complex methods of utilization. With a high oil content in the waste, it is necessary to extract it by washing, extraction or sorption. A rather promising direction for today is the use of supercritical fluid extraction, most often with the use of carbon dioxide. This process is based on the phenomenon of anomalously high solubility of substances at temperatures and pressures close to critical. In this way we can obtain commercial oil, which is a valuable chemical raw material, and not just fuel. For this reason, thermal methods for oily waste treatment are not appropriate and ineffective from a sustainable development standpoint.

Wastes with low oil content are subjected to bio destructive treatment using special strains of bacteria, lower fungi and unicellular algae. The method of bioremediation in the reclamation of oil contaminated soils is increasingly used today. The main advantage of it is complete decontamination and detoxification of the soil due to oxidation of organic substances by oil destructive bacteria.

The chemical method of drilling sludge treatment consists in solidification and stabilization of waste, and provides an opportunity to obtain environmentally friendly building materials.

Thus, sustainable drilling waste management should consist of physical and chemical, biological, and chemical methods of waste treatment.

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ И ЦЕНОВОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Иван Аксенов

*Хмельницкий кооперативный торгово-экономический
институт, Хмельницкий
Украина*

Определяя значение цен, К. Маркс подчеркивал: — «весь капиталистический процесс производства регулируется с помощью цены продуктов. Видные американские экономисты К.Р. Маккон-Нелл и С.Л. Брю называли систему ценообразования основным координирующим механизмом капиталистической экономики. И это подтверждено историческим опытом.

Ценообразование – основная функция маркетинг-менеджмента и это подтверждено исследованием известного ученого Роберта Долана, который установил, что в случае повышения цены на 1% увеличение чистой прибыли, обследованных им компаний было достаточно значительным: в Coca-Cola – на 6,4%, в Fuji Photo – на 16,7%, в Nestle – на 17,5%, в Ford – на 26 % и в Philips – на 28,7%. Эти поражающие цифры во многом объясняют то внимание, которое уделяют ценам руководители заграничных компаний. Они понимают что: «Цена – опасный инструмент в руках некомпетентных менеджеров».

В период кризиса и развития рыночных отношений в Украине особенно актуально воплотить в жизнь мероприятия по имплементации гибкой системы управления ценообразованием, использование которой способствовало бы, прежде всего, повышению жизненного уровня, социального и правового обеспечения и защиты населения. Новая система ценообразования, несомненно, должна базироваться на маркетинговом подходе.

В настоящее время в качестве точки отсчета при установлении цены на продукцию выступает себестоимость. Состояние целевого сегмента рынка в расчет не принимается.

Определяя стоимость товара и услуг субъекты хозяйствования, как правило, задаются вопросом: “Какую цену необходимо назначить с тем, чтобы покрыть издержки и получить максимальную прибыль от реализации товара и предоставления услуг?” — и в то же время задаются другим, казалось бы, вполне “рыночным” вопросом: “Какую цену готов будет заплатить за товар или конкретную услугу потребитель?”. Такой подход свидетельствует об отсутствии собственной системы ценовой политики. Естественно, отсутствует и стратегия ее реализации.

При маркетинговом подходе предполагается, что субъект хозяйствования имеют ценовую стратегию и политику цен, если при определении их уровня пытается ответить на вопрос:

“При каких издержках будет получена прибыль в результате продажи товаров и услуг по ценам, доступным для потребителей?”. Наличие системы ценовой стратегии и политики цен подтверждается и в случае, когда при назначении цены на товар или услугу задается и такой вопрос: “Какую ценность представляет для потребителей товар или услуга и как их убедить в том, что назначенный уровень цены соответствует этой ценности?”.

Осуществление гибкой системы ценовой стратегии и политики цен в странах Запада основывается на удовлетворении нужд и желаний потребителей. Этот важный принцип взаимной выгоды в цивилизованной рыночной экономике существенным образом отличается от «дикого рынка». На его сущность обратил внимание американский бизнесмен, профессор Джон Хьюко в 1991 г. на научно-практической конференции по вопросам развития рыночных отношений, которая проходила в Москве. Он заметил: «Безграничный ужас я испытываю, когда имею дело с вашими «капиталистами». Они все хотят купить что-нибудь за 5, а продать за 10 руб. У нас это считается преступлением. У нас внутри рамки и квадрата, разрешено все, что нужно и можно для бизнеса. А за пределами квадрата вас ждет тюрьма. Рамки у вас нащупать очень тяжело»

Вышеизложенное полностью касается рыночных отношений в Украине, где за годы независимости ничего не изменилось. Интересы потребителя как не учитывались, так и не учитываются. Такое «рвачество», а по сути обман и неуважение к потребителю является грубым нарушением принципов нормальных рыночных отношений, в частности принципов и подходов к ведению предпринимательства и бизнеса.

Отсутствие четкой системы ценообразования привел к дисбалансу между заработной платой, пенсиями и реальной стоимостью жизни. Цены растут галопом на все продукты, зарплаты повышают на минимумы и сразу же увеличиваются цены на продукцию, коммунальные услуги и др.

Доходы населения уменьшаются, растет безработица. По уровню жизни Украина на 133 месте в мире.

УЧАСТЬ БІЗНЕСУ У ВИРІШЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МІСЦЕВИХ ГРОМАД ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Наталія Бібік, Марія Владимірова

*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова, Харків
Україна*

Розвиток підприємств в умовах загострення внутрішньої та зовнішньої конкуренції вимагають застосування нових підходів до діалогу з основними споживачами компаній та залученню нових. Починаючи з другої половини ХХ століття підприємства відчули залежність впливу зниження репутації на ставлення споживачів та інших стейкхолдерів до компанії, а звідси і зниження прибутків.

Хвиля протестів, яка прокотилась по всьому світу вкінці 80х на початку 90х у зв'язку із недотриманням компаніями основних екологічних принципів та стандартів а також порушенням прав людини, призвів до необхідності створення концепції відповідального бізнесу, яка поклала початок розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ).

Офіційно поняття КСВ оформилося на Лісабонському європейському саміті в березні 2000 р., основні положення якого пізніше були закріплені в документі, опублікованому Європейською комісією у 2001 р («Зелена книга про КСВ») [2].

Більшість науковців виділяють декілька рівнів КСВ [3], як комбінації вимог і очікувань від бізнесу з боку суспільства і держави. Перший рівень КСВ є обов'язковим та полягає у дотриманні законів. Одним з напрямків реалізації КСВ на другому та третьому рівні є взаємодія з громадою на території присутності компанії чи з громадою на яку здійснює вплив виробнича діяльність компанії.

Система ефективної роботи з громадою включає наступні кроки [1]:

1. визначення суспільних потреб;
2. аналіз визначених потреб враховуючи інтереси компанії;
3. виявлення експертизи основних стейкхолдерів (визначення актуальності визначених напрямів, пріоритетність цілей та проєктів та ін.);
4. формулювання найкращих форм участі компанії в роботі з громадами;
5. побудова з місцевими громадськими організаціями та органами влади партнерських відносин;
6. залучення співробітників до роботи з громадами;
7. надання звіту.

Основними формами участі бізнесу у вирішенні соціальних проблем місцевої громади можуть бути:

1) Грошові гранти – виділяється компанією у вигляді фінансової допомоги для підтримки освітніх програм та проведення прикладних досліджень та ін..

2) Надання благодійних пожертвувань та спонсорської допомоги – яка надається або в грошовій формі або в натуральній компаніїю для реалізації соціальних програм.

3) Маркетинг, який має соціальну значимість – відрахування відсотку від продажів конкретного товару для підтримки певної соціальної програми .

4) Еквівалентне фінансування – можливо в рамках державно-приватного партнерства, яке передбачає спільне фінансування визначених соціальних програм з боку органів державного влади, компанії та громадських організацій.

5) Соціальна інвестиція - фінансова допомога, яка виділяється компанією на реалізацію довгострокових соціальних програм, спрямованих на зниження соціальної напруги і підвищення рівня життя населення. Подібний напрямок роботи характерний для великих транснаціональних

6) Залучення співробітників компанії до добровільної участі у соціальних програмах зовнішнього спрямування компанії шляхом безоплатного надання одержувачам знань, часу, інформації, навичок співробітників компанії.

7) Соціальний бюджет – виділення кошти для реалізації власних соціальних програм компанії.

Таким чином, співробітництво компанії з громадою в рамках реалізації КСВ компанії може позитивно впливати як на розвиток компанії, так і на розвиток громади. Враховуючи специфіку діяльності компанії та її розміри можуть бути застосовані різні форми взаємодії. Однак, які б форми не застосовували компаніям важливо слідувати основним семи крокам описаним вище. Лише за їх виконання можна розраховувати на ефективну співпрацю з громадою.

Література:

1. Курінна І., Малярчук В., Саприкіна М., Супрунюк М., Трегуб О. Прозорість і корпоративна соціальна відповідальність. 2015 — К.: Поліграфія «Юстон». — 47 с.
2. Офіційний сайт Європейської комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-9_en.htm
3. Офіційний сайт Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/>

ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВІТЧИЗНЯНИЙ БІЗНЕС: СУЧАСНИЙ СТАН

Наталія Бібік, Владислава Троян

*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова, Харків
Україна*

Орієнтованість світової економіки на соціальний розвиток, приєднання України до Глобального Договору ООН породжує необхідність розвитку сфери корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) задля майбутньої можливості вільного виходу на світові ринки, ефективної співпраці з іноземними інвесторами, конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Необхідність впровадження КСВ на вітчизняних підприємствах підштовхує все більшу кількість українських бізнес-одиниць ставати на шлях здійснення перетворень, започатковувати зміни у корпоративних соціальних відносинах між бізнесом та державою.

В умовах інтернаціоналізаційних перетворень сучасного світового ринку великі підприємства розвинених країн вступили на шлях розвитку соціально-орієнтованого бізнесу. Але треба зазначити, що українські підприємства поки ще не мають чіткої стратегії впровадження КСВ та недостатньо проінформовані про переваги, які можна отримати від її використання.

Не зважаючи на широке вивчення питання впровадження соціальної відповідальності на підприємствах, відсутній єдиний погляд науковців на розуміння змісту соціальної відповідальності бізнесу. В Україні не повною мірою досліджено основи управління на підприємствах процесом впровадження соціальної відповідальності, нерегульовані питання взаємодії бізнесу та влади як на державному, так і регіональному рівні.

Сучасна ситуація на вітчизняному ринку (лише 55 українських компаній - члени Альянсу Глобального Договору ООН) вказує на те, що держава потребує введення механізму забезпечення стійкого соціально-економічного зростання [4]. Швидкий темп процесу залучення українських підприємств до соціально відповідальної діяльності характеризується відсутністю знань та компетенцій у питаннях, пов'язаних з розумінням необхідності впровадження соціальної відповідальності на підприємствах, що в свою чергу призводить до низького рівня соціально відповідальної активності в Україні в цілому.

Головною проблемою впровадження соціально відповідальної активності в український бізнес полягає не лише в низькому рівні інформованості підприємств щодо переваг запровадження КСВ, але і в тому, що не всі українські компанії розуміють цінність і важливість взаємодії зі

стейхолдерами, підвищення прозорості діяльності, використання сучасних підходів до управління. Також перешкодою у запровадженні КСВ на вітчизняних підприємствах постає проблема фінансової неможливості утримувати соціальну сферу. Проведені Центром соціальних експертиз Інституту соціології НАН України та благодійним фондом «Інтелектуальна перспектива», соціологічні дослідження, в якому взяли участь понад вісімсот підприємств різних розмірів, форм власності та сфер діяльності, визначили основні перешкоди становлення та розвитку соціальної відповідальності бізнесу, а саме: недосконалість законодавчої й нормативно-правової бази, відсутність сформованої та дієвої незалежної громадянської експертизи та оцінки результатів соціальних програм, стандартів і якості підготовки бізнес-фахівців; відсутність системи заохочення (морального та економічного) відповідальних суспільних суб'єктів [2].

В Україні сформована тенденція відсутності чітких, зрозумілих і, насамперед, єдиних критеріїв оцінки корпоративної соціальної відповідальності. Невивченими залишаються уявлення про етичні принципи сучасного бізнесу, про економічні ефекти соціально відповідальної поведінки. Для покращення становища та розвитку соціальної відповідальності в Україні необхідно укріплювати правову базу регулювання соціальних заходів, підвищувати знання та компетенції працівників підприємств у сфері КСВ, заохочувати соціальне партнерство між державою, бізнесом та суспільством, застосовуючи світові практики управління КСВ, розвивати державну соціально-економічну політику.

Таким чином, для вітчизняного бізнесу надзвичайної важливості та актуальності набуває процес формування механізму управління розвитком корпоративної соціальної відповідальності та трансформації сучасної ділової активності у стан «соціального управління», при якому використовуються найдосконаліші управлінські ресурси та методи.

Література:

1. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної Д 44 відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія / О.Ф. Новікова, М.Є. Дейч, О.В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2013. – 296 с.
3. Напрями підвищення соціальної відповідальності бізнесу на місцевому рівні [Електронний ресурс]/ Жук В. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
3. Соціально відповідальний бізнес. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua/>
4. United Nations Global Compact. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unglobalcompact.org/participation/report/cop>

THE MODERN URBAN GREENING PROJECTS

Valeriia Bilenko, Alona Yevdokymova

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

Many cities all over the world suffer from intense air pollution of the private cars, public transportation, factories etc. Governments and experts from different countries initiate social, economic and ecological changes in policy and trying to propagate urban greening projects as an important part of environmental challenges of modern society. Rational environmental management includes a few ways of urban greening technologies which may be used as effective solutions for sustainable development in city spaces. One of them depends on traditional planting activities when urban spaces are covering by parks and eco-spaces, i.e. “horizontal” planting. City government and public organizations take care of Environment protection activities and fund eco-projects. But another one type of modern urban greening initiatives known as “vertical forests” becomes popular in some European cities. The term “vertical forests” means that such projects use building and roofs for planting. This idea came from Italian city Milan, where in architect Stefano Boeri proposed to build a “green skyscraper”. He decided to plant a forest directly on the roofs of these buildings. The project was started in 2011 and in two years two “green skyscrapers” were built. There is a modern and ecological two-tower complex. These 80 and 111 meters in height buildings have built-in solar panels and totally covered by different plants on frontage. Architectures argue that such plants increase humidity, absorb dangerous CO₂, protect owners from radiation and pollution, improving the quality of life in houses. Ecologists emphasize that if there is one tree or bush on 1 square meter roof, it grants a year oxygen reserve for one human. Nowadays the high effectiveness of such projects was approved by multiplicative effect: Chinese city Nanjing which Air Quality Index is 132 (unhealthy for the human, especially for people with respiratory disease) decided to implement Italian experience and start building of the Nanjing Green Towers similar with Milan design. Chinese architects suggest that future plants of Nanjing's building will cover 25 tons of CO₂ during a year and produce about 60 kg of oxygen daily. Moreover, Switzerland city Lausanne will also follow this idea.

As far as we may concern, effective realization of this project has very important strategical goal of creation “forest city” space in modern cities and spreading this successful practice of new model of city without expanding but a space of small and green cities.

References:

1. China may build a smog-eating «forest city» filled with tree-covered skyscrapers Retrived from: <https://goo.gl/3H1GPn/#>. [In English].

APPROACHES TO DEVELOPMENT OF ADVERTISING MESSAGES FOR MACHINE-BUILDING ENTERPRISES

Victoria Bozhkova, Liubov Nosonova

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

With the development of advertising business are observed the increasing deepening and specialization in the supply of advertising information as to different product groups, activities and so on.

Let's consider the peculiarities of advertising message design at machine-building enterprises. High-quality and effective advertisement will increase the demand for the products of engineering enterprises, retention or increase of the occupied segment of the market, formation of positive image of the product and enterprise as a whole.

The object of the investigation is the improvement of printing advertising of machine-building enterprise taking into account psychological influence on consumers and with the use of application software products.

The main task of advertising at machine-building enterprise – is the influence on target audience (buyers of industrial production services) according to the goals. Advertising information can be spread in any form, with the help of data media and means as under the provisions of the Law, so under other provisions.

Basing on specificity of machine-building enterprise products, the traditional and most used is printing advertising.

Design – is the creative method, process and result of artistic and technical projecting of industrial products, their complexes and systems oriented for achievement of the full compliance of created objects and environment with human needs as utilitarian so aesthetic [1].

Advertising design – is a project activity directed to projection of visualization methods of advertising image for purposes of creative advertising strategy. Still the advertising image is a miscellaneous phenomenon and data medium (it discloses properties of advertised product), becomes independent in relation to the product and is the element of masscult (introducing requirements of aesthetic nature) [2].

Advertising message (appeal) – is a means of presenting information of advertiser to a potential customer which has a concrete form (textual, visual, sound, symbolic, etc.). Each element of advertising message (tone, writing style, music, location, character, plot) is created taking into consideration the peculiarities of perception of the target audience.

When creating design of advertising at machine-building enterprise the following tasks are solved: creating of harmonious structure of production/services, display of the main features and functionality of the production taking into

consideration technical and technological resources of printing reproduction of advertising medium.

When designing the advertising message it is necessary to agree on its theme, structure, shape, style and design. Their choice depends on the goal pursued by the enterprise, its financial and non-material resources. The visual images play a significant role at designing the advertising message. Good illustrations can contain much more information than text causing in consumers strong emotional reactions. They attract attention and are a visual addition to textual material.

Color in the advertisement is also of particular importance. Having the ability to influence on consumers, it can encourage, irritate, encourage empathy, call associations with the proposed image and so on.

At machine-building enterprises the printing advertising materials (booklets, flyers, calendars, brochures, press releases, posters, catalogues, etc.) are used almost at all public events – at direct mail advertising, during business meetings, at exhibitions, etc. The main software packages which are used by Ukrainian advertisers at designing the advertising messages are 3D Studio MAX, Adobe Photoshop, Adobe Flash, Corel Draw. The advertisement created taking into account peculiarities of psychology of information perception and the design of which is made using modern software package will help to distinguish the proposed product/service and the company as a whole.

According to the results of conducted research the printing advertising of machine-building enterprises taking into account psychological influence on consumers and using the application software products, was improved. The author variant of improvement of printing medium advertising (the booklet «Centrifugal pumps for RPM systems» of «JSC Nasosenergomash Sumy») of machine-building enterprise using Corel Draw is proposed.

The results of the study can be used in the work of native industrial enterprises, as well as the basis for further research on the systematization and formalization of methods of psychological influence on consumers when designing printing media advertising by enterprises of machine-building industry with the use of application software products.

References:

1. Wikipedia – Free encyclopedia of Ukraine. Determination of design. [Traffic review]. www.uk.wikipedia.org. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%B7_%D0%B0%D0%B9%D0%BD [in Ukrainian].
2. Holub I. Visual culture of advertising design [Traffic review]. www.oldconf.neasmo.org.ua. Retrieved from: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/255> [in Ukrainian].

FISCAL DECENTRALIZATIONS INFLUENCE ON ENVIRONMENTAL SECURITY FUNDING IN UKRAINE

Victoria Boronos, Liubov Dovha

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

The industrial pressure adversely affects the ecological security of the state and its regions. Unfortunately, the existing funding mechanisms of environmental protection are not efficient. The law on fiscal decentralization was adopted in Ukraine in 2015, this affected the redistribution of budget, and ways of financing the environmental security measures in the regions. It is already approved necessary changes to the tax code to redistribute tax revenues between state and local budgets. Thus, since 2015 environmental taxes and charges are divided between the state and local budgets as follows:

Table 1 - Distribution of tax payments for environmental protection between the different levels 2015-2016 [2]

Items of incomes to the budget	SB ¹ (g.f.) ³	SB (s.f.) ⁴	LB ² (g.f.))	LB (s.f.)
rent charges:	-	-	-	-
transportation of oil and oil products; ammonia;	100%	-	-	-
usage of land resources	75%	-	25%	-
special usage of forest resources; water;	50%	-	50%	-
usage of natural objects of local significance	-	-	100 %	-
environmental tax;	20%	-	-	80%
penalties for violations of environment protections legislation	-	30%	-	70%

¹ - State budget, ² - Local budgets, ³ - General fund, ⁴ - Special fund.

So table shows that the majority of environmental taxes and charges are transferred to the local and regional budgets. For comparison, in 2013 the 50% of the rent value for the mining of national importance were transferred to the state general budget funds, the other 50% were directed to local budgets. However, according to the new environmental tax (which was introduced in 2013) 70% were transferred to the state general budget funds, the other 30% were directed to local budgets. In the same manner there were introduced changes related to the expenditure of state and local budgets.

We have analyzed the dynamics of income and expenditure of state and local budgets in ecological sphere during last six years, and it was found that, the majority of incomes are still accumulated not in the local budget.

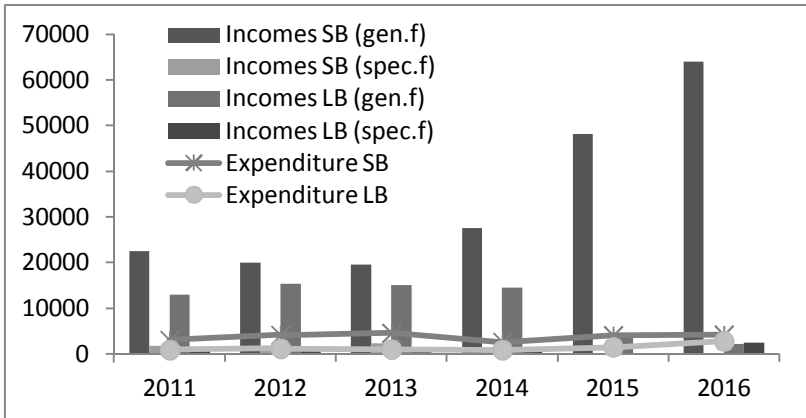

Figure 1 - Comparison of state and local budgets in terms of environmental charges, mln [1]

Therefore, in our opinion for the effective functioning of environmental funds the appropriate environmental tax should be directed to special fund local budgets. It is clear, that one of the main directions of environmental funding changes is related to the redistribution of rent payments from natural resources to local budgets. Thus, within the consolidated budget the rent payments account for the 80-90% of total environmental charges and fees. For example, in 2016 their amount was 23 259, 43 million UAH to the state budget and only 795, 35 million UAH to local budgets.

It should be mentioned that Ukraine has very low rates of natural resources payments and environmental tax compared to developed countries and some CIS

There are significant reserves of revenues growths of natural resources payments to the budget of Ukraine through increase of tax rates, since their current level does not reflect the real value of natural resources, which are involved in the reproductive process, and the value of damage caused to the environment.

The proclaimed strategic course on decentralization and local government reform should certainly consider proper measures to transfer the ownership of natural resources to local communities in areas owned by communities, which would support the financial self-sufficiency of local government.

References:

1. State Treasury Service of Ukraine // budget execution / [electronic resource]. - Access: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
2. Decentralization of power // Legal / [electronic resource]. - Access: <http://decentralization.gov.ua/legislation>

ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Катерина Бояринова

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», Київ
Україна*

Розвиток вітчизняних інноваційно орієнтованих підприємств характеризується високим рівнем залежності від економічних відносин з суб'єктами екосистеми функціонування, що супроводжуються трансакційними витратами. При цьому, потребує врахування не тільки їх понесення пов'язане з організацією збуту високотехнологічної продукції, але й з процесами комерціалізації.

Трансакційні витрати комерціалізації продукції формують комплекс, що включає чотири основні напрями: ідентифікація, пропозиція, трансфер, пролонгування взаємодії. Перший з яких передбачає ідентифікацію підприємства-контрагента як замовника чи партнера. Необхідність ідентифікації замовників, спроможних впровадити пропоновану продукцію, обумовлена наявністю технологічного розриву, що потребує нівелювання недоцільності витрат пов'язаних з укладанням угод та веденням переговорів. Вартість відряджень щодо визначення техніко-технологічної спроможності підприємства-клієнта, за номенклатурою статей, може включатись до витрат на відрядження працівників зайнятих збутом. На таких працівників, крім встановлення спроможності впроваджувати продукцію, доцільно покладати функції визначення предмету партнерської співпраці, вартість чого може враховуватись в "інших витратах, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг". До напрямку "пропозиція" належать витрати на брендінг, організацію власних виставок, що доречно включити у витрати на проведення маркетингових заходів. Трансакційними витратами комерціалізації інноваційної продукції є вартість організації участі в технологічних платформах та укладання угод про спільне патентування продукції, що за змістом пов'язані з її просуванням. Витрати освоєння та монтажу обладнання, супроводу трансферу технологій за специфікою функціонування промислових підприємств також належать до трансакційних

в процесі економічних відносин з впровадження. Пролонгування взаємодії, як забезпечувальний механізм довгострокових інноваційних комунікацій, передбачає модернізаційний супровід обладнання замовників (у складі витрат на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування) та впровадження раціоналізаторських пропозицій на підприємствах-клієнтах (в структурі інших витрат пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг) (табл. 1).

Таблиця 1 – Трансакційні витрати комерціалізації продукції інноваційно орієнтованого підприємства за номенклатурою статей

Напрямок витрат	Сфера трансакційних витрат			
	Номенклатура статей витрат			
Ідентифікація	Ідентифікація замовників, спроможних впровадити продукцію		Ідентифікація предмету співпраці у розрізі підприємств партнерів	
	Витрати на ввіз/виробництво працівників, зайнятих збутом		Інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг	
Пропозиція	Брендінг	Організація власних виставок	Організація участі в технологічних платформах	Укладання угод щодо спільного патентування продукції
	Витрати на проведення маркетингових заходів		Інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг	
Трансфер	Освоєння та монтаж обладнання		Витрати супроводу трансферу технологій	
	Амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів, що забезпечують збут товарів (продукції)		Інші витрати пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг	
Пролонгування взаємодії	Модернізаційний супровід обладнання замовників		Раціоналізаторські пропозиції-підприємствам замовникам	
	Витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування		Інші витрати пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг	

Джерело: складено автором за використання [1-3].

Таким чином, функціонування підприємств, що стали на інноваційний шлях розвитку має ґрунтуватись на реалізації як інноваційної, так і бізнесової діяльності, економічна доцільність якої забезпечується урахуванням трансакційних витрат комерціалізації, просування високотехнологічної продукції, а також пролонгуванням взаємодії з контрагентами.

Література:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: станом на 08.02.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
2. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності, затверджені Наказом Мінекономіки та з питань європейської

інтеграції України від 22.05.02 р. № 145 (зі змінами на 02.03.10р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.gov.lica.com.ua/b_text.php?base=1&id=548418&type=3

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.99 р., затверджено Міністерством фінансів України (зі змінами на 27.06.2013 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

КАДРОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Олена Буряк, Ілля Покуца

*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова, Харків
Україна*

У сучасній економіці міського господарства наявність системи адміністрування кадрів на підприємстві, у тому числі комунальної сфери - це насамперед ознака високої корпоративної культури організації, стабільності, надійності і керованості комунального підприємства. Саме тому питання кадрового адміністрування персоналу як процесу управління рухом та обліком персоналу відповідно до норм чинного законодавства, внутрішніх положень на підприємстві та діючої корпоративної культури, набуває своєї актуальності в процесі адаптації системи міського господарства до європейських та міжнародних стандартів.

Система кадрового адміністрування персоналу повинна представляти собою сукупність логічно пов'язаних дій менеджерів, спрямованих на оптимізацію кадрового потенціалу комунального підприємства в аспекті його діяльності, кількісних і якісних показників, з метою раціонального досягнення поставлених цілей перед підприємством. Проблеми кадрового адміністрування персоналу на комунальних підприємствах досліджувались у працях О. М. Тищенко, М. О. Кизим, Т. П. Юр'євої [3], А.П. Скорика [2].

Нажаль, сучасне кадрове адміністрування персоналу на підприємствах комунальної сфери характеризується застосуванням застарілих малоефективних методів, які не повною мірою сприяють досягненню поставленої мети організації та ефективному вирішенню управлінських завдань. Зумовлений такий стан насамперед слабкою обізнаністю менеджменту у сучасних технологіях кадрового адміністрування персоналу, що широко та ефективно використовуються на муніципальних підприємствах у країнах ЄС.

Крім нових, вже відомих на вітчизняних підприємствах технологій адміністрування персоналу, таких як лізинг персоналу, аустафінг та аутсорсінг, доцільно дослідити можливість застосування таких технологій

менеджменту та адміністрування як коучинг, хедхантинг, рекрутинг та скрінінг персоналу. Останні методи відносяться до навчальних технологій та прийомів підбору та найму персоналу. Наприклад, метод коучингу на підприємствах комунальної сфери може здійснюватися шляхом безпосереднього навчання менш досвідченого працівника більш досвідченим в процесі їх повсякденної робочої взаємодії. Одночасно цей метод забезпечує як особистий контроль за діяльністю менш досвідченого працівника, так і реалізацію останнім особистісного розвитку, підвищенню на цій основі ефективності його праці.

Скрінінг (від англійського слова «screening» – сортувати) – це спосіб підбору персоналу за визначеним набором чітко формалізованих характеристик (стать, вік, освіта, досвід роботи) переважно без врахування особистісних якостей працівника та рівня його мотивації. Скрінінг дозволяє забезпечити виконання низки стандартизованих та формалізованих поточних повсякденних завдань на комунальному підприємстві (від роботи абонентських служб до планових контрольних служб), що не потребують глибокої мотивації персоналу.

Хедхантинг полягає у пошуку і залученні висококваліфікованих фахівців як правило середньої та вищої ланки з урахуванням особливостей виробничих завдань, їх специфіки складності, вимог до кандидатів, використовуючи прямі методи пошуку. У вітчизняній практиці ця технологія, яка ще має назву «executive search», широко використовується в сферах бізнесу, що мають найстрімкіший розвиток, таких як ІТ-сектор, мультимедіа-бізнес, масові комунікації.

Застосування передових технологій кадрового адміністрування персоналу на підприємствах комунального господарства можливо лише у випадку їх невеликої відносної вартості, враховуючи сучасні фінансові можливості підприємств цієї сфери. Це може забезпечити інформатизація кадрового адміністрування на підприємствах міського господарства, як важіль зниження витрат, так і підвищення ефективності адміністрування на основі забезпечення повноти, оперативності, комплексності та вірогідності інформації, що необхідна для прийняття кадрових рішень, а також для впровадження сучасних методів адміністрування.

Література:

1. Бурак О. М. // Питання підготовки фахівців еколого-економічного спрямування для міського господарства: Матеріали міжнародної науково-теоретичної інтернет-конференції «Місто. Культура. Цивілізація». – Харків : ХНУМГ, 2015. – С. 216-217.
2. Скорик А. П. Розвиток сфери житлово-комунального господарства України: монографія / А. П. Скорик. – Одеський національний політехнічний ун-т. – Одеса, 2006. – 72 с.
3. Тищенко О. М., Кизим М. О., Юр'єва Т. П., Юр'єва Т. Ю., Покуца І. В. Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи:

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФРАКЦІЙНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Артем Гандзюк

*Національна академія державного управління при
Президентові України, Київ
Україна*

Відсутність стабільної фракційної структури у вітчизняному парламенті, на наш погляд, зумовлена низкою недосконалості нормативно-правових актів, пов'язаних із: - виборчим законодавством; - розмежуванням повноважень між різними гілками влади; - умовами створення парламентських фракцій (груп); - взаємодією коаліції з опозицією в парламенті. Розглянемо ці проблеми в аспекті відповідних нормативно-правових механізмів стабілізації фракційної структури у вітчизняному парламенті та сформулюємо до кожної з них відповідні пропозиції. Народних депутатів до Верховної Ради України І скликання було обрано 6 осіб, у 2014 році (ВРУ УІІІ скликання) - 50% (225 осіб). Така кількість мажоритарних народних депутатів не сприяє забезпеченню чіткої структуризації парламенту і його фракційній стабільності, а навпаки, є «слабким ланцюжком» у цілісності фракцій, їх стабільності у визначеному політичному курсі та роботі.

Більшість науковців вважають, що пропорційна виборча система з відкритими списками сприятиме більш чіткій структуризації парламенту, а значить, і суспільства. При цьому, як стверджує Л.І. Павлова, задля досягнення бажаного ефекту необхідно змінювати не лише принципи виборів, а й обмежувальні бар'єри, правила формування виборчих списків. На наш погляд, відсутність відкритих списків кандидатів у народні депутати гальмує розвиток не лише фракційної діяльності, а й парламентської в цілому. Це підтверджується тим, наскільки партійні лідери зважають на лояльність під час виборів, вирішуючи, кого взяти до списків у кандидати на парламентські вибори. Аналіз чинного законодавства України свідчать також про відсутність чіткого розмежування повноважень між парламентом, главою держави та урядом за результати здійснення державної політики. Тому парламент практично позбавлений права висловлювати недовіру членам Кабінету Міністрів України та суттєво впливати на державну політику, а Президент України може скасувати нормативні акти Уряду, спрямувати його

діяльність у необхідному йому напрямі шляхом видання Указів тощо. На нашу думку, цьому можуть сприяти попередні дебати між кандидатами в народні депутати всередині партій, на яких, як правило, і ґрунтується пропорційна виборча система з відкритими списками. Законодавство України, яким визначається порядок роботи Верховної Ради України, не передбачає також запровадження ефективних механізмів забезпечення стабільності фракційної структури парламенту. Так, мінімальні вимоги до створення фракцій відповідають 3% депутатів від їх конституційного складу, що є меншим за величину виборчого бар'єру, який застосовується на виборах. Вихід або виключення депутата зі складу фракції чи групи за Регламентом ВРУ і Законом "Про комітети Верховної Ради України" не визначають для такого депутата будь-яких негативних правових наслідків. Часта наявність міжфракційних переходів у вітчизняному парламенті характеризує низький рівень політичної культури народних депутатів, і тому, неоднорідність представників парламентських партій, відсутність "подібності за походженням та підготовкою" знижує ступінь партійної (фракційної) згуртованості.

Захист прав опозиції і забезпечення законодавчих гарантій її діяльності є необхідною передумовою реалізації конституційно визначених політичних і соціально-економічних прав громадян України, які шляхом волевиявлення, здійсненого на виборах до ВРУ, підтримали політичні сили, що не увійшли до складу парламентської коаліції (більшості), а відтак – не отримали визначального впливу на зміст політики, що реалізується через вищий законодавчий орган і систему органів виконавчої влади. Опозиційність при цьому передбачає: чітко артикульоване, публічно висловлене критичне ставлення до політики Президента; неучасть у здійсненні цієї політики через відсутність представників партій або блоків партій у складі Адміністрації Президента, Кабінету Міністрів та інших центральних органів виконавчої влади. В Україні одним із головних недоліків є залежність існування опозиції від функціонування парламентської більшості. Оскільки діяльність парламентської меншості (опозиції) втілюється в конкретних формах роботи законодавчого органу влади загалом, то й регулювання цієї діяльності має здійснюватися шляхом внесення змін до законів і підзаконних актів, які визначають форми діяльності парламенту (Конституція України, Закон "Про Регламент Верховної Ради України", Закон "Про комітети Верховної Ради України" та ін. З огляду на це, врегулювання статусу парламентської меншості (опозиції) має здійснюватися шляхом внесення змін до чинних нормативно-правових актів, а не шляхом прийняття окремого закону.

Таким чином, фракційна стабільність парламенту характеризується не лише відповідною системою принципів та організаційних заходів, а, що головне - нормативно-правовими актами, які забезпечують стабільність Уряду та цілеспрямоване виконання плану реалізації ними коаліційної угоди.

А це можливо лише за умов політичного консенсусу між провладними й опозиційними силами в парламенті для прийняття консолідованих законів, фракційної дисципліни, прозорого формування професійного коаліційного уряду, його політичною підтримкою протягом визначених повноважень.

THE PARIS AGREEMENT AND ITS CONSEQUENCES FOR UKRAINE

Maria Hnatyshyn

*Ivan Franko National University of Lviv, Lviv
Ukraine*

The Paris Agreement was signed under the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) during the 21-st conference of the parties to the convention. It entered into force on 4 November 2016. Current status – signatories: 197; parties: 143 (21.04.2017) [1]. The main aim is to hold the increase in the global average temperature to well below 2°C (if possible – below 1.5°C) above pre-industrial levels to reduce the risks and impacts of climate change, to increase the ability to adapt to the adverse impacts of climate change and to make finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development (Article 2.1).

Potential effectiveness of PA depends on 2 conditions: Distance between PA requirements and the status quo; the influence through political, legal and administrative/bureaucratic pathways (e. g. magnifying public pressure or justifying actions using international political declarations) [2]. So first of all we will have a look at Ukrainian NDC and determine if they demand more stringent environmental regulations. Secondly we will have a look at other obligations linked to PA ratification.

Ukraine's First NDC was submitted on September 19, 2016. Planned greenhouse gas emissions level: it will not exceed 60 % of 1990 GHG emissions level in 2030. Greenhouse gas (GHG) emissions in Ukraine (excluding land use, land use change and forestry (LULUCF)) in 2012 constituted 42.6% of the 1990 level. GHG emissions including LULUCF amounted to 42.9% of the 1990 level [3]. That means Ukraine can increase its emissions approximately 40 % compared to present emissions level.

Ukraine has not yet chosen the LULUCF accounting method but it “will be defined as soon as technical opportunities emerge, but no later than 2020” [3]. With currently implemented policies, Ukraine will meet its 2020 and 2030 pledge. Ukraine's long-term target to reduce emissions by 50% below 1990 levels excluding LULUCF by 2050 is also rated “inadequate” by Climate Action Tracker

[4]. According to experts of the National Ecological Center of Ukraine, no matter how hard Ukraine tries it will not be able to increase the emissions so much [5].

Becoming a party to the agreement, Ukraine will have to provide information on the performance of its NDC, financial resources use, communicate intentions and actions to adapt to climate change and other initiatives and strategies under the Agreement during the so-called "global stocktake" which will be conducted every five years. Preparation of the above accountability will require additional expenditures from the state budget approximately up to 5 million UAH annually [6]. As Paris Agreement is functioning in the framework of United Nations Framework Convention on Climate Change, most rules including financial procedures are mutatis mutandis the same as for the convention, unless Conference of Parties to the Paris Agreement decide otherwise (Article 16.5). Thus, Ukraine will have to provide financial contribution in the amount according to the scale of the UN [6]. According to the Article 9 developed countries shall provide financial resources to developing countries. Other Parties can provide support voluntarily. Ukraine is not listed as developed country, so it has no financial obligations towards less developed countries. Developing countries are eligible to receive financial assistance, but the list of countries is missing. There is a chance for Ukraine to get financial support if procedures giving Ukraine access to financial mechanisms are developed.

Under Paris Agreement there are no officially established emissions permits trading schemes, but parties may cooperate in reaching their objectives (Article 6.1) and use the internationally transferred mitigation outcomes voluntary (Article 6.3). Ukraine has such an experience under the Kyoto Protocol.

Paris agreement, which Ukraine ratified one of the first countries in the world, is a good signal for domestic business and allows it to quickly adapt to the new global environment. Ukraine may choose more promising model of social and economic development which will reduce the intensity of energy resources use, increase the flow of investment for the implementation of innovative technologies and meet the needs of population and economy in energy services.

References:

1. Paris Agreement (2017), *United Nations Convention on Climate Change*. Retrieved from http://unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php.
2. Andresen P., Skjærseth J. B., Jevnaker T., Wettstad J. (2016) The Paris Agreement: Consequences for the EU and Carbon Markets? *Politics and Governance*. Volume 4, Issue 3, p. 188-196.
3. Intended Nationally-Determined Contribution (INDC) of Ukraine to a New Global Climate Agreement (2015). Retrieved from <http://www4.unfccc.int/ndcregistry/PublishedDocuments/Ukraine%20First/Ukraine%20First%20NDC.pdf>.
4. Climate Action Tracker. Ukraine (2016). Retrieved from <http://climateactiontracker.org/countries/ukraine.html>.

5. Янченко К. Що підписали в Парижі: must know про нову Кліматичну угоду (2015). *УІ. Життя*. Retrieved from <http://life.pravda.com.ua/society/2015/12/16/204942/>.
6. Фінансово-економічне обґрунтування 13.07.2016. Проект Закону про ратифікацію Паризької угоди. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59666.

THE INFLUENCE OF BUSINESS INFORMATION SYSTEMS ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT

***Denys Gorobchenko, Viacheslav Voronenko,
Olena Kyrychenko***
*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

Any kind of development means some changes. The concept of sustainable development tells us about changes that must be. But the tricky part is in the word "sustainable". It makes the development be a viable thing, which doesn't prevent to the human being and ecology nowadays and tomorrow. So under the sustainable development, we understand that every part in every field of our life (ecological, social, and economic) is linked and can bring the positive result only in a joint work, in one huge team.

Nowadays informational systems represent the result of development. It's a way to improve work in each company, farm, enterprise and in another kind of organization. With its help, the financial and organizational questions become more clear and easier to solve. Informational systems help not only on the "number" level. Today more and more companies used the automatically calculation application to see the changes and influence of different factors on the environment inside the enterprise through graphs and calculation results of people's behavior in the company, their work progress or regress. Besides evaluation of the ecological elements become more available to calculate with the development of special informational technologies. This field of an economy cannot die because it has boundless potential and permanent demand. The result of the informational system work helps to analyze and to understand in what way the man, each division, every company, all countries and the whole world should move to save the nature for future generations and satisfy all present needs.

Informational systems represent the possibility to move in the way of improving the social and economic components of sustainable development. Economy development achieves through the competitiveness between the enterprises not only on the national level. The development of information leads the world toward the union and globalization. Nowadays we heard opinions of scientists about the need for more active implementation of IT in production, which should finally lead to a significant jump in productivity and a complete

modernization of the society life. This should be reflected in the symbiosis of production and information technologies, rather than replacing the first second. It is called a new industrial revolution, or the fourth industrial revolution.

What about ecological component we see that with the globalization the access to the acquisition of new friendly to environment technologies and the process of its creating is opened for every person willing to take part in around the world. The problem of limited resources and their uneven geographical distribution mankind is trying to solve with technology and dematerialization of the economy.

METHODICAL APPROACHES TO MODELING COMPLEX ECOSYSTEM SERVICES ECONOMIC EVALUATION

Denys Gorobchenko, Tetiana Gorobchenko

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

Effective management of ecosystem services is based primarily on their objective economic value. Traditional evaluation of ecoservices set considered within the same ecosystem can be acceptable only if the system itself is in homeostasis state throughout the evaluation time interval. In this case, the value of individual ecosystem services are treated as independent due to their own internal content or external causes, but with the constant scope and structure within the entire ecosystem.

Comprehensive evaluation of ecoservices should take into account all the system and the environment components on the principle of "everything affects everyone". Therefore the economic value of ecosystem cannot be simplified to the simple sum of its individual elements, since none of them can be regarded as independent to each other. Dynamic changes of one ecosystem element can cause branchy effects on other elements, therefore, improving the accuracy of ecoservices estimations necessarily require maximum consideration of causal relationships between them.

The simplest mathematical formulation of the issue lies upon the identification of some services potential value increment caused by increments of others elements values. The overall value may consist of two components: the actual "independent" value of ecoservices ES and incremented value ΔES which reflect dynamic changes of ecoservices scope and their mutual influence:

$$ES^{\Sigma} = ES + \Delta ES . \quad (1)$$

Value increments caused by 1) factors that exclude mutual influence $\Delta ES'$ and 2) mutual influence factors $\Delta ES''$, that reflect increments through the internal ecoservices elements interaction.

Let considered ecosystem that consists of n ecoservices ($i = 1..n$). Given the relationships between ecoservices defined by connectivity matrix, $\Delta ES''$ can be defined as a system of n linear equations:

$$\Delta ES''_{i,t+1} = \sum_{k=1}^n F(\Delta ES_i / \Delta ES_k) \times \Delta ES'_{k,t+1}. \quad (2)$$

The element $F(\Delta ES_i / \Delta ES_j)$ measures the impact of j -th ecoservice unit value increase to the value of i -th ecoservice. It is equal to zero if impact is absent.

Considering branchy event tree of mutual interactions between ecoservices value, connectivity matrices A_k have to defined for each level of interactions. Growth increment of k -level ecoservice vector of values, caused only by mutual influence factors, can be calculated by the matrix equation:

$$(\Delta ES''_{t+1})^T = \prod_{i=0}^k A_k \times (\Delta ES'_{t+1})^T, \quad (3)$$

where A_k is the connectivity matrix of k -level.

The depth of the events tree depends on cause-effect relationships specification and estimation required accuracy, but in practice of graph applications, it usually limited by three levels, which in most cases is quite sufficient.

The main difficulty in applying the proposed approach is the determination complexity of the mutual impact values $F(\Delta ES_i / \Delta ES_j)$.

Let denote by es_i , es_j the marginal monetary value of i -th and j -th ecoservices. Assuming some functional relationship between estimated ecoservices values $ES_i = f(ES_j)$ it is possible to decompose mutual impact value into monetary and natural dimensions:

$$F(\Delta ES_i / \Delta ES_j) = \frac{\partial ES_i}{\partial ES_j} = \frac{\partial(es_i \cdot x_i)}{\partial(es_j \cdot x_j)} = \frac{es_i \cdot \partial x_i}{es_j \cdot \partial x_j} \approx \frac{es_i}{es_j} \times \frac{\Delta x_i}{\Delta x_j}, \quad (4)$$

where x_i , x_j are the natural values of i -th and j -th ecoservices.

Further, assuming that the value of marginal values are invariant to scale, and that the scale of mutual influence of any ecoservices pair remains unchanged over time, the $F(\Delta ES_i / \Delta ES_j)$ value calculation can be reduced to the product of two constant coefficients:

$$F(\Delta ES_i / \Delta ES_j) = \lambda_{ij} \times \mu_{ij}. \quad (5)$$

Thus, the considered value can be present as decomposition of natural and monetary cost estimations of the ecoservices mutual influence.

Proposed approach supposes to achieve the increased accuracy of ecosystem evaluations by building event tree that determines the order and direction of ecoservices mutual impacts on one another. Impact estimation expressed in marginal value of the mutual ecoservices influence for simplicity can be expanded further to natural and monetary parts to provide common way to construct the final model for calculations.

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АНАЕРОБНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ РЕЦИКЛІНГУ ВІДХОДІВ

Аліна Горова, Єлізавета Черниш
Сумський державний університет, Суми
Україна

Агропромисловий комплекс (АПК) об'єднує всі галузі господарства, які беруть участь у виробництві сільськогосподарської продукції, її переробки та постачання споживачу. Найважливішою складовою АПК є сільське господарство, яке здійснює забезпечення життєдіяльності людини і при цьому відбувається утворення окрім корисних продуктів значних обсягів відходів. Основне техногенне навантаження на навколишнє середовище відбувається в місцях розміщення тваринницьких комплексів, птахоферм та сільськогосподарських угідь.

У роботі була досліджена економічна ефективність реалізації переробки пташиного посліду разом з целюлозовмісним косубстратом в штучностворених умовах анаеробної конверсії з виробництвом біогазу та біодобрива.

При оцінці економічної вигідності біогазової програми і індивідуальних установок важливо враховувати цілі впровадження біогазових технологій, а саме такі: виробництво енергії з відновлюваних джерел; утилізація органічних відходів; збільшення врожайності сільськогосподарських культур за допомогою застосування біодобрива; поліпшення якості сільськогосподарської продукції - виробництво екологічно чистих продуктів; збереження лісопосадок і зниження ерозії ґрунтів; покращення санітарно-гігієнічних умов та підвищення якості життя сільського населення; економія за рахунок зниження імпорту енергоносіїв і добрив; зниження безробіття в сільських районах; зниження внутрішньої міграції з сільської місцевості.

Існують кілька основних категорії витрат, пов'язаних з впровадженням біогазових установок: вартість будівництва і матеріалів; вартість експлуатації та обслуговування. Точний розрахунок вартості спорудження та експлуатації біогазової установки необхідний для розрахунку окупності установки, порівняння вартості альтернативних моделей і збору інформації про майбутні фінансові витрати. Для розрахунку основних показників економічної ефективності технології переробки пташиного посліду та рослинних решток була взята загальноприйнята методика.

Для вибору розміру біогазової установки найголовнішим визначальним фактором є кількість свіжого пташиного посліду, збиране щодня у фермерському господарстві. При цьому кількість органічних відходів визначається дослідним шляхом або виходячи з кількості тварин і середньодобових норм. Вологість сировини, що завантажується в реактор біогазової установки, повинна бути не менше 85% в зимовий час і 92% в літню пору року.

Для оцінки економічної доцільності реалізації біотехнологічного рішення було взято одну установку об'ємом 25 м³ реактора.

Очікуваний прибуток склав:

$$P_{\text{біог}} = C_1 \cdot M_{\text{біог}} = 2 \cdot 28800 = 57600 \text{ грн.}$$

$$P_{\text{біод}} = C_2 \cdot M_{\text{біод}} = 26 \cdot 225000 = 5850000 \text{ грн.},$$

де C_1 – собівартість 1 м³ біогазу, грн.;

C_2 – собівартість 1 кг біодобрива, грн.;

$M_{\text{біог}}$ – виробнича потужність м³/рік;

$M_{\text{біод}}$ – виробнича потужність т/рік.

Затрати на монтаж, оснащення матеріалів:

- доставка 2% від коштів $K = 0,02 \cdot 250365 = 5007$ грн.;

- монтаж обладнання $M = 0,10 \cdot 250365 = 25036$ грн.;

- пуско-налагодні роботи $H = 0,02 \cdot 250365 = 5007$ грн.;

- оснащення електрикою $Eл = 0,06 \cdot 250365 = 15021$ грн.

Розрахунок терміну окупності біогазової установки здійснюється за формулою, років:

$$T = K \backslash E = 250365 \backslash 230760 = 1,08,$$

де K – капітальні витрати, грн.;

E – економічний ефект від впровадження технології, грн./рік.

При цьому в табл. 1 наведено результати калькуляції економічних показників з урахуванням, що є орієнтовна вартість біодобрив на ринку України – 500 грн/т та орієнтовна вартість біогазу – 0,2 грн/м³.

Таблиця 1 – Калькуляція основних показників

Показник	Значення
Переробка сировини, тонн за рік	450
Кількість біогазу за рік, м ³	28800
Вартість біогазу за рік	5760,00
Кількість біодобрив за рік, тонн	450
Вартість біодобрив за рік	225000
Всього	230760

Отже, технологія анаеробної переробки пташиного посліду разом із рослинними рештками є економічно вигідною та екологічно доцільною.

ВИКОРИСТАННЯ "РІДКІСНОЗЕМЕЛЬНОГО" ПОТЕНЦІАЛУ ЕЛЕКТРОННИХ ВІДХОДІВ

Олена Губанова

*Одеський державний екологічний університет, Одеса
Україна*

Сьогодні одним з показників інноваційного розвитку країни та її економічної безпеки вважається рівень споживання національною економікою рідкісноземельних металів (РЗМ). Так, сполуки РЗМ використовують при створенні лазерних елементів в оптоелектроніці, у виробництві високоміцного чавуну, низьколегованих сталей, спеціальних сплавів, гібридних автомобільних двигунів, каталізаторів крекінгу нафти тощо. Останні роки швидкими темпами зростає застосування РЗМ в сфері телекомунікацій, а також при виробництві вітрогенераторів, автомобільних каталізаторів, постійних магнітів, нікель-гідридних батарей. За виразом академіка О.Є. Ферсмана – РЗМ є «вітамінами промисловості» та її важливим стратегічним потенціалом.

Розвиток низки високотехнологічних галузей, зокрема, альтернативної енергетики, IT-індустрії та нанотехнологій обумовлює щорічне зростання світового ринку РЗМ на 10-20%. За даними Геологічної служби США, в 1980 році в світі вироблялось 26 тис. т РЗМ, в 2008 році - 124 тис. т, а у 2015 році пропозиція становила вже 225 тис. т. Прогнозується, що у 2020 році обсяг світового попиту на РЗМ досягне 240 тис. т [1].

Серед європейських країн найбільші розвідані запаси РЗМ (після Росії) має Україна, яка здатна виробляти на рік до 10 тис. т рідкіснометалевої продукції. Проте світове лідерство з видобутку та виробництва РЗМ належить Китаю, який фактично є монополістом. Від обсягів поставок китайської рідкіснометалевої продукції залежать цілі галузі промисловості країн ЄС, США, Японії. З огляду на це, вельми актуальним питанням для світової спільноти стає досягнення стійкого балансу між попитом та пропозицією РЗМ за рахунок диверсифікації джерел їх одержання.

Метою дослідження є обґрунтування доцільності повернення в економічний обіг РЗМ, вилучених з відходів електричного та електронного обладнання (ВЕЕО).

Попередження дефіциту РЗМ на світовому ринку можливо за рахунок: пошуку нових постачальників рідкісноземельних металів; використання запасів нових родовищ РЗМ; розробки та впровадження у виробництво сполук-замінників РЗМ; зменшення вмісту РЗМ в нових конструкціях високотехнологічних виробів; освоєння потенціалу техногенних і вторинних джерел РЗМ (відвалів і хвостів збагачувальних фабрик, продуктів переробки металевих руд); залучення до вторинної переробки твердих відходів споживання, що містять РЗМ, зокрема, електронних відходів.

За оцінками вчених, з одного відпрацьованого вітряка потужністю 1,5 МВт можна вилучити близько 350 кг РЗМ, з 20 тис. старих комп'ютерів загальною вагою близько 100 т - до 40 кг неодиму, який є важливим компонентом постійних магнітів, що використовуються у електро- та гібридних автомобілях, електричному та електронному обладнанні, вітряних турбінах. Вже сьогодні у Європі в різних високотехнологічних пристроях використано близько 15 тис. т РЗМ, вилучених шляхом рециклювання [2].

Компанія Honda, здійснивши переробку акумуляторів своїх гібридів, що втратили споживчу цінність внаслідок цунамі, від якого Японія у 2011 році зазнала великого збитку, видалила близько 80% рідкісноземельних металів, що входили до складу матеріалів автомобільних двигунів та акумуляторних батарей, та одержала можливість повернути у виробництво РЗМ на суму 1 млн. євро. [3].

На даний час за рахунок рециклінгу електронних відходів світова потреба промисловості у РЗМ може бути забезпечена на 20%. Потенціал розвитку цього напрямку поводження з ВЕЕО досить великий, оскільки має динамічно зростаючу сировинну базу, яка не залежить від природних запасів РЗМ. Проте через недосконалість існуючих технологій повторного видобування РЗМ з відходів, переробці піддається лише невелика частина ВЕЕО, зокрема, лише 12-15% відпрацьованих комп'ютерів та інших електронних пристроїв.

З огляду на те, що життєвий цикл сучасної електрики та електроніки з кожним роком скорочується, а підвищення рівня сучасних технологій

потребує залучення великої кількості РЗМ, використання вторинного потенціалу ВЕЕО слід розглядати як пріоритетний напрям забезпечення промисловості так званими «стратегічними металами», дефіцит та ціна яких здатні вельми негативно впливати як на економічний розвиток країни, так й на сталість глобальної економіки.

Література:

1. Петров И.М. Современные тенденции производства и потребления редкоземельных и редких металлов в мире и России / Горнопромышленный портал России. URL: <http://www.miningexpo.ru/articles/743>
2. Копейко Ж. До новых магнитов человечество еще не дожило / Комментарии.ua 03/12/2010. URL: <http://comments.ua/world/213634-do-novih-magnitov-chelovechestvo.html>
3. Доннер С. Как происходит переработка редкоземельных элементов / ИНОСМИ.РУ 10/10/2013. URL: <http://inosmi.ru/world/20131010/213737351.html>

ПРИНЦИПОВІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ МАЛИХ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ

***Олександр Дегтяренко, Сергій Шашков**
Сумський державний університет, Суми
Україна*

Основним показником, що максимально повно відображає привабливість бізнесу, є його ринкова вартість, складовими якої є фактори загального доходу та існуючих ризиків функціонування. Одним з шляхів збільшення дохідності та зниження ризиків може бути організація багаточільового використання обмежених територіальних природних ресурсів.

Об'єкти малої гідроенергетики являють собою галузеві структурні підрозділи, направлені на отримання вигод від свого цільового призначення - виробництва електроенергії. Технічними елементами таких об'єктів є:

- греблі і дамби;
- оснащені гідроенергетичним обладнанням будівлі;
- споруди допоміжного, захисного та іншого призначення.

Складовою частиною такого об'єкта також є земельна ділянка, цільовим призначенням якої є розміщення та експлуатація основних, підсобних та допоміжних будівель енергооб'єктів, під'їзних шляхів, інженерних мереж, адміністративно-побутових будівель, інших споруд. Крім того, вона є не тільки базисом для розміщення технічних елементів гідроенергетичного об'єкта, а й частиною локальної екосистеми малої річки,

оскільки до технічних споруд примикають захисні берегові зони, території, закріплені за лісовим, сільським господарством, прибережні ділянки населених пунктів, місця неорганізованої рекреації тощо. У своїй сукупності такі території являють собою територіальні природні утворення з властивими природним об'єктам ресурсними функціями. Тому одним з найбільш доцільних напрямків підвищення ефективності функціонування об'єктів малої гідроенергетики та підвищення їх значимості, представляється організація територіальних природно-господарських комплексів (ТПГК) різноспрямованого функціонування.

Сформульовані рядом авторів [1] теоретичні аспекти формування та функціонування ТПГК базуються на наступних принципових положеннях:

- ТПГК доцільно формувати як систему, в рамках котрої забезпечується поєднання природних та виробничих утворень, що підпорядковані меті економічно ефективного використання природних ресурсів та відтворення якісного навколишнього природного середовища на засадах забезпечення гармонізації інтересів суб'єктів господарювання;

- основою функціонування ТПГК слід визначити природні ресурси, що трансформовані в активи, здатні генерувати додану вартість і приносити прибуток.

З огляду на те, що різна направленість функціонування таких комплексів визначається використанням різних ресурсних функцій територіальної природної ділянки, що залучається в господарський оборот, з яких освоєними є кілька з них, таке функціонування для господарюючого суб'єкта є багатocільовим. Дану форму організації, що здійснює подібну багатocільову діяльність, слід визначати як територіальний природно-господарський комплекс багатocільового функціонування.

Це ніяким чином не протирічить загальній концепції створення та функціонування ТПГК [1]. Стосовно об'єктів малої гідроенергетики такі ТПГК доцільно визначити як ТПГК малих ГЕС, які являють собою локальну природно-господарську систему, котра включає гідроенергетичні об'єкти та прилеглі до них території і узбережжя малих річок, на основі якої організовано багатocільове використання її природно-ресурсного потенціалу.

Тому ключовими принциповими положеннями формування ТПГК малих ГЕС слід визначити наступні:

- до складу виробничих утворень такого комплексу повинні входити не тільки виробничі потужності ГЕС, а й насипи, дамби, захисні споруди тощо, а до складу природних утворень – локальна екосистема, яка знаходиться в користуванні задля реалізації відповідних природно-ресурсних функцій.

- основою функціонування таких комплексів є природні ресурси територій, що використовуються ТПГК малих ГЕС, які трансформовані у

відповідні активи на основі використання притаманних їм ресурсних функцій.

Література:

І. Бистряков І. Бізнес-принципи формування сучасних територіальних природно-господарських комплексів./І. Бистряков, Н.Кожунова, Л. Бондар/ Українсько-американського гуманітарного інституту «Вісконсинський міжнародний університет (США) в Україні.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.wiuu.edu.ua/uk/biznes-printsipi>

РОЗВИТОК ЕЛЕМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ЖИТЛОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Олексій Деміхов

*Сумський державний університет, Суми
Україна*

Механізми державного управління житловою сферою передбачають взаємопов'язаний комплекс заходів та інструментів, необхідних для ефективного функціонування життєво важливої для держави галузі. Вказана сфера є наріжним каменем для багатьох напрямків наукової і промислово-виробничої діяльності. Тому на вказаному підґрунті необхідно розвивати ефективну міжгалузеву координацію всіх служб і закладів під егідою державних органів управління [5]. Ми бачимо міжгалузеву координацію як один з елементів механізму державного управління в житловій сфері.

Наступним елементом механізму державного управління житлової сфери необхідно виділити стратегічне планування розвитку цієї галузі з боку профільного Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [1, 2, 4, 5].

Третім елементом механізму державного управління необхідно виділити блок забезпечення в житловій сфері зв'язку інтересів різних груп впливу (державні органи влади і управління, органи місцевого самоврядування, бізнес і населення) і цілей трьох реформ – реформи децентралізації (деконцентрації) влади, реформи ЖКГ і реформи регіонального розвитку. Кожна реформа, взята окремо, з роками набуває інертності і реалізується в середовищі різних груп впливу та з прив'язкою до інших процесів перетворень в державі. Забезпечення зв'язку між трьома реформами – це складне завдання. З метою деконцентрації владних повноважень проводиться децентралізація органів влади і управління в Україні, яка супроводжується в тому числі і фінансовим посиленням органів місцевого самоврядування [6]. Саме бюджетна децентралізація повинна стати

одним з важелів економічного стимулювання житлової сфери. Стратегія регіонального розвитку повинна включати, в тому числі, і розвиток галузі ЖКГ. А реформування житлово-комунальної галузі напряму стосується інтересів населення і підприємств, які здійснюють свою діяльність в сфері будівництва, ремонту і експлуатації міської інфраструктури [1, 5].

Для посилення ефективності кожного з цих елементів механізму, досягнення синергичного результату державного управління, необхідно виділити загальні для всіх елементів інструменти державного управління, які впливають на весь процес в цілому. Такі інструменти, на нашу думку, створюють точки спільного інтересу і перетину сфер діяльності: проектний менеджмент; мережевий менеджмент; комбінування (рекомбінування) управлінських команд (гнучке управління); брендинг міст і регіонів; залучення інвесторів в галузь; вивчення та застосування міжнародного досвіду (покупка технологій та їх масове впровадження). Вказані інструменти створюють при спільному застосуванні, в орбіті дії трьох елементів механізму, єдину систему елементів механізму державного управління житловою сферою.

Таким чином, нами виокремлено три елементи механізму державного управління житловою сферою. Для ефективного комплексного застосування всіх трьох елементів та їх системної ув'язки ми виділили окрему групу інструментів державного управління. Отже, нами сформована єдина система елементів механізму державного управління житловою сферою, яка дозволяє узагальнити і створити теоретико-методологічне підґрунтя для ефективного менеджменту у вказаній галузі з боку органів влади і управління всіх рівнів.

Запропонований нами підхід щодо систематизації елементів механізму державного управління житловою сферою можливо в подальшому використовувати в ході комплексного вироблення заходів по управлінню житлово-комунальною галуззю. Групування елементів та інструментів механізму державного управління дозволяє деталізувати аналіз цієї проблематики і виявити пріоритетні напрямки для подальших ефективних наукових розвідок.

Література:

1. Бизнес в стиле фанк: Капитал пляшет под дудку таланта/К.А. Нордстрем, Й. Риддерстрале; пер. с англ. – 3-е изд. – М. : Издательство «Манн, Иванов и Фербер», 2013. — 288 с.
2. Будущее: рассекречено. Каким будет мир в 2030 году/М. Барроуз – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. - 352с.
3. Визгалов Д.В. Брендинг города/Д.В. Визгалов – М.: Фонд «институт экономики города», 2011.-160с.
4. Грядущее постиндустриальное общество / Д. Белл. – М. : Наука, 1999. – 221 с.
5. Кучеренко І.М., Кучеренко О.Ю., Запатріна І.В. Житлова політика України: сучасність і майбутнє. - К.: Видавничий центр спілки власників житла України, 2012. - 304с.

6. Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні. – К.: НІСД, 2015. – 80 с.

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Олена Димченко, Ольга Рудаченко

*Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харків
Україна*

В умовах турбулентної економіки у керівництва підприємств, виникає потреба у здійсненні нових підприємницьких задумів, реалізації інноваційних та інших проєктів, що потребують вміння розробляти бізнес-план з подальшою перспективою функціонування підприємства в довгостроковому періоді. Важливість та потреба у розробці бізнес-плану обумовлюється як зовнішніми, так і внутрішніми факторами. Бізнес-план є одним із ключових елементів системи планування, і зазвичай протиставляється стратегічному.

Бізнес-план націлений на створення та розвиток певного нового бізнесу, а стратегічний план може включати і інші види діяльності. Також бізнес-план, на відміну від стратегічного, має чітко окреслені часові рамки та має більш конкретне опрацювання. Певну самодостатність та завершеність може бути ще однією відмітною характеристикою бізнес-плану. Бізнес-план є сукупністю функціональних складових (плани виробництва, маркетингу та ін.) у скороченому вигляді, які є врівноваженими між собою [3-4].

Основною метою розробки бізнес-плану, з врахуванням Європейських стандартів, є планування фінансової та техніко-технологічної діяльності підприємства на найближчі і віддалені періоди відповідно до потреб ринку і можливостей отримання необхідних ресурсів. Поряд з головною, метою розробки бізнес-плану повинні також відобразити й інші цілі [1]: соціальні цілі, підвищення статусу та інші, спеціальні цілі - розвиток контактів, закордонні поїздки, входження в різного роду асоціації та ін.

Бізнес-планування передбачає, щонайменш, три основні етапи [1]: підготовчий період; розробку календарного плану (графіка) виконання робіт, в тому числі збір вихідної інформації; розроблення бізнес-плану та презентацію бізнес-плану.

Динаміка ринку викликає потребу у різних версіях бізнес-планів, які можна класифікувати за формою, змістом, структурою і т. д. Модифікації бізнес-планів залежно призначення є найбільш диференційованими: за бізнес-лініями, за підприємством в цілому. В сучасних реаліях сьогодення, найбільшої популярності набуває бізнес-план, який включає в себе

Європейський стандарт формування бізнес-плану UNIDO (United Nations Industrial Development Organization) [5-6].

Розробка бізнес-плану, за стандартами UNIDO, як правило, включає наступні завдання [5-6]: проведення досліджень ринків на основі відкритих джерел, експертних інтерв'ю, польові дослідження (при необхідності); збір відсутньої техніко-економічної інформації, що відповідає стадії розвитку бізнес-проєкту; проведення техніко-економічних розрахунків за проєктом за міжнародним стандартом UNIDO; моделювання схеми фінансування бізнес-проєкту; оптимізація параметрів бізнес-проєкту для підвищення його інвестиційної привабливості; оформлення документа "Бізнес-план" відповідно до загальноприйнятих.

Варто зазначити, правильно розроблений та впроваджений в діяльність бізнес-план є запорукою успіху підприємства на отримання додаткових коштів від участі в грантових проєктах, кредитних програмах, фінансової допомоги від Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) [2], реалізації проєктів державного приватного партнерства (ДПП) з його перевагами щодо залучення ресурсів. Автори наполягають на тому, що правильно складений бізнес-план є головним елементом комплексного розвитку регіону. Враховуючи нестабільний та, подекуди, незадовільний фінансовий стан сучасних підприємств, розробка та впровадження бізнес-плану в діяльність та функціонування представляє собою великий інтерес, як для керівництва підприємства, так і для державної влади.

Література:

1. Воротіна Л. І. Бізнес - планування: методологія, методика, механізм / Л. І. Воротіна, В. С. Воротін, В. П. Чайковська; Європ. ун -т. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2010. – 223 с.
2. Європейський банк реконструкції та розвитку [Електронний ресурс]. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com/russian/pages/about.shtml>, вільний. – (дата звернення: 07.05.2016). – Назва з екрана.
3. Європейський союз [Електронний ресурс]. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_en.htm, вільний. – (дата звернення: 07.05.2016). – Назва з екрана.
4. Європейський Центр Розвитку наукових досліджень в економіці і статистиці [Електронний ресурс]. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://ecaeg.ulb.ac.be/>, вільний. – (дата звернення: 07.05.2016). – Назва з екрана.
5. Как сделать бизнес-план по стандартам ЮНИДО [Електронний ресурс] / <http://www.dissertacii-diplom-ufa.ru/informacija/ekonomika/biznes-plan-unido.html>.
6. Стандарти UNIDO для бизнесс-плана [Електронний ресурс] / http://www.ek-ua.com/business-plan/UNIDO_standards.pdf

ПЕРЕВАГИ ЗАЛУЧЕННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ПІДТРИМКИ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Олена Димченко, Юрій Тараруєв

*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
Харків Україна*

Сьогодні очевидно, що економіка України знаходиться у кризовому стані і одним з шляхів подолання негативних наслідків економічної кризи 2008 р. та підвищення активності і результативності економічних суб'єктів є розвиток підприємництва. Серед сучасних форм організації бізнесу варто виділити стартап, що передбачає комплексну підтримку молодих підприємців, що мають перспективні бізнес ідеї, але не мають ресурсів та досвіду для їх успішної реалізації.

Актуальність проблем започаткування і розвитку бізнесу у формі стартапів підтверджується результатами, викладеними у роботах таких авторів як: О.О. Курченко, О.Б. Саліхова, В.Ю. Філіпов та ін., але сьогодні означені проблеми потребують більш ретельного дослідження.

Реалізація стартапу залежить від того, чи вдасться автору бізнес-ідеї знайти інвестора. Тому стартапами розділяються залежно від того, хто і на яких умовах погоджується інвестувати кошти у створення нового бізнесу. Інвесторів що вкладають кошти у стартапи можна поділити на такі групи:

а) так звані «бізнес-ангели» - приватні інвестори, що вкладають власні кошти у перспективні проекти в обмін на частку у бізнесі.

б) бізнес-інкубатори – на відміну від бізнес-ангелів орієнтовані на забезпечення, інформаційної та інтелектуальної підтримки нового бізнесу, що досягається через організацію необхідних тренінгів, семінарів, зустрічей з потенційними інвесторами, проведення професійних консультацій з бізнес-планування, маркетингу, ділової комунікації і т. ін.

У деяких випадках венчурні компанії також інвестують у стартапи, але для залучення коштів у такий спосіб проект майбутнього бізнесу має бути не лише перспективний, а й інноваційним.

Переваги організації бізнесу у формі стартапу очевидні – автор ідеї отримує унікальну можливість для успішної реалізації власної ідеї, а інвестор – перспективи зростання доходів від участі у капіталі новоствореного бізнесу. Через це ідея комплексної підтримки стартапів набула значного поширення (лише бізнес ангелів у світі існує близько 500 тис.). В Україні однією з найбільш відомих є група інвесторів UAngel, але її активність є недостатньою для комплексної підтримки бізнесу в Україні.

Поряд з перевагами варто вказати і чинники, що значно уповільнюють розвиток вітчизняного бізнесу з використанням стартапів:

По-перше, українські інвестори претендують на досить значну частку бізнесу, який допомагають започаткувати (близько 30 %), що забезпечує не лише економічні вигоди, а і можливість контролювати новостворену компанію.

По-друге, інвестори активно підтримують проекти пов'язані з інформаційними технологіями, тоді як інші здаються їм менш перспективними та оригінальними, через що, розвиток бізнесу характеризується певними диспропорціями.

По-третє, ініціативи що стосуються розвитку бізнесу у формі стартапів практично не підтримуються державою (хоча така підтримка могла б кардинально змінити ситуацію через введення податкових пільг для фірм що створені у формі стартапів або фінансування таких фірм на більш вигідних для них умовах).

Для покращення умов ведення бізнесу, активізації підприємницької діяльності та збільшення кількості успішних стартапів, у цій роботі пропонується підтримувати бізнесменів-початківців, через створення бізнес інкубаторів з використанням ресурсів і можливостей вищих навчальних закладів. До переваг такого підходу можна віднести:

1. Створення умов для студентів, що прагнуть реалізувати власні бізнес ідеї.
2. Наявність кваліфікованих викладачів, найкращі з яких можуть бути консультантами для молодих людей, що започатковують власний бізнес.
3. Використання можливостей вищого навчального закладу для організації конкурсного відбору найбільш оригінальних та перспективних ідей і пошуку потенційних інвесторів для фінансування їх реалізації.
4. Своєрідне працевлаштування студентів, які поступово перетворюються на успішних підприємців.
5. Вищі навчальні заклади не претендуватимуть на частку у бізнесі.
6. Підвищення репутації вищого навчального закладу, що приводить до зростання кількості абітурієнтів.
7. Поступова популяризація стартапів серед молоді та зростання кількості успішних підприємців, що у перспективі приведе до прискорення розвитку підприємництва.

Варто відзначити, що вибір бізнес-інкубаторів для підтримки бізнес-проектів у формі стартапів найкраще враховує специфіку вищих навчальних закладів, не можуть бути інвесторами, але мають можливості для того, аби розкривати підприємницькі здібності студентів, надавати їм організаційну підтримку та забезпечувати успішну реалізацію найбільш оригінальних ідей, сприяючи розвитку бізнесу на регіональному та державному рівні.

THE ROLE OF GREEN INVESTMENT INSTRUMENTS IN INCREASING SUSTAINABILITY OF THE ECONOMY

Aura Draksaite

*Kaunas University of Technology, Kaunas
Lithuania*

Abstract. There is a constant need to improve the sustainability level of the economy. As the fundamental approach to the sustainability of any system is based on the systemic improvement of it, the same is applicable for the economy system. As financing the economy is one of the crucial aspects of its successful development, it is important to increase sustainability of the financing instruments. Specifically, the use of green investment instruments and their effect on the economy sustainability is analyzed.

In general, investment can be considered as green if any aspect of it is directly benefiting the green economy. Therefore, the impact of the green investment instruments on the increase of economy sustainability can vary a lot and should be evaluated case by case for every type of the green investment. Thus green stocks, green bonds, green mutual funds, green savings accounts, green certificates of deposit, green money market instruments should be analyzed based on the specific risk levels, goals of such investment instruments, returns etc. The more detailed evaluation is provided for the one of the newest green investment instruments – green bonds. As it is relatively new instrument, offered for the financial markets, even definition of green bonds is often under scrutiny. With the rapidly growing market, it is important to identify the main factors, adding to the growth of the market (also factors of the green investment in general) and estimate the perspectives of green investment in development of sustainable economy.

Therefore, the main objectives are the following: to analyze the need for the green investment instruments; to identify the determinants of green investment; to analyze the specifics of separate types of green investment instruments; to discuss the role of green investment instruments in increasing the sustainability of the economy.

The analysis show that price of both green investment instruments and the respective non-green investment instruments has tendency to fluctuate in the similar trend. In many cases, the main factors, adding to the increase of the green investment instruments' market, are similar to those of the non-green instruments. Nevertheless, the additional appeal to the green investment instruments' market is based on both the green philosophy values and investment return. Therefore, the use of green investment instruments has significant potential to add to the sustainability of the economy.

Keywords: green investment, green bonds, green bond yield, financial instruments, green debt securities, debt securities.

Acknowledgement. The research was funded by a grant (No. TAP LU-4-2016) from the Research Council of Lithuania.

FUNDING PROBLEMS OF INTERNATIONAL SPORTS EVENTS IN UKRAINE

Valeriia Diachenko, Yuriy Petrushenko
*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

The development of services of physical culture and sport ,makes an important contribution to the economy of many countries since the popularization of the sport leading to growing demand for sports facilities and places to exercise. In this regard, an increase in the number of institutions offering a full range of services in the sphere of physical culture and sports, from stadiums, gyms and swimming pools to fitness centers.

In some countries for decades been accumulated positive experience both for individual business events and long-term operation independent commercial sports projects in the form of sports leagues and associations (the most successful of them operate in basketball, American football, hockey, baseball); sports (especially international) were the most profitable commercial product that sell well; Professional sport clubs are increasingly beginning to operate successfully as any other commercial enterprise operating in other business areas.

Researchers say sport industry expanding segment of national and regional markets, which reflects the movement of goods as a result of sports and sports organizations.

One of the main features of professional sport in European countries are involved in its state funding. Almost all European countries where cultivated certain types of professional sport, and the first game, the government through local authorities is directly related to their development. For example, in the United States, unlike Europe, no team from the elite leagues of professional sports has financial support directly from the budgets of states or cities.

Large differences in the structure of financing due to professional sports and the level of sponsorship. The budget professional football teams in countries such as Germany, Spain, Italy and other contributions of sponsors ranging from 20 to 50%. In Europe, the most popular investment is in football. That is why the sport has a very solid financial base. Yes, football clubs in the UK, Italy, Germany, France, Spain and other countries are working closely with companies such as "Opel", "Mercedes-Benz", "Adidas", Fiat and many others.

In Ukraine football and wrestling have been popular since the 19th century. Ukraine has benefited from the Soviet Union emphasis on physical education, and

Ukraine was left with hundreds of stadiums, swimming pools, gymnasiums, and other athletic facilities after the collapse of the Soviet Union.

In Ukraine today a common support of international sporting events than long-term contracts and are characterized by a desire to impose its investor management solutions sports club or sporting event, which it finances. There was not not built a single sport Olympic facility that would handle the international standards. With 81 Olympic base, which are situated in Ukraine, only one handles modern standards. For logistical infrastructure ,the success in winter sports in Ukraine are 10-15 times lower than its neighbors - the Czech Republic, Estonia, Belarus, Bulgaria, Latvia, Slovakia.

МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Любов Жарова

*Висконсинський міжнародний
університет (США) в Україні, Київ
Україна
Вища економічно-гуманітарна школа, Бельсько-Бяла,
Польща*

Геннадій Гавриляка, Людмила Серова

*Висконсинський міжнародний
університет (США) в Україні, Київ
Україна*

Сталий розвиток вже давно із філософської та наукової теорії перетворився на світоглядний імператив, що визначає напрям розвитку держав у всьому світі. Втілення постулатів сталого розвитку може відбуватися на різних рівнях – від міждержавного до локального, а також на рівні підприємств, особливо якщо їх діяльність носить міжнародний або транснаціональний характер.

Менеджмент на рівні міжнародних організацій та підприємств не може залишатись осторонь основних цілей сталого розвитку, зокрема екологічної його складової, з ряду причин:

– технічних – необхідність врахування екологічних вимог та стандартів країн, в яких відбувається економічна діяльність фірми. Залучення все більшої кількості країн до міжнародних угод щодо регламентують використання природних ресурсів чи аспекти екологічного впливу виробництва/продажу/споживання знижують ефективність диверсифікації виробництв за країнами чи регіонами в залежності від особливостей правового клімату в них;

– економічних – збільшення цін на викопні копалини та інші ресурси в умовах посилення конкурентної боротьби спонукає до зменшення ресурсо- та енергомісткості виробництва. Попре потужне світове нафтове лобі розвиток альтернативних джерел енергії та можливості їх повсюдного використання набирає обертів;

– соціальних – підвищення обізнаності населення щодо екологічних проблем та їх наслідків призвело до перегляду пріоритетів споживання у бік екологічно чистих, безпечних для здоров'я, придатних для переробки чи подальшого використання тощо (наприклад, акція від магазинів H&M “Close the loop” із продажу одягу, що створений з втор сировини);

– іміджевих – загострення конкуренції при одночасній тенденції до стандартизації потреб та продуктів виводить на перший план новий зріз конкурентних переваг – екологічність та турбота про довкілля (прикладом є знецінення акцій корпорації Volkswagen після скандалу із підробки даних щодо викидів автомобілів однойменної марки. Після цього скандалу корпорація Toyota істотно покращила свої позиції на ринку, у тому числі в наслідок презентації автомобіля-гібриду, що використовував електрику та бензин, як пальне);

– технологічних – розвиток технологій, який зокрема активно фінансується транснаціональними корпораціями (60-80% прикладних розробок у США та країнах Європи) призводить до появи нових технологій/моделей/товарів, які є більш енерго- та ресурсо ефективними, спрямовані на створення сучасних матеріалів та вписуються в концепцію зеленої економіки (таке явище часткова пояснюється ефектом екологічної кривою С. Кузнеця). Фундаментальні дослідження, що є прерогативою держави, також спрямовані на забезпечення сталого зростання (див. Основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук);

– суспільно-спільних – проблема сталого (невиснажливого) використання спільних ресурсів («Трагедія спільного») може бути розв'язана в рамках теорій Р. Коуза – тобто через встановлення чіткого режиму використання таких ресурсів. Проблема погіршення екологічної привабливості через засмічення пластиком змушує багато країн, не залежно від рівня їх економічного розвитку, вводити обмеження на ввіз чи використання окремих видів пластику (наприклад, використання пластикових пакетів обмежено у Мексиці, Бангладеш, Руанді, США, Англії). Відсутність екологічних обмежень для виробництва до 2014 року в Китаї призвело до катастрофічного збільшення кількості смертей внаслідок екологічних факторів.

Цей перелік може бути продовжений та конкретизований, але вже зараз зрозуміло, що міжнародні компанії, не можуть залишатись осторонь від сучасних тенденцій та ігнорувати вимоги щодо сталого розвитку. Більш того,

великі транснаціональні та багатонаціональні корпорації та стратегічні альянси мають достатньо ресурсів для того, щоб фінансувати та впроваджувати науково-дослідні роботи такої спрямованості, а також достатньо впливу на ринок та суспільну думку для формування поінформованості з екологічних питань та попиту на товари та послуги. Водночас не варто забувати, що сталий розвиток передбачає три виміри – економічний, екологічний та соціальний. В рамках пропонованого дослідження ми зосередились на екологічній складовій, залишив соціальну для наступних наукових розвідок.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ ВДОСКОНАЛЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Інна Іпполітова

*Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця, Харків
Україна*

Для успішного функціонування будь-якого підприємства необхідний постійний розвиток. Це пов'язано із об'єктивними зовнішніми умовами їх функціонування та суб'єктивним прагненням утримати позиції чи їх зміцнити у коротко- та довгостроковому періодах. Питання стимулювання розвитку в теоретичному та практичному аспектах розглядалися зарубіжними та вітчизняними науковцями, зокрема в працях Борщука Є. М., Мельника Л. Г., Погорелова Ю. С., Раєвнєвої О. В., Козаченка А. В., Корнеєвої М. В., Лепейко Т. І. та ін. [1-7]. Проте аналіз літератури з проблем забезпечення успішного розвитку підприємства свідчить про недостатнє дослідження сутності даного процесу. Мета дослідження – визначення теоретичних аспектів вдосконалення бізнес-процесів підприємства для управління його розвитком.

Розглядаючи питання розвитку, будь-яке підприємство прагне забезпечити постійне та динамічне зростання чи удосконалення своєї діяльності на ринку. Погореловим Ю. С. [3] наголошено, що домінантою поширених в менеджменті понять організаційного розвитку, керованого розвитку та сталого розвитку є все ж таки єдине поняття розвитку підприємства, складові визначення якого наступні: поліпшення кількісних та якісних змін, довготривалість процесного характеру, збільшення потенціалу сукупності процесів, адаптація до зовнішнього середовища підприємства, внутрішня інтеграція підприємства, підвищення життєздатності підприємства шляхом здатності протидії негативним впливам. Тому, перспективним є управління розвитком підприємства на основі керованого розвитку його

бізнес-процесів. Науковці виділяють серед концептуальних підходів до вдосконалення бізнес-процесів наступні підходи: поступовий (покроковий); та кардинальний (проривний). При цьому методики поліпшення бізнес-процесів також поділяються на дві групи (в залежності від строку проведення): довгострокові; і короткострокові [5; 6, с.95-97; 7, с.23-29]. Перший підхід більшою мірою орієнтований на вдосконалення фрагментарних процесів в рамках функціонально-спеціалізованих структур управління з метою їх уніфікації та стандартизації в рамках ISO і часто реалізується в концепції загального управління якістю (TQM) [5]. Другий підхід в більшій мірі орієнтований на внесення значних змін в існуючі і проектування нових бізнес-процесів, що відповідатимуть динаміці зовнішнього середовища (табл. 1).

Таблиця 1 – Взаємовідношення підходів і методик вдосконалення бізнес-процесів

Методики	Підходи	
	Поступовий	Кардинальний
Короткострокові	Ідеалізації, Статистичного управління процесами, Структурування функцій якості	Швидкий аналіз рішення (FAST)
Довгострокові	Спрощення, Аналіз робочих осередків, Інжиніринг	Перепроектування бізнес-процесів, Бенчмаркінг, Реінжиніринг бізнес-процесів

Отже, процесно-орієнтоване управління підтверджує свою ефективність, порівняно з функціональним підходом. Але для адекватного ринковим умовам здійснення діяльності і можливості розвитку підприємства його бізнес-процеси вимагають моніторингу і раціонального вдосконалення. Перспективами подальших досліджень автора стануть аспекти управління розвитком підприємства шляхом реінжинірингу бізнес-процесів.

Література:

1. Борщук Є.М. Основи теорії стійкого розвитку еколого-економічних систем: [монографія] / Є.М. Борщук. – Львів: Растр-7, 2007. – 435 с.
2. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навч. пос. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 383 с.
3. Погорелов Ю. С. Розвиток підприємства: поняття та види [Електронний ресурс] / Погорелов Ю. С. – Режим доступу: [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua).
4. Раснева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.

5. Козаченко А. В. Практичні підходи до поліпшення бізнес-процесів [Електронний ресурс] / Козаченко А. В. – Режим доступу: <http://www.elitarium.ru>.
6. Корнева М. Л. Аналіз методик вдосконалення бізнес-процесів // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2008. – №3Е (14).– С.94-98. [Електронний ресурс] / Корнева М. Л. – Режим доступу: <http://www.elitarium.ru>.
7. Лепейко Т.І. Реінжиніринг бізнес-процесів. Навчально-практичний посібник у схемах і таблицях / Т. І. Лепейко, А. В. Котлик. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 80 с.

ИМИТАЦИОННОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ И РЕГИОНА

Леонид Истомин

*Восточнoукраинский национальный университет
им. В. Даля, Северодонецк
Украина*

Вопросы взаимодействия хозяйствующего субъекта в регионе с регионом как социально-эколого-экономической системой актуальны как с точки зрения государства, региона так и самого производителя. Только гармоничное взаимодействие этих трех составляющих может обеспечить устойчивое социально-экономическое развитие региона, эффективность производства и бюджетную составляющую государства.

Обоснование новых путей социально-экономического развития регионов чаще ограничивается рамками общеэкономических условий и, лишь отчасти, совершенствованием количественного анализа результатов работы системы регионального управления.

Рассматривая систему Производитель – Регион – Государство, полагаем, что Производитель реализует производство с валовым выпуском продукции $x(t)$. С учетом рентабельности, валовый доход предприятия распределяется на: отчисления в бюджет государству в соответствии с установленной нормой налога (g_1), отчисления в региональный бюджет в соответствии с установленным налогом (g_2), инвестиции в социально-экономическое развитие инфраструктуры региона, относящиеся к проблемам экологии, специального образования и т.п. (g_3), собственные накопления в банковской системе (g_4), инвестиции в развитие производства (g_5).

Таким образом, можно, используя систему уравнений, описывающих динамику накопления средств государством, регионом и производителем, с учетом критериальных функций каждого из элементов рассмотренной системы оценить рациональное экономическое их поведение с учетом условий устойчивости системы по Нэшу и найти Парето-оптимальные решения.

Расчеты взаимодействия производителя с государством на уровне налогообложения, реализованные в среде МАТЛАБ, показывают (Рис.1), что всегда существует оптимальный уровень ставки налога, обеспечивающий одновременно наибольший доход государства и экономическое развитие производства. К факторам, определяющим уровень ставки, относятся внутрипроизводственные технико-экономические факторы, технологические и планируемый период работы.

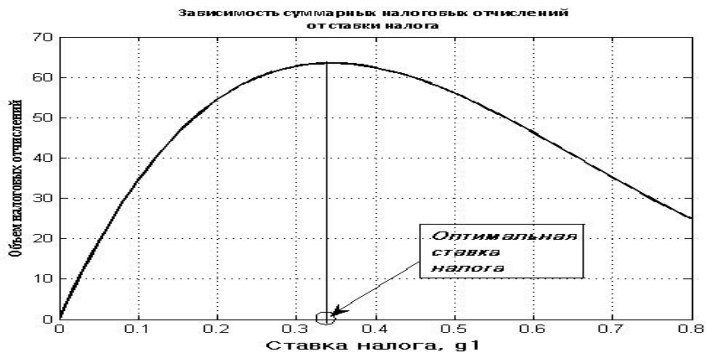

Рисунок 1 - Зависимость суммарных отчислений в налоговый бюджет от ставки налога g_1

Для численного анализа взаимодействия производителя с регионом в пакете СИМУЛИНК в среде МАТЛАБ была разработана динамическая имитационная модель с учетом всех, ранее перечисленных факторов. Общая структура разработанной модели представлена на рис.2 и содержит подсистемы Производитель, Регион и блок управления распределения ресурсов.

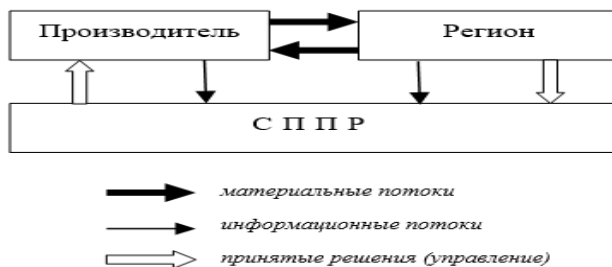

Рисунок 2 - Структура имитационной модели

После формирования компромиссной функции полезности для системы Производитель-Регион произведенные расчеты на множестве позволяют построить поверхность отклика для функции полезности $S = S(g_2, g_3, g_4, g_5)$ и решить задачу $S \xrightarrow{g_2, g_3, g_4, g_5} \max$.

Полученные значения параметров обеспечивают оптимальное распределение ресурсов в системе с достижением устойчивой динамики ее эволюции.

GREEN INVESTMENT FINANCING INSTRUMENTS

Vilma Kazlauskienė, Aura Draksaitė
Kaunas University of Technology, Kaunas
Lithuania

Green investment plays important role in solving currently especially important problems of climate change and in reaching tasks of green growth of economics. Various studies by global organizations, institutions (World Bank, the OECD, World Resources Institute) speak about the recently fast-growing green investment flows, growth of which should be even faster in the future. According to the World Research Institute's study, from 2015 to 2030, the transition to low-carbon economy will require USD 93 trillion of investment in transport, energy and water areas. The growing investment demand leads to the need for financial instruments that would be used for green investment financing.

The scientific literature that deals with green investment financing issues is not abundant. There is a lack of scientific research on the complex analysis of green investment financing instruments, their main peculiarities, application specifics or the effectiveness estimation. Certain financing instruments for the use of green investment financing issues were discussed at M.C. Voica, M. Panait, I. Radulescu (2014), L. Olmos, S. Ruester, S. Liong, (2012), H.B. Dulal, R. Dulal, P.K. Yadav (2015) scientific publications, studies carried out by various organizations, research institutes surveys, usually covering specific countries', case studies analysis. An analysis of scientific literature allows us to identify the key green investments financing instruments. These instruments are: green bonds, green equity, green loans, public de-risking financial instruments (grants, loan guarantees, insurance).

Green bond is a debt security, which is different from conventional bonds by its purpose - to finance green investment projects. Green bonds are an alternative to bank loans, providing direct access to capital markets. The strength of green bonds is that they can bundle various projects together in a single

Security. Although the green bond market is relatively young (the first green bond was issued by Europe Investment Bank in 2007), it is one of the fastest growing markets in the last few years. In 2012-2016, this market has grown more than 30 times. This growth speaks about the aim of countries to effectively address climate change, using this prospective financial instrument. *Green loan* is a type of loan, which is used by financial institutions (mainly banks and credit unions) in many countries around the world to finance the environmentally friendly services and products. Usually, this instrument is used to finance the projects concerning renewable energy, energy efficiency, water use management and carbon reduction. *Green equity* is an equity, the purpose of which is to finance green projects. As providers of property become owner of the project, this form of financing constitutes a strong commitment. Investment in green equity attractiveness, the return trend is best reflected by green equity indices. In recent years, we are able to monitor the growth of many indices, which indicates investment in green projects becomes more attractive. However, it can be seen that green investment returns tend to be lower than the non-green investments. It is associated with a higher risk of green investment. Moreover green projects generally have higher capital costs, particularly at the beginning of implementation of projects. For these reasons, the state uses various public instruments to reduce risks in green projects investment and encourage private green investments. *Grants* - are resources, which are intended to finance green investment, not expecting the money be repaid. This instrument is easily applicable to all kind of projects, especially for early project development phase. The main advantages of this instrument: simple to implement and manage; gives viability to a project; covers full cost of adaptation, complements other instruments; reduces administrative costs, as no payback is required. The main drawback of the instrument is that there are no reflows and hence it is expensive for public budgets. To promote the private green investment, *guarantees* and innovative *insurance* instruments are used. They are provided by governments and financial development institutions and often are intended to decrease the political risk. Political risk guarantees are particularly useful in developing and emerging markets. Apart from the discussed de-risking instruments, public support mechanisms are applied. The main purpose of such mechanisms is to promote the private green investment. Examples of such mechanisms are the following: feed-in tariffs, renewable energy quotas and repealing support for “brown“ sectors. They are used to raise the private investment level by reducing the cost of capital of green growth.

Analysis of green investment financing instruments showed, that there are neither financing instruments that would be universal to all the green projects, nor the universal set of such instruments. Selection of the financing instruments is determined by various factors: investment area, accessibility of the financing source, development level of the country, size and type of the project, conditions by the institution that provides financing etc.

Obviously, development of capital market should add to the active use of such instruments as green bonds and cause the appearance of new financing instruments, which would be aimed at effective financing of green investment projects. Moreover, important role in sufficient financing of necessary investments will be held by the specialized financial institutions – green investment banks. Establishment and development of these institutions is important step of the countries towards the promotion of active private capital involvement and towards more effective usage of green investment opportunities in the capital market.

Acknowledgement. The research was funded by a grant (No. TAP LU-4-2016) from the Research Council of Lithuania.

ОСНОВНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Олександра Карінцева
*Сумський державний університет, Суми
Україна*

Останні десятиліття економіка України намагається трансформуватись у відповідь на нові виклики в середині країни та глобалізаційні процеси за її межами. Численні програми розвитку та стратегічні плани реструктуризації політичної, соціальної, екологічної та економічної сфери держави приймаються майже кожен рік та на різні терміни, включаючи при цьому, значний перелік цілей та завдань, які повинні допомогти Україні досягти сталого розвитку [1]. Проте, економіка нашої держави залишається сировино орієнтованою, ресурсномісткою, енергетично не ефективною, а також з вісімдесяти відсотковим фізичним та моральним зносом обладнання та вкрай не екологічно чистим виробництвом. Дослідження динаміки техногенного забруднення навколишнього середовища та обсягів накопичення промислових відходів в Україні свідчить про катастрофічні екологодеструктивні наслідки для населення держави [2].

Аналіз свідчить, що в структурі видів економічної діяльності України переважають основні забруднювачі навколишнього середовища: переробна промисловість, енергетика, транспорт та будівництво. Між обсягом забруднення навколишнього середовища та часткою виду економічної діяльності в загальній структурі економіці простежується різний взаємозв'язок за напрямком та силою. Так, найбільший обернений взаємозв'язок притаманний постачанню електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, а також водопостачанню; каналізації, поводженню з відходами. Це значить, що збільшення даних видів економічної діяльності неможливе без запровадження природоохоронних механізмів, модернізації

виробництва та енергозбереження. Дана обернена закономірність характерна переважно для більшості видів економічної діяльності, виключенням є сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, будівництво, інформація та телекомунікації, професійна, наукова та технічна діяльність, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування. Проте, тільки для сільського господарства та державного управління й оборони пряма залежність між часткою в структурі економіки та рівнем забруднення є небезпечною. Поясненням цього виступає той факт, що технічне забезпечення сільського господарства та засади його реалізації в Україні призводять тільки до поширенню екологодеструктивних процесів, забрудненню підлягають повітря, земля та водні об'єкти.

Говорячи про трансформацію структури економіки країни, можна зробити висновок про найбільшу необхідність підвищення часток таких видів економічної діяльності як транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність на 3,79%; фінансова та страхова діяльність на 6,13% та освіта на 8,49%. Всі дані види економічної діяльності є особливо актуальними в сучасних умовах розвитку України та реструктуризації її економіки. Так, без розвиненої транспортної інфраструктури неможливо побудувати ефективно діючі зв'язки між суб'єктами господарювання. Нерозвинена логістична система в країні значно сповільняє розвиток будь-якого виду діяльності та збільшує час на реалізацію бізнес процесів. Не зважаючи на стагнацію банківського ринку, фінансова та страхова діяльність повинна виступати каталізатором усіх структурних перетворень в державі. Це особливо актуально, зважаючи на екологічну спрямованість модернізації економіки, оскільки екологізація виробничих процесів вимагає значних фінансових витрат і пов'язана з високими ризиками, які необхідно страхувати. Зупиняючись на освіті, справедливо зауважити, що, в даний час, запорукою ефективної реструктуризації економіки України з урахуванням екологічної складової є не стільки зростання кількості вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації, а відновлення навчальних закладів I-II рівня акредитації, що наповнюють ринок праці робітничими професіями.

Найбільшого зменшення в структурі економіки України вимагає переробна промисловість на 19,4% та будівництво на 10,6%. Безумовно, дана тенденція пояснюється катастрофічним деструктивним впливом на навколишнє середовище, що здійснюють дані види економічної діяльності. В той же час, справедливо зауважити, що це необхідність на даний момент часу, при даних вхідних параметрах. За умови екологізації даних видів економічної діяльності, необхідність цього зниження буде не актуальною, проте в межах сучасного розвитку економіки України, дані види економічної діяльності необхідно зменшувати. Це не означає, що обсяг виробленої продукції підприємствами даного напрямку буде значно меншим, просто в загальній структурі економіки України питома вага даних видів економічної

діяльності повинна зменшуватись, а їх екологічна спрямованість збільшуватись.

Література:

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А. П. Павлюк, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2012. – 104 с.

СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ЕКОНОМІЦІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Олександра Карінцева, Світлана Тарасенко
Сумський державний університет, Суми
Україна

Сьогодні існують значні структурні відмінності ВВП за видами економічної діяльності у розрізі країн світу, які пояснюються відсутністю стратегічно важливих запасів корисних копалин в окремих країнах, ослабленням позицій реального сектора економіки і зростанням вкладу сфери послуг у структурі ВВП в основних цінах. Так, найбільша частка в структурі ВВП наукових і технічних послуг в таких країнах, як Гонконг (16,29%), Нідерланди (13,87%) і Франція (13%). Лідерами на ринку інформаційних послуг і, як наслідок, лідерами інформаційних послуг в структурі ВВП є Австралія (11,61%) і Греція (12,83%).

Спостерігається тенденція скорочення в інституційній структурі внеску домашніх господарств у створення ВВП і, навпаки, збільшення вкладу нефінансових корпорацій. Найбільший внесок в структуру ВВП промисловості і енергетики відзначений в таких країнах, як Австралія, Німеччина, Корея і Норвегія (частка у ВВП 29,55% - 32,03%), проти 4,17% в Гонконзі і 5,73% в Новій Зеландії. У країнах, що розвиваються лідерами вкладу промислового розвитку в формування ВВП є ОАЕ (47,47%), Китай (41,17%) і Північна Ірландія (35,02%) [2].

Частка країн з високим внеском оптової та роздрібною торгівлі в розвинених державах становить 11% (Австрія, Гонконг, Греція, Іспанія, Італія, Мальта, Нідерланди, Португалія і Швейцарія).

Інвестиції у 2015-2016 рр. були спрямовані у розвинені країни. Приплив в країни з розвинутою економікою виріс майже в два рази (на 84%), до 962 млрд. дол. в порівнянні з 522 млрд. дол. в 2014 році. Істотне зростання було зафіксоване в Європі. У Сполучених Штатах відбулося майже

чотириразове зростання ПІІ. Тому частка розвинених країн у світовому припливі ПІІ підскочила з 41% в 2014 році до 55% в 2015 році, розгорнувши тенденцію останніх п'яти років, коли регіони країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою були основними одержувачами глобальних ПІІ [1].

Тенденцією світового економічного розвитку є скорочення ПІІ в первинному секторі, зростання в обробній промисловості.

Транскордонні угоди в обробній промисловості досягли за минулі періоди максимуму в абсолютному вираженні (388 млрд. дол. у 2015 році), перевищивши попередній рекорд 2007 року. В результаті частка обробної промисловості перевищила в 2015 році 50% міжнародних інвестицій. Навпаки, ПІІ в первинному секторі зазнали негативний вплив цін на сировину, що призвело не тільки до скорочення планованих капіталовкладень, а й до різкого падіння реінвестованого прибутку. На глобальному рівні скорочення ПІІ в видобувних галузях позначилося на загальному обсязі потоків ПІІ, особливо в країнах, що розвиваються. У 2014 році на сектор послуг припадало 64% всіх ПІІ в світі. ПІІ в країнах зі структурно слабкою і вразливою економікою як і раніше сконцентровані в добувній промисловості.

Найбільш високий темп зростання за період 2008-2016 рр. у Сумській області відзначається в машинобудуванні. Частка в структурі переробної промисловості становить 25%. Серед підгалузей машинобудування (вид діяльності, в якому в цілому не спостерігається позитивних тенденцій в останні роки) можна виділити в якості «точки зростання» виробництво автотранспортних засобів, причепів, напівприцепів та інших транспортних засобів. Також в області розвивається виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (32% в структурі переробної промисловості); виготовлення виробів з деревини, крім меблів; текстильне виробництво; виробництво гумових, пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції. Негативні тенденції (спад виробництва) спостерігаються у металургійному виробництві; целюлозно-паперовому виробництві; виробництві коксу та продуктів нафтопереробки.

Отже, сфера послуг не превалює у створенні доданої вартості в Сумській області, навдміну від розвинених територій. Проте в області розвивається достатньо диверсифіковане виробництво.

Література:

1. Доклад О Мировых Инвестициях 2016 / UNCTAD. Електронний ресурс- Режим доступу: <http://www.worldinvestmentreport.org/ru>.
2. National Accounts of OECD Countries, Volume 2016 Issue 1: Main Aggregates. Електронний ресурс- Режим доступу: <http://www.keepeek.com/Digital-Asset->

COMPARING THE EXPERIENCE OF EFFECTIVE TEAMWORK IN THE FOREIGN AND UKRAINIAN COMPANIES

Iana Kobushko, Olha Samofalova
Sumy State University, Sumy
Ukraine

Team building is a sufficiently new method of the organization development, which appeared and rapidly gained popularity in the end of 80th- the beginning of 90th in the USA and Western Europe [1]. The creation of an effective team improved the management and quality of decision-making, provided advanced corporate culture and strengthens the position of a firm on the market. The effective team work can be defined as a strategic asset and a key driver not only in European, but also in Ukrainian enterprises.

Accordingly, the purpose of research is to compare the experience of formation of effective teamwork in leading Italian company "Geox" and the Ukrainian enterprises. The objects of research are the processes of formation of effective teams at these companies.

The fundamental theoretical aspects of studying of principles of forming the effective team in the enterprises are represented in the works of famous domestic and foreign scholars, such as Khokhlova P.T., Emelyanov E.N., Povarnytsyna S.E., Leonov S.V., Trillenberh Wilfried more.

After the analysis and systematization of economic literature it is proposed by author to interpret the concept of "effective team building" as the process of creating a rationally organized group of individuals, who reaches their goals by using the potential of each team member in the best way.

The Geox Group creates, produces, promotes and distributes Geox-brand footwear and apparel, the main feature of which is the use of innovative and technological solutions that can guarantee the ability to breathe and remain waterproof at the same time. Geox is market leader in Italy in its own segment and is one of the leading brands world-wide in the "International Lifestyle Casual Footwear Market" [2]. The secret of company's success is the rational organization of teamwork, because the interrelated and successful team efforts are able to provide a flourishing of organization and its rapid growth.

Analysing the processes of personnel management in Italian company «Geox», we can distinguish the following principles of effective team building: 1) the behaviour of each member of the team is based on reciprocal respect and courtesy; 2) integration of people with disabilities in the work of enterprise, that

helps to use the hidden potential of labor force; 3) rational accumulation and distribution of human, financial, material and time resources of each team member of Geox, providing each individual health and safety workplace; 4) building of emotional intelligence that means the ability to monitor one's own and other people's emotions, to discriminate between different emotions and label them appropriately, and to use emotional information to guide thinking and behaviour [3]; 5) company must be focused on building trust between people, for instance, employees must be asked if they felt himself happy or if he satisfied with all the working conditions.

In the Ukrainian enterprises it is also understood that a cohesive team is the key to productive maintenance and development of the business, because between the team members as open, honest, respectful communication, coordinated work is carried out by the professional activities of representatives - people who represent the products or services the company where they work. They provided quite a large degree of autonomy in the implementation of common objectives.

Comparing the company «Geox» on the questions forming an effective team with Ukrainian enterprises, it is important to note that the Italian company had developed more interactions between team members; special attention is given to people with disabilities, which makes a company a socially-oriented ones. Increment of the satisfaction workers get from the work done; make employees more purposeful; let them understand the secret of their success; and how it impact those around them, these factors help to create favourable psychological climate in the team and strengthen the corporate spirit. Moreover the development of a new principle building of emotional intelligence is one of the reasons of the company's rapid success in its development. At that time the biggest problem was in that, so far emotional intelligence has been considered only as an individual competency, when in the reality the biggest part of any task in companies is done by teams and individual emotional intelligence has a group analogue. Emotional intelligence concept was one of the first steps towards the mass understanding that productivity and effectiveness are much more connected with the personality, human and its feelings than it was considered before and are strongly related to the needs of employees.

Hence, on the basis of the results of research we can make such recommendations for the Ukrainian enterprises: to pay more attention to each individual of a team, not only to satisfy the primary needs of employees, but also needs of higher levels, and to ensure confidence in the future of a single worker by adopting the experience of European companies.

References:

1. Khokhlova P.T. Team-building as the basis for modern personnel - technology [Text] / P. T. Khokhlova // "Personnel Management". – 2005. – № 1-2– p. 12.
2. Geox Group: [Electronic resource] – Mode of access: <http://www.geox.biz/en/index.html>

3. Coleman, A. M. (2008). Emotional Intelligence. In A Dictionary of Psychology (3rd ed., p. 896). Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КСВ

Євген Коваленко

*Сумський державний університет, Суми
Україна*

Практика управління розвитком корпоративної соціальної відповідальності має певні відмінності у різних країнах світу. Разом з тим, існує тенденція до уніфікації вимог до здійснення підприємствами різних аспектів соціально відповідальної діяльності, що знаходить своє відображення у нормативних документах ООН, міжнародних організацій з питань соціальної відповідальності бізнесу та ін. Незважаючи на те, що корпоративна соціальна відповідальність здійснюється підприємством на добровільних засадах, проте ця діяльність потребує зваженого управління не тільки з позицій встановлення єдиних вимог для суб'єктів бізнесу, але й з позиції необхідності здійснення впливу держави на поширення соціально відповідальної практики серед підприємств.

На основі всебічного аналізу стану управління розвитком корпоративної соціальної відповідальності в Україні та світі, практики соціально відповідальної діяльності підприємствами та наукових розробок вітчизняних учених з цієї тематики нами було розроблено організаційно-економічний механізм державного регулювання корпоративної соціальної відповідальності як сукупність мети, завдань, принципів, функцій та основних напрямів національної економічної політики у цій сфері. Основною метою побудови організаційно-економічного механізму управління корпоративною соціальною відповідальністю визначено забезпечення сталого розвитку на основі встановлення співпраці держави та бізнесу як довгострокового орієнтиру.

Впровадження організаційно-економічного механізму управління КСВ включає чотири етапи: підготовчий, організаційний, стимулювання, контроль. З цією метою нами було розроблено модель, яка дозволяє на основі принципів, мети і завдань такого організаційно-економічного механізму узгоджувати інтереси зацікавлених сторін, а також забезпечувати безперервне і циклічне проходження його етапів.

Система оцінювання є важливою складовою організаційно-економічного механізму управління, яка дозволяє забезпечити контроль за процесом, визначити його слабкі і сильні сторони та віднайти резерви для

покращення. На основі аналізу практики оцінювання рівня управління нами було визначено, що з цією метою найкраще використовувати розрахунок інтегрального індексу.

Для визначення показників, які будуть покладені в основу інтегрального індексу, було проведено багатомірний факторний аналіз рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю, який дозволив відібрати з первинної сукупності з 31 показника 11 найбільш вагомих: фінансові результати підприємств до оподаткування; впроваджено інноваційних процесів; кількість працівників, охоплених колективними договорами; середньооблікова кількість штатних працівників; обсяг інноваційної продукції; капітальні інвестиції; витрати на інноваційну діяльність підприємств; капітальні інвестиції у житлове будівництво; капітальні інвестиції у охорону навколишнього середовища; поточні витрати на охорону навколишнього середовища; доходи населення у вигляді заробітної плати. Як свідчать результати багатомірного факторного аналізу, ці показники доцільно об'єднати у 2 синтетичні фактори, кожен з яких має вагомий вплив на рівень досліджуваного процесу: соціально-економічний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю (52,7% варіації) та показник рівня фінансування витрат на цілі управління корпоративною соціальною відповідальністю (обумовлює 34,6% варіації).

Побудова інтегрального індексу управління корпоративною соціальною відповідальністю здійснювалась на основі відібраних у синтетичні фактори показників. Інтегральний підхід у розрахунку рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю був реалізований шляхом здійснення таких кроків як нормування показників, визначення ваги показників у блоках, визначення ваги блоків показників у інтегральному індексі, розрахунок індексу по кожному блоку показників у національному і регіональному розрізі, розрахунок інтегрального індексу по кожному блоку показників у національному і регіональному розрізі.

За результатами розрахунків інтегрального індексу було визначено, що стан рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю в Україні є кризовим, так як значення інтегрального індексу становить 0,57. Це означає, що чинна ситуація не відповідає світовим тенденціям, заважає інтеграції України у світове співтовариство, негативно впливає на розвиток національної економіки.

У регіональному вимірі спостерігаються значні відмінності у рівні управління корпоративною соціальною відповідальністю. Високе значення інтегрального індексу спостерігаємо лише у п'яти регіонах: Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Харківська області та м. Київ. Це є розвинені промислові регіони, у яких зареєстрована велика кількість спільних підприємств та підприємств з іноземними інвестиціями, важливим аспектом діяльності яких є соціально відповідальна діяльність. Ще два регіони

(Донецька і Запорізька області) мають нормальний рівень управління корпоративною соціальною відповідальністю. Але абсолютна більшість областей – рівень достатній і нижче.

PROBLEMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES

***Maryna Kolesnyk,**
Sumy State University, Sumy
Ukraine*

Innovation is a key aspect of the determining the level of development of the country as a whole, as well as each separate enterprise. Under conditions of modern global economy there is a need for innovative development of not only large companies but also enterprises of small and medium-sized business. However, small and medium-sized enterprises tend to be less innovative than large companies.

Special innovative efforts on the promotion of the innovations, connected with the lack of resources, are needed for the development of small and medium-sized enterprises (SMEs). Small and medium businesses have the equipment of lower quality in comparison with large enterprises. On the other hand, the advantages of SMEs include the targeted use of existing resources; faster and less bureaucratic decision-making processes; they are more close to customers; they are more flexible than larger organizations because their internal structures are less integrated. Thus, these factors help SMEs to adapt more quickly to new market conditions.

The determination of the correspondence between the potential of innovation and potential of the enterprise is one of the key problems which small and medium-sized enterprises face to. For this the following is conducted:

- measurement of innovative potential of enterprise;
- measurement of innovative potential of innovation;
- comparison of the two types of potentials and development of the recommendations for the rational scenario of innovation implementation [1].

Depending on the results of comparison of the enterprise innovative potential and potential of innovations one of the several fundamental scenarios can be chosen: an independent implementation of innovations on the basis of financing scheme development, integration with large company, choosing of rational time to sell the project.

It is proposed to carry out the comparison of two kinds of potentials on the basis of life-cycle concept. From this point of view, three typical scenarios can be

pointed out, each is characterized by its approach to the assessment of the innovative potential:

1. Innovative project coincides with the innovating enterprise. Life cycles of project and enterprise are identical.

2. Existing innovative enterprise implements new innovative project as its component.

3. Existing innovative enterprise implements new innovative project making it separate legal entity [2].

Scenario 1. Innovative project coincides with the innovating enterprise.

The overwhelming majority of innovative small enterprises are created in order to promote a new product in the market. In this case, in order to implement a specific innovative project, the enterprise is created "from scratch". The stages of the life cycle of enterprise and project coincide.

Scenario 2. Existing innovative enterprise implements new innovative project as its component.

Small innovative enterprise starts to seek new market sectors as sales grow and fill the primary market niche. The current phase of the operation of enterprise is the stage of expansion, development and growth. At this stage, the company makes a decision on the implementation of one or another innovative project.

Depending on the time of the carried assessment the project can be at any stage of the life cycle:

2.1. The innovative project is in the starting at stage of life cycle

2.2. The innovative project is at the later stages of the life cycle, and almost is not separated from the enterprise.

In the first case, the assessment of project efficiency and innovative activity at particular enterprise as a whole is carried out.

Innovative project that is effective for one enterprise may turn out to be not effective for another one due to objective and subjective reasons.

In the second case the integral assessment of the business potential of company is conducted.

Scenario 3. The enterprise, acting in the growth stage, is the initiator of project. And new legal entity is created for its implementation. The stage of enterprise lifecycle is later.

In general, the assessment methodology corresponds to the scenario 1, but the potential of innovating enterprise of the project as well as the feasibility of creating a new spinning company are taken into account. The assessment corresponds to the scenario 2 in case the separation of company into an independent business was caused by the request of the "parent company" with purpose of its further sale.

References:

1. Acs Z. J., Audretsch D. B. (1988). Innovation in large and small firms: an empirical analysis. American economic review, vol. no. 78 (4), pp.678-690.

2. Maass F., Leader B. (2012). Innovation activity in SMEs: measurement and assessment. Resource document. Institut für Mittelstandsforschung (IfM) Bonn. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/55666/1/687056292.pdf>

EVENT TOURISM FOR TRANSBOUNDARY COOPERATION

Anatolii Kornus

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

Serhii Siutkin, Olesia Kornus, Olena Danylchenko

*Sumy A.S. Makarenko State Pedagogical University, Sumy
Ukraine*

Still slow but constant improving of the level of life and increasing the amount of leisure time lead to encouraging the tourism activities of the population. This process forces the service producers to constantly search for new types of recreation and tourism. In the last decades, the effect of globalization on world tourism has led to increased competition between destinations in search for the optimal positioning. In this scenario events have become an essential element in the tourism development of destinations, as well as transboundary cooperation, attract visitors, encourage investment, improve image and boost the local economy (Kornus, 2006).

In Ukraine, almost every area or even a single place has its special local tourist events (Kornus, 2007). In Ukraine, the event industry dates back to the 1990s. As a separate branch of recreation the event tourism has been evolved only in the last twenty years. This increase caused by needs of people who have always wanted to get new experiences, be part of the events to influence their progress and get a joyful sense of belonging to something bigger. It should be noted that event tourism in Ukraine is developing slowly. Only since 2002, the travel agencies began to offer services for organizing event trips and tours. Such a slow development is due to two reasons. First, Ukrainian tourists are more focused on foreign events. For example, available for Ukraine tickets for the popular British rock festival «Glastonbury» set for sale in web network were sold out within two hours. Secondly, the organizers of the events in Ukraine cannot always provide financing costs associated with marketing activities and event organization.

As this review shows, in Ukraine almost every area or even a single place has its special history and tradition. Thus, the potential for developing of event tourism can be considered as virtually unlimited. However, the feature of the cultural environment is that the cultural and historical resources require skilled, creative and scientific approach to their use for the purposes of tourism by establishing a special tourism product with the proper infrastructure and logistics.

In our opinion, in Ukraine it is advisable to conduct an annual selection of about 10-15 interesting projects for transboundary tourists, on which it is necessary to concentrate the main efforts in organizing, advertising and promoting.

Formation of the market environment in the national economy of Ukraine creates objective conditions for dynamic development of different types of tourism, including event tourism. Event tourism needs attention from the government at least because it contributes to local budgets of the places where events are held. One of the advantages of this type of tourism is its «off-season» character.

Events can effectively be a crucial resource to attract different segments of visitors, according to the type and uniqueness of the event being planned and the quality of its promotion. This implies the need to assess the contribution of events not only in terms of direct financial revenues, but also in terms of their contribution to the creation of a positive image for the destination aimed at creating strong and enduring bonds with tourists.

Future research should be directed to the empirical evaluation of the impact of events in the formation of destination image, with special emphasis on the effects of event's branding and positioning strategies on place branding policies. The findings of those studies may be particularly valuable for transboundary tourism managers in the development of destination brands supporting marketing and investments plans, carefully designed to compete with other places with similar traits.

An important factor in the organization of event tourism is fast dissemination of information and promotion of the event. Most effective advertising conveys the desired information through the creation of touristic images of individual regions and countries as a whole. The possibility of forming directional images and stereotypes about the regions and countries has been used for a long time for different purposes. Tendency of people to the stereotypical perception of the world should also be used by business travel organizers. We consider that the formation of attractive national images is among the most important governmental tasks. The image of the country (region) has now turned into a resource just as some mineral resources. The main characteristics of such touristic images have to be representation and uniqueness, and the image itself can be viewed as a synthetic form of knowledge about some territorial complexes.

Among main tasks of transboundary tourism cooperation are strengthening international relations, development of tolerant relations between people, search for understanding between nations, overcoming xenophobia etc. However, the implementation of these tasks requires urgent establishment of an effective marketing system that will promote tourist product of Ukraine to the world market.

References:

1. Kornus, A. (2007). Historical and cultural rural heritage as an object of tourism (e.g. Krasnopillia district, Sumy region). *Proceedings of the 7th Sumy Scientific Local History Conference*. Sumy State Pedagogical University, p. 236-239. (in Ukrainian)

2. Kornus, O. (2006). Tourism as a factor of development of public service (for example, Sumy region). *Human Geography Journal*. Issue 1, p. 131-135. (in Ukrainian)

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИПЛІКАТИВНИХ МОДЕЛЕЙ І ДЕТЕРМІНОВАНОГО ЧИННИКОВОГО АНАЛІЗУ В БІЗНЕС-УПРАВЛІННІ

***Василь Костюк, Наталія Дріль**
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця, Харків
Україна*

Функціонування ринкових відносин в Україні вимагає від суб'єктів господарювання всебічного удосконалення фінансово-економічної діяльності всіх галузей економіки, підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм управління бізнес-процесами і проектами, активізації підприємництва, підвищення соціальної відповідальності за прийняття і реалізацію відповідних управлінських рішень.

Саме тому в умовах ринку всім господарюючим суб'єктам надані широкі права і можливості щодо реалізації економічних інтересів, вибору методів і способів організації виробництва, використання внутрішніх резервів (трудових, матеріальних, фінансових), пошуку резервів підвищення ефективності виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств.

У зв'язку з цим, для обґрунтування управлінських рішень особливого значення і актуальності набуває використання в бізнес-адмініструванні економіко-математичних моделей і статистичних методів дослідження основних показників діяльності підприємств. Одним із найважливіших таких показників є прибуток, який відображає кінцевий фінансовий результат діяльності будь-якого суб'єкта господарювання і в певній мірі характеризує ефективність використання наявних ресурсів. Тому важливе значення має дослідження теоретичних підходів щодо методики математичного моделювання і чинникового аналізу цього показника, тобто визначення абсолютного і відносного впливу окремих чинників на його зміну.

Суть такого моделювання полягає в тому, що причинно-наслідковий зв'язок між даним результативним показником і чинниками, які впливають на його зміну, передається у формі конкретної статистичної моделі, тобто у вигляді математичного рівняння. Розрахунок впливу окремих чинників на загальну зміну аналізованого показника рекомендується здійснювати за допомогою методу ланцюгових підстановок. Зважаючи на це, авторами

пропонується наступна мультиплікативна модель досліджуваного показника прибутку для його детермінованого чинникового аналізу:

$$\Pi = F d n k t v p,$$

де Π – прибуток підприємства;

F – середня вартість основних засобів за аналізований період;

d – питома вага активної частини основних засобів (машин і устаткування) у їх загальній вартості (структурний чинник);

n – кількість відпрацьованих машино (верстато)-діб, що приходиться на одиницю вартості виробничого устаткування;

k – коефіцієнт змінності роботи устаткування;

t – середня тривалість зміни;

v – середньогодинна продуктивність одиниці фактично працюючого устаткування;

p – рівень рентабельності продажу.

Наведена модель прибутку повністю відповідає основним принципам вимогам методу ланцюгових підстановок. У цій моделі чисельник попереднього чинника одночасно є знаменником наступного. Крім того, добуток кожних послідовно взятих чинників, починаючи від першого до будь-якого наступного, має чіткий логічний зміст.

Застосовуючи до цієї моделі згаданий метод ланцюгових підстановок можна визначити вплив окремих чинників на загальну зміну прибутку за будь-який період часу, дослідити закономірності такого впливу, визначити характер розвитку підприємства з економічного погляду, обґрунтувати управлінські рішення при розробці відповідних бізнес-проектів.

Література:

1. Банкрутство підприємств будівельної галузі України: стан, проблеми і шляхи їх вирішення: монографія / [В. М. Бабаєв, В. І. Торкатюк, Л. М. Шутенко та ін.]; за заг. ред. В. М. Бабаєва; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2016. – 723 с.
2. Доля В. Т. Экономический анализ: теория и практические методики: уч. пос. / В. Т. Доля. – Киев: Кондор, 2007. – 224с.
3. Костюк В. О. Техніко - економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: навч. посібник / В. О. Костюк. – Харків: Харк. нац. акад. міськ. госп-ва, 2010. – 245 с.
4. Yureva S. Y., Volgina N. O., Dril N. V. Highlights aspects of functioning and development of the business education in Ukraine: world and european tendencies / Actual problems of economics, management and law in modern social and economic environment. Collection of scientific articles. – Portugal: Pegasus Publishing, Lisbon, 2015. – p. 66-71.
5. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник / [Т. Д. Косова, П. М. Сухарев, Л. О. Ващенко та ін.]. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
6. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібник / Г. В. Савицька. – Київ: Знання, 2004. – 654 с.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ФЛУКТУАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Олександр Кубатко

*Сумський державний університет, Суми
Україна*

Для ґрунтового вивчення процесів стану якості природного середовища можна використовувати економіфізичні методи виявлення короткострокової та довгострокової пам'яті. Зокрема, у попередніх дослідженнях (Кубатко, 2013) автором було описано ряд ситуацій впливу різного роду флуктуацій на економічні системи із короткостроковою та довгостроковою пам'яттю. Так, для економічних систем, що описуються рядами із короткою пам'яттю, значні шоки важливі лише для урахування їх впливу на короткострокову перспективу, а для систем, що мають нескінченну пам'ять, зовнішні шоки та флуктуації залишають свій вплив на всю подальшу історію розвитку. Наявність ефекту короткострокової пам'яті в економічних системах свідчить про те, що внутрішні флуктуації розвитку, спричинені зовнішнім шоком, мають нестійкі наслідки. Під нестійкими наслідками впливу зовнішнього шоку розуміється ситуація, що рано чи пізно економічна система повернеться до свого рівноважного стану, в той час як стійкі флуктуації внутрішнього розвитку означають, що економічна система уже ніколи не повернеться до свого попереднього рівноважного стану. Більше того, наявність пам'яті в економічних системах означає, що розпочата спадна тенденція із великою імовірністю буде супроводжуватися спадом, і навпаки, коли настає переломний момент і значення показників починає зростати, то із досить значною імовірністю можна стверджувати, що система буде зростати і в майбутньому. Для прикладу, розглянемо авторські розрахунки флуктуацій викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, виділених на основі смугового фільтра Баттерворта для Сумської та Полтавської областей (рис. 1.). Із рис. 1. видно, що спадні тенденції зменшення викидів шкідливих речовин для Сумської та Полтавської областей, як правило, супроводжувалися спадом, і, навпаки, зростаючі тенденції, як правило, супроводжувалися зростанням. Відсутність когеренції флуктуацій регіональних показників забруднення двох областей зовсім не означає, що розвиток зазначених регіонів не відповідає критеріям сестейновості. На нашу думку, сестейновість регіонального розвитку буде гарантуватися за умови синхронізації міжрегіональних економічних та соціальних флуктуацій розвитку і допускає можливість десинхронізації міжрегіональних екологічних флуктуацій у межах допустимого коридору когерентності, що не порушує балансу соціально-економічних флуктуацій на рівні регіонів.

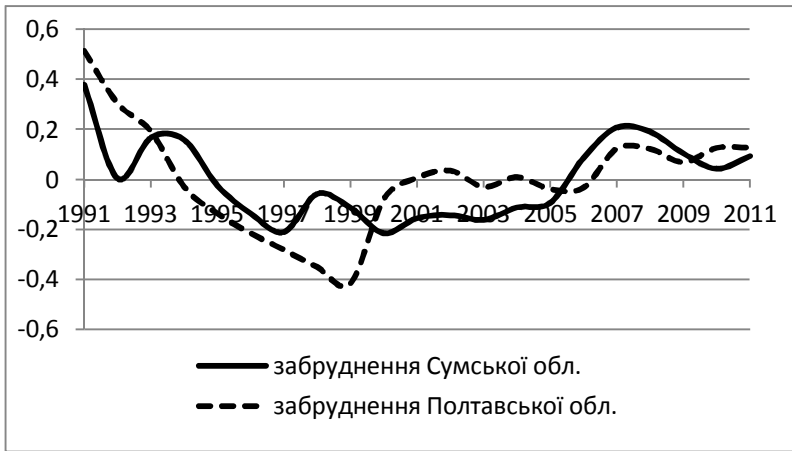

Рисунок 1 - Флуктуації викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, виділені на основі смугового фільтра Баттерворта для Сумської та Полтавської областей (авторські розрахунки)

Синхронізація флуктуацій економічних та соціальних показників є необхідною умовою сестейновості розвитку регіонів країни, оскільки не створює міжрегіональних протиріч. У той самий час відсутність когерентності флуктуацій за показниками забруднення є допустимим фактом, оскільки гарантує різноманітність структурного міжрегіонального розвитку. Було б несправедливо вимагати синхронізації флуктуацій забруднення для індустріальних та сільськогосподарських регіонів країни. Проте недооцінювати флуктуації показників забруднення також не можна, оскільки їх значні амплітуди можуть викликати десинхронізацію соціального розвитку, в першу чергу по показникам здоров'я населення.

Наведені закономірності у флуктуаціях викидів шкідливих речовин свідчать про наявність пам'яті в еколого-економічних системах. Найбільш імовірно виявити наявність пам'яті у тих системах, функціонування яких залежить від людської активності. Останнє дає можливість очікувати, що розвиток таких систем визначається їх попереднім станом та досвідом функціонування у специфічних умовах. Таким чином, будь-які негативні зовнішні шоки спричиняють стійкі флуктуації внутрішнього розвитку і означають, що економічна система уже ніколи не повернеться до свого попереднього рівноважного стану.

Література:

1. Кубатко О. В. Флуктуації та пам'ять у розвитку еколого-економічних систем / О. В. Кубатко// Економічний простір. – 2013. – № 78. – С. 278 – 286.

СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ПОВОДЖЕННЯ З ТПВ

Дмитро Лазненко

*Сумський державний університет, Суми
Україна*

Сьогодні в державі стан питання поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) можна охарактеризувати, як критичний. За офіційними даними, опублікованими на сайті Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [1] в Україні за 2016 рік (без урахування даних АР Крим та м. Севастополь) утворилось близько 11 млн. тонн побутових відходів, які захоронюються на 5,5 тис. сміттєзвалищ і полігонів загальною площею понад 9 тис. га.

Зараз в Україні відбувається процес активного створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Створені ОТГ вимушені вирішувати питання стратегічного та оперативного управління на своїй території у т.ч. в сфері поводження з ТПВ. У відповідності до вимог чинного законодавства на органи місцевого самоврядування покладається широке коло обов'язків з організації діяльності в цьому напрямі. Аналіз вимог чинного законодавства в сфері поводження з ТПВ, а також техніко-економічних аспектів зазначеної діяльності показують, що вирішення більшості завдань в цій сфері (організація збирання, вивезення, захоронення ТПВ тощо) для невеликих населених пунктів призводять до надмірного фінансового навантаження на споживачів послуг. Зі збільшенням кількості населення витратна складова розподіляється між більшою кількістю абонентів послуг.

Шляхом вирішення проблеми є створення регіональних систем поводження з ТПВ. Це потребує стратегічного планування діяльності, з урахуванням технічного, інформаційного, нормативно-правового, соціального, інституційного аспектів.

Регіональні системи поводження з ТПВ повинні відповідати концепції сталого розвитку, враховувати ієрархію шляхів поводження з відходами, відповідати вимогам національного законодавства, спиратися на застосування системного підходу, включати просторову наближеність послуг до споживачів, забезпечувати повне відшкодування витрат на надання послуг, враховувати принцип «забруднювач платить», забезпечувати економічну ефективність та сталість функціонування системи та забезпечувати доступність оплати послуг.

Література:

1. Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zkhk/terretory/stan-sferi-povodzhennya-z-pobutovimi-vidhodami-v-ukrayini-za-2016-rik/>

GREEN ECONOMIC DEVELOPMENT OPPORTUNITIES IN EUROPEAN REGION

Ausrine Lakstutiene

*Kaunas University of Technology, Kaunas
Lithuania*

The importance and relevance of sustainable development in today's economic system is supported by the European Union (EU) approach to adapt sustainable development framework to the Union as a whole. According to J. R. Barro (2015) Europe is one of the few regions in the world, adopting sustainable development strategies in order to enhance policy coordination and integration both horizontally and vertically between different levels of policy-making. Sustainable Development Strategy in Europe are based on decades of integrated social and economic policies, and the importance of sustainable development, which was widely discussed in the World Summits, it is included in the Millennium Development Goals of international organizations and in strategies of many countries around the world for sustainable development. Europe needs sustainable economic growth due to excessive dependence on fossil fuels, natural resources, climate change, and in order to increase competitiveness. The world is increasingly taking care to sustainable development of the economy doing less damage to the environment; attention is focused towards green economy, which basic values are sustainability, nature, justice and care. Green economy seeks to reconcile economic, social and ecological concepts of sustainable development. This is done by emphasizing not only that future generations should be guaranteed the same amount of income, which a current population has, but also the fact that economic prosperity should be created by maintaining social justice and the environment unharmed. The energy sector has the greatest impact on the economy and climate change, which contributes 8 percent of world's GDP but the consequence of the development of this sector is as much as 40 percent of all greenhouse gases (Muhammad et.al., 2015). Therefore, while developing a green economy it is necessary to save energy, because of the lower costs for it would promote the growth of other sectors and efficient use of energy methods would ensure lower greenhouse gas emissions (Johnstone et al., 2010). The transport sector is becoming very important to the Green economy development as well as it contributes 12 percent of greenhouse gases (Menyah, Wolde-Rufael, 2010; Feng, et al., 2009). The green economy aims to reduce environmental damage and economic deprivation and ensure economic and social equality for people. Green economy is based on six main sectors: renewable energy, environmentally friendly buildings, sustainable transport, water management, waste management and land use planning. Green economy is characterized by low greenhouse gas emissions, high resource utilization efficiency and social inclusion, with emphasis on the fact

that the well-being must be combined with sustainable use of environmental resources. Income growth and jobs are created by investing new technologies in greenhouse gas emissions and pollution reduction, energy and resource use efficiency, preservation of biodiversity and ecosystem services.

One of the key goals of green economy is to match the rich and the poor countries' economic development objectives in order to reduce dependence on the exploitation of natural resources, environmental harm and paving the way for the development of sustainable development principles. There are developing countries in European Region such as Ukraine, which are dependent on natural resources therefore, ecosystem problems, water pollution, droughts, floods, and more frequent storms and other climate-related problems have a huge amount of influence to the economy, and also has a direct connection to poverty. Therefore, the transition to the green economy depends on each state natural and human resources, and the level of development. The main policy objectives of the countries are determined on this, so it is very important to analyze the realization of green economy across the European region. The aim to develop green economy strategies, are important not only in developed but also in developing countries of the European region, identifying and analysing the environment, energy and technology indicators. The research methods are following: systematic analysis of scientific literature; logical, comparative and mathematical analysis. The analysis was conducted with the use of comparative method which consisted of statistical data published by the World Bank.

This research was funded by a grant (No. TAP LU-4-2016) from the Research Council of Lithuania.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ЦІННОСТЯМИ ОБ'ЄДНАНОЇ ЄВРОПИ

Станіслав Ларін

*Національна академія державного управління
при Президентові України, Київ
Україна*

Формування національних цінностей українського суспільства є складним явищем, що відображається в особистісній і суспільній свідомості людей, об'єднуючи їх та водночас виступаючи вирішальним чинником усвідомлення таких цінностей як: свобода, відповідальність, патріотизм, українська національна ідея, українська мова, національна ідентичність, національна гідність і гордість, самодостатність, культурно-історична спадщина українського народу, державні та національні символи України,

Конституція України, життя і здоров'я громадян української нації, солідарність громадян щодо стратегічних напрямів і цілей розвитку та захисту національних інтересів Української держави й нації, толерантність.

Для нас цінною є наукові погляди О. Балакіревої, Ю. Щербакової, що на сучасному етапі націєтворення існує ризик гри на національних цінностях, зокрема тяжіння до патерналістських настроїв, а також замість розбудови громадянського суспільства – формування суспільства громадянської непокори. Розглянувши задекларовані цінності об'єднаної Європи, зазначимо, що вони в окремих аспектах закономірні для українського суспільства в умовах інтеграції України до європейської спільноти. Так у рамках масштабного міжнародного проекту “Європейське соціальне обстеження” (2004-2005) (European Social Survey) було проведено дослідження цінностей країн Європи, у т. ч. і України (23 країни ЄС + Україна). З огляду на дані попередніх міжнародних зіставлень, до яких була залучена Україна, українські експерти проекту (Є. Головаха, А. Горбачик, В. Магун, Н. Паніна) очікували, що зміст життєвих цінностей українського населення буде значно відрізнятись від аналогічних цінностей населення європейських країн з розвинутою капіталістичною економікою і з демократичними традиціями. Список цінностей, покладений в основу дослідження, був сформований ізраїльським дослідником Ш. Шварцем і охоплює 10 “латентних мотиваційних типів цінностей”: 1) *влада* (power). Соціальний статус і престиж, контроль чи домінування над людьми і ресурсами; 2) *досягнення* (achievement). Особистий успіх і його демонстрація через досягнення і здібності, що відповідають соціальним стандартам; 3) *гедонізм* (hedonism). Власне задоволення і чуттєве задоволення; 4) *мотивація* стимуляція - stimulation). Життя, насичене гострими відчуттями, новизною і складними завданнями; 5) *самостійність* (selfdirection). Незалежність у мисленні та прийнятті рішень, творчість, пізнання; 6) *універсалізм* (universalism). Розуміння, висока оцінка і захист благополуччя всіх людей, а також природи; толерантність; 7) *доброзичливість* (benevolence). Збереження і підвищення благополуччя людей, з якими людина часто спілкується; 8) *традиція* (Tradition). Повага і прийняття звичаїв та ідей, які виходять з традиційної культури і релігії, прихильність до них; 9) *конформність* (conformity). Уникнення дій, схильностей і спонукань, які могли б засмутити інших людей або заподіяти їм шкоду, а також порушити соціальні вимоги і норми; 10) *безпека* (security). Безпека, гармонія і стабільність суспільства, стосунків з людьми і самої людини. Загальноновизнаними європейськими цінностями, на думку самих європейців, за даними “Євробарометра 69”, є: “мир” (45%), “права людини” (42%) та “повага до людського життя” (41%).

Можна зробити висновок, що це саме ці цінності формують ідеологічний каркас, що здатен об'єднати держави-членів ЄС та самих громадян ЄС. Ці три цінності випередили такі цінності, як “демократія”

(27%), “законність”, “свобода особистості” (21%), “рівноправність” (19%) та “толерантність” (16%). Менше ніж 14% віддали перевагу цінностям “солідарність” (13%), “самореалізація” (11%), “повага до інших” (9%), “релігія” (7%). Спільні цінності європейського суспільства визначають загально визнаний ціннісний каркас, що набуває певних форм у побудові змістового ціннісного каркасу українського суспільства. Україна за 8 із 10 ціннісних індексів посідає країні або близькі до крайніх позиції серед 24 європейських країн. Отже, цінності українського населення, як і очікували експерти Інституту соціології НАНУ, відрізняються від цінностей європейського суспільства та населення більшості інших країн-членів ЄС, залучених у дослідження. Зокрема, відрізняються цінності українців від середніх їх значень у Європі: так цінності безпеки, традиції, конформності та влади виражені в Україні помітніше, а цінності самостійності, гедонізму, стимуляції й доброзичливості, навпаки, слабше.

Окрім того, Україна випереджає інші країни за одним із компонентів самоствердження, а саме за тим, де у фокусі багатство, повага і влада над людьми, а не активна самореалізація та самовіддача. Отже, “середньому українцеві” притаманна вища виразність цінностей, які належать до категорії “збереження” (безпека, конформність, традиція), і влада над людьми. В українців сильніше виражена цінність досягнення успіху і його соціального визнання. Загальна конфігурація цих відмінностей змальовує образ людини, якій притаманна висока обережність (або навіть страх), потреба в захисті з боку сильної держави, консерватизм, прагнення “не висуватися” і страх перед соціальним осудом. Сильна орієнтація на індивідуальне самоствердження знижує готовність цієї людини піклуватися навіть про тих, хто її безпосередньо оточує.

COMPETITIVENESS OF UKRAINIAN AGRICULTURE IN INTERNATIONAL TRADE

Oleksandr Lesniak

*National University of Water Resources and Environmental Engineering, Rivne
Ukraine*

Comparative advantage is important for developing countries because it shows industries that should be supported. Comparative advantage is important to evaluate the level of competitiveness, especially in Agriculture.

Many approaches are used to evaluate competitiveness. The first approach is based on comparison of trade indices of agricultural sector over the years. A second approach is a famous Porter’s “diamond model”. The third approach are

cost-ratio indicators. Some authors use profitability indicators, some others compute productivity and efficiency.

The most popular indices are the real exchange rate RER (the ratio of price index of tradable commodities and the price of nontradable ones), the revealed comparative advantage RCA (the ratio of a country's export share of a commodity in the international market to the country's export share of all other commodities), the relative import advantage RMA (the same but for import share) and the net export index NEI (sector's exports less its imports divided by the total value of trade).

We tried to calculate these indices for Ukrainian agriculture for the period from 1996 to 2015. Unfortunately, these calculations showed contradictory results. Some indicators showed a competitive advantage and others his absence. Therefore, we chose the third approach which is in our opinion the most objective one. The concept that we use in our research is the domestic cost ratio. The domestic resource costs (*DRC*) ratio compares the opportunity costs of domestic production with the value added.

$$DRC_j = \frac{DC_j}{NVA_j} \tag{1}$$

where DC_j – domestic cost of production,
 NVA_j – value added at international prices.

As we can see *DRC* is calculated as the ratio between the total opportunity cost of primary factors and the value added to tradables. Primary factors are defined as goods that are not normally traded internationally (land, labor, water, and capital). Tradables are defined as goods that are or potentially could be traded internationally. The higher the value of the indicator, the smaller the competitive advantage.

Our analysis of the competitive performance of Ukrainian agriculture calculates *DRC* ratio from 1996 to 2015. The data came from the FAOSTAT – the statistical database of Food and Agriculture Organization of United Nations and from the State Statistics Service of Ukraine.

Table 1 - *DRC* Ratio of ukrainian aghriculture from 1996 to 2015

	Domestic Resource Cost							
	Wheat	Oilseeds	Sugar beet	Potatoes	Vegetables	Meat live weight	Milk	Eggs
1996	0,32	0,37	0,68	1,30	1,05	0,87	0,58	1,22
1997	0,55	0,43	0,97	1,40	0,93	1,22	0,94	1,44
1998	0,64	0,46	0,79	1,11	0,70	1,51	0,64	1,20

1999	0,48	0,48	0,55	1,07	0,47	1,15	0,43	0,93
2000	0,52	0,42	0,55	0,74	0,26	0,85	0,38	0,87
2001	0,49	0,41	0,58	0,49	0,44	0,94	0,34	0,84
2002	0,38	0,34	0,60	0,57	0,53	1,20	0,44	0,82
2003	0,55	0,37	0,54	0,67	0,49	1,05	0,43	0,65
2004	0,57	0,49	0,63	0,80	0,74	1,06	0,44	0,85
2005	0,60	0,58	0,69	0,73	0,80	1,25	0,59	1,40
2006	0,75	0,52	0,68	0,84	0,67	1,57	0,77	1,24
2007	0,82	0,44	0,76	0,99	0,77	1,82	0,68	0,71
2008	0,85	0,58	0,73	1,02	0,86	2,14	0,93	0,71
2009	0,53	0,57	0,69	0,81	0,44	1,62	0,84	0,68
2010	0,59	0,44	0,70	0,82	0,64	1,43	0,87	0,87
2011	0,51	0,41	0,62	1,05	0,55	1,44	0,72	0,59
2012	0,59	0,55	0,63	0,96	0,61	1,23	0,80	0,63
2013	0,64	0,64	0,93	0,88	0,49	1,39	0,84	0,62
2014	0,55	0,52	0,69	0,85	0,48	1,01	0,51	0,40
2015	0,51	0,46	0,55	0,47	0,22	0,88	0,47	0,16

We can do some detailed conclusions. Until 1998 the average competitiveness declined. After that, it grew until 2004 and began to decline until the financial crisis of 2008. Since that time, competitiveness has been growing. Obviously it was the consequence of the depreciation of the national currency and accordingly of the reduction of the cost of domestic resources. The competitiveness of wheat and oilseeds in the long term decreases (is still at a high level), competitiveness of vegetables, eggs and potatoes rises, milk and sugar beet remain at approximately the same level, meat is uncompetitive, but in recent years shows an increase.

References:

1. Balassa, B. (1965). Trade Liberalisation and ‘Revealed’ Comparative Advantage. The Manchester School, Vol. 33: 99–123.
2. Morris, M.L. 1990. Determining Comparative Advantage Through DRC Analysis: Guidelines Emerging from CIMMYT's Experience. CIMMYT Economics Paper NO.1. Mexico, D.F.: CIMMYT.
3. Edward Tower. Domestic Resource Cost // Journal of International Economic – Intergration 7(1), Spring 1992, P. 20 – 44.

ПРОДУКТ ПРОЕКТУ ТА ЙОГО ЦІННІСТЬ ДЛЯ РІЗНИХ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

Анастасія Лезіна

*ДВНЗ «Київський національний університет
ім. Вадима Гетьмана», Київ
Україна*

Анотація: В роботі узагальнено та висвітлено авторське тлумачення продукту проекту, що допомагає забезпечити створення цінності проекту для різних стейкхолдерів.

Ключові слова: проект, цінність, продукт проекту, стейкхолдери.

В управлінні проектами змістовне наповнення терміну «проект» включає в себе отримання кінцевого результату, тобто продукту проекту. За висловленням авторів [1, ст. 27], [2, с. 11] під продуктом проекту слід вважати досягнення кінцевої мети проектної діяльності. Враховуючи ціннісну доміанту у забезпеченні прийнятних результатів проекту, на наш погляд його *продуктом варто вважати отриманий результат проекту, який відповідає запланованій меті та має характеристики, що забезпечують цінність для всіх стейкхолдерів.* Так в стандартах P2M (A Guidebook of Project and Program Management for Enterprise Innovation) увага зосереджена на цінності проекту, що визначається вигодою, яку надає продукт проекту при виконанні вимог, заснованих на місії проекту. Існує дві необхідні умови, які гарантують створення цінності проекту [3, ст. 37]: практична здатність проектного менеджера виконувати проект відповідно до плану та знаходження способу гармонізувати цінність проекту для всіх зацікавлених сторін через властивості продукту проекту.

Перша передумова на наш погляд є підставою створення цінності за рахунок досконалого процесу управління проектом, а друга створює цінність через забезпечення належних характеристик продукту проекту та результатів їх використання для різних стейкхолдерів. Але чи кожний продукт забезпечує цінність для різних зацікавлених сторін?! Для вирішення цього питання варто розглянути, що очікує кожен з них від продукту проекту та яка цінність при цьому створюється.

Для замовника цінним є не тільки сам факт одержання продукту проекту, а також його фінансова віддача в грошовому еквіваленті, що безумовно повинна перекривати всі витрачені кошти. Для нього цінність має прояв також в досягненні стратегічних цілей та отриманні досвіду управління проектами. Для куратора важливим є дотримання функціонально збалансованої системи в процесі створення продукту проекту, що забезпечує формування ціннісних характеристик - налагодження взаємозв'язків між різними зацікавленими сторонами, отримання міждисциплінарного досвіду

та підвищення кваліфікації. Для менеджера та команди проекту його продукт несе в собі концентровані зусилля, які були витрачені в процесі його створення. Для цих стейкхолдерів цінність продукту є опосередкованою, натомість отриманий досвід щодо створення та управління проектом є безумовною цінністю, оскільки підвищує їх компетентність та професіоналізм. Для постачальників та підрядників важливими є характеристики якості матеріалів/послуг, що ними надаються. Для цих зацікавлених сторін цінність проявляється у отриманні довгострокових контрактів, підтримці репутації та формування перспектив співпраці.

Якщо пригадати, що основний результат проекту – створення предмету/послуги для споживання, то найважливішим продуктом проекту є для споживачів та оточення. Для них цінність продукту проекту полягає в задоволенні своїх потреб в процесі його споживання та отриманні додаткових вигід від нього. При цьому варто відмітити, що для цих зацікавлених сторін важливими є результати та наслідки проекту. Наприклад, при будівництві багатопверхівки завжди облаштовують прибудинкову територію. Для споживача та оточення продуктом є не тільки квартира в сучасному будинку, а й прилегла територія: паркувальні місця, дитячий майданчик, прилегла інфраструктура, озеленення та інше, відповідно цінністю цих проявів продукту проекту буде можливість користування, престижність, безпека та охорона життя, підтримка екологічного фону середовища тощо.

Маємо переконання, що цінність проекту забезпечується в першу чергу характеристиками його продукту та шляхом гармонізації очікувань всіх стейкхолдерів. Методологічний апарат управління цінністю проекту є предметом подальших наукових досліджень.

Література:

1. Рач В. А., Управління проектами: практичний аспект реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. Посіб. / В. А. Рач, О. В. Россошанська, О. М. Медведєва; за ред. В. А. Рача. – К.: «К.І.С.», 2010. – 276 с.
2. Заренков В. А., Управление проектами: Учеб. Пособие. – 2-е изд. – М.: Изд.-во АСВ; СПб.: СПбАСУ, 2006. – 312 с.
3. Керівництво з управління інноваційними проектами і програмами організацій (A Guidebook for Project and Program Management for Innovation) [Електронний ресурс]: монографія; [пер. Укр. Під ред. проф. Ф. О. Ярошенко]. – К.: новий друк, 2010. – 160 с. – Режим доступу: <http://edu.minfin.gov.ua/H2V/Pages/Codex.aspx>.

SOCIAL AND ECONOMIC PROBLEMS OF TRAINING THE FUTURE TEACHERS

Olena Litkovets

*Rivne State University of Humanities, Rivne
Ukraine*

Social and economic changes, which take place in contemporary society, require a radical revision of the educational process in pedagogical institutions of higher education, identification of emerging conflicts, finding the ways to overcome them, developing the new conceptual approaches to the content planning of pedagogical education and professional training of the future teachers.

A lot of attention is always paid to the developing of pedagogical education problems, especially in the recent years. Thus, the problems of handicraft teachers training in pedagogical universities were studied by O. Biloblotskyi, V. Didukh, R. Zakharchenko, Y. Kyrylchuk, O. Kobernyk, H. Levchenko, V. Sydorenko, H. Tereshchuk, D. Tkhorzhewskyi and others. They have researched the person-centered approach to the educational process, aimed at creating the pedagogical environment in which the revealing and development of the individual abilities of future handicraft teachers is performed.

For most representatives of the younger generation, education has become the means of increasing the competitiveness in the labor market, and of accelerated social formation in general. That is why boys and girls, while making the choice of their future profession, take into account not only their preferences but also the demand for specialists in the corresponding field, the geography of labor demand of the corresponding qualification etc. However, they must also take into account the losses, inherent in the process of education acquisition. That means, that young people pay attention to the location of the educational institution, the material conditions of education, the payment level etc. They often have to solve simultaneously quite difficult problems long before the admission to the educational institutions.

The contemporary social processes have rapidly changed the social, material and political condition of the young people. Recently, a lot of problems of the young have been growing, the most important among them are: low living standards, unemployment and considerable economic and social dependence on parents; low birth rate - it does not provide generation procreation; financial insecurity, lack of resources for the improvement of living conditions; poor health and growth of social deviations; loss of ideals, social perspective, life optimism.

Among these problems are: lack of educational services compliance with the requirements of society demands, demands of the individual, the needs of the labor market; limited access to the quality education for certain categories of people (rural children, persons with special educational needs, gifted pupils,

children of migrants); the imperfections of the content of education, state educational standards, curriculum and programs; undeveloped effective system of employment of graduates of higher education institutions, their professional support, cash benefits for the professionals of the educational sector; insufficient level of social and legal protection of participants of the educational process, the lack of an integrated system of socio-economic incentives for teaching and scientific workers; low level of financial and economic, material and technical, educational and methodological, and information support of educational institutions; weak motivation of society and business to invest in education; presence of corruption in the educational system, inefficient use of financial and material resources, dissipation of the premises of educational institutions; lack of motivating and encouraging of innovative activity in the education system and the levelling of the risks of negative consequences of such activities; ineffective system management and educational institutions management, insufficient development of educational institutions self-administration, involvement of public institutions, employees and other users of educational services into the management.

There is also an existing tendency of decreasing the quality level of education because of the low social prestige of the pedagogical profession, critical deterioration of material and technical base of educational institutions at all levels and the insufficient rate of its modernization.

The important and urgent task for modern Ukraine is to take into account the world experience of those changes, which take place in the education of the end of millennium. While learning the peculiarities of education reforming in different countries, it is essential not to over-apply them. It is important not to repeat their mistakes, and implement transformations in such area as education very carefully, without extremes. Privatization processes in education should be conducted especially carefully. Though spreading of the private sector of education has become the reality of contemporary world, it is still conducted with the leading part of the state sector almost everywhere. Providing of high-quality education based on the achievement of uniformity and standardization of educational services should at the same time maintain the tendency of preservation of national characteristics and uniqueness of our educational system, positive experience acquired throughout the centuries.

To conclude, the main socio-economic factor of the future teachers training is the interaction of interests of the state and society, represented by their institutions and citizens.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF BUILDING KNOWLEDGE ECONOMY

Liliana Lopa

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

The concept of “knowledge” is multi-faceted in different sciences and different contents have been invested in it. Knowledge is a combination of experience, values, contextual information, expert assessments, which makes it possible to evaluate new experiences and information [2]. The knowledge economy is the use of knowledge to generate tangible and intangible values. A knowledge economy is an economy in which the production of goods and services is based primarily upon knowledge-intensive activities. In knowledge economy, a large portion of economic growth and employment is a result of knowledge-intensive activities. A knowledge-intensive activity involves the collection, analysis, and synthesis of information [1]. Technology and in particular knowledge technology help to transform a part of human knowledge to machines. This knowledge can be used by decision support systems in various fields. Knowledge economy is also possible without technology.

This unrealized intellectual potential is a hidden asset of the growth of the Ukrainian economy. Investments in the development of high-tech industries will enable the use of unique human capital and a jump in GDP growth and the well-being of the population.

The IT industry is a small copy of the knowledge economy. Knowledge and knowledge holders, intellectual capital are the growth drivers. The products of this economy become the catalysts for positive changes in all areas without exception. The World Bank (according to the research, Ukraine occupies the 56th line in the list of countries for the development of the knowledge economy) identifies the main fundamental blocks: the economic regime, the information and telecommunication (ICT) infrastructure, the innovative ecosystem, education [4].

The economic regime – the quality of the regulatory and tariff policy, the presence of barriers, the level of general economic freedom, the level of business development, the level of enforcement. The protection of private property, both material/monetary and intellectual is in first place. Accordingly, the rule of law is a fundamental condition for the development of any business. It is necessary to build a market economy. It is equally important to conduct not just deregulation, but to create an “intelligent” regulatory system that will not limit and create corruption barriers, but will provide the needs of small and medium-sized businesses.

ICT infrastructure is the degree of development of the basic environment for the dissemination and processing of information and knowledge. The channels of data transmission are necessary conditions for the knowledge economy.

Ukraine, in terms of implementing and developing modern ICT technologies, falls behind the leading countries for 10 years [4].

Innovative ecosystem is the degree of development of the network of research centers, innovation ecosystem, effectiveness of the intellectual property rights protection system.

Education means the presence of an educated and professionally trained population capable of creating, distributing and using knowledge. Ukraine has a relatively high score for this indicator (21st position) [3], since the intellectual capital of Ukraine is the point of growth for the entire economy. To maintain the level of intellectual capital training, it is necessary to modernize and adapt the education system to the requirements of the market, and not only domestic: the creation of a market approach in the formation of an educational product and the creation of competition for students.

Also, we should consider that in conditions of an open market and borders, the lack of economic freedom and satisfactory social standards, our human capital will become a point of growth for foreign economies.

References:

1. Amidon, Debra M., Formica, Piero, Mercier-Laurent, Eunika, eds. (2005). *Knowledge Economics: Principles, Practices and Policies*. Tartu University Press.
2. Bazhal Yu.M. (2004). Knowledge Economy – economic competitiveness. In *Information Society. The path of Ukraine*. K.: Library of the Information Society, pp. 219-224.
3. Fedulova L.I. (2009). *Knowledge Economy: Textbook [for university students]*. NAS of Ukraine; Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine. K., 600 p.
4. Svetlichnaya, V.L. (2015). Theoretical base of new paradigm of society are economies of knowledge, *ECONOMICS: time realities*, [Online], no. 3(19), pp. 184-193, Available at: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No3/184/193.pdf> (Accessed April 10, 2017).

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Владислав Мандрика

*Сумський державний університет, Суми
Україна*

На сьогодні в Україні значною популярністю користуються технології покликані підвищити якість життя та фінансове становище простих громадян. Існують можливості для значної економії коштів за рахунок утеплення будинку, використання сонячних панелей та вітрогенераторів. Але найбільший ефект можливо отримати за рахунок комплексного

впровадження усіх цих енергоефективних заходів, що дозволить на порядок збільшити розмір зекономлених коштів та навіть перетворити це в інвестицію в майбутнє та прибуток для себе.

Проект такої технології для впровадження в рамках однієї будівлі називається «зелений» дім або «пасивний» дім. Ця концепція давно користується популярністю та затверджена на законодавчому рівні для будівництва нових споруд в багатьох країнах Західної Європи. За останні роки вона отримала значного розповсюдження і в Україні через вплив енергетичної та економічної кризи. Суть таких проектів полягає в створенні систем замкненого циклу, по аналогії з космічним кораблем, що здатні забезпечувати автономне проживання та комфортне перебування там людей як завгодно довго без підведення сторонніх енергоресурсів, споживаючи лише ті, що генеруються всередині. При цьому максимально корисно використовувати відходи побуту та життєдіяльності.

Але все ж, немає нагальної потреби в повній автономності подібних споруд на Землі. Тому зменшення енерго та ресурсоспоживання будівель на 80-95% від нинішніх стандартів в Україні [1] дають змогу наблизитися до концепції Green House та задовольнити потреби в енергетичній незалежності домогосподарства. Для цього необхідно насамперед звернути увагу на декілька важливих напрямків впровадження концепцій енергоефективності та сталого розвитку для будинків.

По-перше, необхідно максимально скоротити витрати тепла в будівлі, так як в холодний період року саме витрати на опалення забирають «левоу» частину бюджету. Для цього при будівництві використовують матеріали з низьким коефіцієнтом теплопровідності для стін, стелі, підлоги та дверей в будинку. Також необхідно встановлювати багатокamerні металопластикові вікна з наповненням інертним газом всередині склопакету. На теплообмін із зовнішнім середовищем значний вплив має вентиляція, для нівелювання перепадів температури використовують спеціальні підземні повітропроводи, що допомагають не тільки зменшити втрати тепла взимку, але і забезпечують притоки холодного повітря влітку при підвищенні температури.

По-друге, потрібно оптимізувати та модернізувати систему освітлення на електроспоживання, так як це одна із основних статей витрат після опалення. В системі освітлення необхідно замінити всі лампи розжарювання на економічні LED лампи з датчиками руху та таймерами. Електроприлади по можливості також слід замінити на більш енергоефективні, для загального зменшення електроспоживання будинку.

По-третє, важливо розуміти, що раціональне використання ресурсів має на меті збереження та користування тими ресурсами, що дає нам сама природа. Дощова вода, що без якої б то не було користі падає на дах будинку може буду використана для побутових цілей, якщо встановити систему накопичення та фільтрування води. Для прикладу візьмемо будівлю з

площею даху в 100 м². В середньому за рік в Україні випадає близько 600 мм опадів [2], що при значення в 1 літр на 1 мм опадів в розрахунку на 1 м² площі – дає нам близько 60 м³ дощової води за рік, яку можна брати безкоштовно на використовувати в побутових цілях.

Третій, але не менш важливий напрямок розвитку концепції енергоефективної будівлі є використання альтернативних джерел енергії. Без впровадження систем альтернативної енергії неможливо отримати повноцінного втілення концепції «зеленого» будинку. З таких систем найбільшого поширення зараз набули сонячні установки та вітрогенератори, які при допустимій максимальній потужності в 30 кВт дають змогу українцям економити кошти та заробляти за рахунок «зеленого» тарифу. Але при цьому не слід забувати про інші альтернативні джерела енергії, такі як теплові насоси та біогазові установки, що також можуть активно використовуватися в побуті та допомагають економити значні кошти на енергоносії та у випадку біогазової установки – можуть вилучити вигоду із побутового сміття, що здатне розкладатися.

Як висновок можна сказати, що глобальне впровадження концепції «зеленого» дому допоможе кожному громадянину України та державі в цілому стати на шлях енергонезалежності та добитися сталого економічного, політичного та суспільного росту.

Література:

1. ДСТУ Б А.2.2-12:2015 Енергетична ефективність будівель. Метод розрахунку енергоспоживання при опаленні, охолодженні, вентиляції, освітленні та гарячому водопостачанні
2. Карта осадков в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stat.nonews.co/ukraine/maps/precipitation-rain/>

РОЗРОБКА МЕТОДУ ОЦІНКИ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТАХ ГАЗОТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Оксана Манюк, Наталія Боднар, Мар'яна Голембойська
*Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу, Івано-Франківськ
Україна*

Газотранспортна система України є важливою складовою нафтогазового комплексу нашої держави. На даний час загальна протяжність магістральних трубопроводів України перевищує 35,6 тис.км, та включає в себе 73 компресорних станції, 13 підземних сховищ газу загальною місткістю за активним газом понад 32,0 млрд.м³ та об'єкти інфраструктури.

В той же час газотранспортна система держави має у своєму складі близько 45% газопроводів з терміном роботи від 16 до 42 років, а 17,3 тис.км газопроводів експлуатуються понад 50 років. Безумовно така тривала експлуатація трубопроводів призводить до формування екологічної небезпеки, пов'язаної з ризиком виникнення масштабних аварій, значними економічними втратами та забрудненням навколишнього середовища. Саме через це завдання забезпечення екологічної безпеки експлуатації трубопроводного транспорту і забезпечення надійності його функціонування стає у ряд важливих державних проблем. Нажаль на сьогодні, не існує загальноприйнятого методу оцінки ризиків промислових об'єктів газотранспортної системи України, а ті, що застосовуються на практиці, спрямовані на оцінку відмов в роботі технологічного устаткування, яке задіяне у виробничому процесі.

На нашу думку недостатня увага приділяється питанню управління процесом зменшення вірогідності збитків при настанні нештатних ситуацій, тобто відсутня система, що дозволяє реалізовувати ефективні заходи, запобіганню різного роду аварійних ситуацій. А розробка та впровадження такої системи дозволить забезпечити не лише зниження технологічних і екологічних ризиків, але і приведе до скорочення економічних втрат, що і обумовлює високу актуальність проведених нами досліджень.

Нами розглянуто проблему забезпечення технологічної надійності і екологічності процесу транспортування природного газу, основні підходи до оцінки і управління ризиками на промислових об'єктах. Для підвищення безаварійності роботи об'єктів газотранспортної системи, запропонована комплексна система управління ризиками, а також алгоритм кількісної оцінки ризиків. Основна перевага запропонованого алгоритму аналізу кількісної оцінки ризиків перед традиційними полягає в тому, що в ході цього аналізу виявляються "уразливості" в технологічному процесі, які надалі використовуються як контрольований і керований параметр. В той час як традиційні методи оцінки величини ризику орієнтовані на визначення вірогідності настання ризикової події і дозволяють зробити висновки лише про небезпеку об'єкту.

Відповідно управління ризиками небезпечних виробничих процесів, яке розроблене нами як цілісна система, дозволяє виявляти загрози в реалізації основних процесів і реалізації стратегічних цілей і завдань та інформувати про них вище керівництво через звітність в області аналізу та оцінки ризиків. Запровадивши таку систему управління ризиками відповідно до сучасних принципів і підходів до управління, окрім виявлення ризиків і зниження їх до допустимого рівня, підприємство забезпечує оцінку втрат, які компанія може понести в плановому періоді, і, відповідно, своєчасне вживання необхідних заходів з метою їх недопущення.

ECOLOGICAL AND CULTURAL DETERMINANTS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT

Iryna Marekha, Valeriia Skoryk
Sumy State University, Sumy
Ukraine

According to the Brazil arrangements, national economies should perform based on the sustainable development principles [1]. Following such arrangements for Ukraine means creation of the strategic priorities and designing of the national paradigm dealing with sustainable development issues [2]. Ukrainian incorporation to the sustainable development framework increases over-globalization processes and contributes to the global economic integration.

Ukrainian economic integration with the countries of the European Union obliges Ukraine to provide high standards of environmental quality via the improvement of the mechanism of natural resource management. Basically, the question is about an ecological culture. By ecological culture we mean keeping to the rational use of the natural resources with the aim of acquiring stable economic outcomes.

Table 1 – The Ecological and Cultural Determinants of Sustainable Economic Development (author’s approach)

Key elements		Economic agents		Objects	Processes
		Current generations	Future generations	Natural resources	Management
Economic agents	Current generations		Cultural focus 2	Ecological ethics	Economic ethics
	Future generations	Cultural focus 2		Ecological values	Ecological thinking
Objects	Natural resources	Stable ethical ties	Eco-futuristic values		Cultural focus 1
Processes	Management	Rationality	Multi-culturalism	Cultural focus 1	

The ecological and cultural determinants of sustainable economic development include certain parameters and concepts. The parameters can be described as follows:

1. Sustainable ethical ties. As far as sustainable development is a long-run framework, the consideration of culture as rooted, fixed and sustainable ethical ties in this context is methodologically approved.

2. Eco-futuristic values which are related to the natural resources. The priority and necessity of meeting the needs of future generations within sustainable development framework bring us to the point of the eco-futuristic value of the natural resources. Such exhausted natural resources as drinking water, oil, natural gas are relevant to assets with the lowest capacity to meet the needs of future generations, thus owing to a marginal futuristic ecological value, and are of the first-turn priority to be saved.

3. Multi-cultural relations among generations. Taking into consideration the fact that the entrepreneurs are the bearers of certain cultural values, entrepreneurship can be regarded as an activity represented on the multi-cultural business level of the natural resource management. By multi-cultural relations we understand the dynamic economic development of the entrepreneurs including time factor and space location.

4. Rationality as a criterion of ecological culture. This parameter is of crucial importance for recognition the country as a resource efficient one.

Instead of the mentioned above parameters, the determinants also include some concepts:

1. Ecological ethics concept.
2. Ecological values concept.
3. Ecological thinking concept.
4. Economic ethics concept.

The ecological and cultural determinants taking together can create a cultural knot. The cultural knot implies economic relations which occur among the agents (generations of the entrepreneurs) on the occasion of involving the natural resources into the ecological management framework based on cross-cultural interactions. The cultural knot consists of two focuses (Table 2).

Table 2 – The Cultural Knot of Sustainable Economic Development
(author’s approach)

Cultural knot	Orientation	Description
Cultural focus 1	Objective	Natural resources are used prudently. Economic projects are implemented with a crucial eye.
Cultural focus 2	Subjective	Satisfaction of the ecological needs of future generations is due to direct saving, conservation, regeneration, recycling etc.

Ultimately, the ecological culture is an integral part of sustainable economic development. The incorporation of the ecological culture into the business

environment is a great contributor to ecological security of the present and future generations.

References:

1. Our common future: Report of the World Commission on Environment and Development (1987). Oxford University Press, Oxford.
2. National Paradigm of Sustainable Development of Ukraine / B. Paton (2012). Kyiv, Institute for Environmental Economics and Sustainable Development of NASU.

THE EVALUATING FEATURES OF THE REGIONAL INNOVATIVE POTENTIAL

Pavlo Matvieiev, Oleksandra Karintseva
Sumy State University, Sumy
Ukraine

The innovative potential of the country is important factor of sustainable development. Innovative activities in the areas are necessary to assess specific socio-economic development (e.g. availability of resources, personnel, infrastructure).

Having analyzed the diversity of methodological approaches available in the scientific literature related to evaluating and measuring the innovation potential of the country (as a whole and/or the individual regions) led us to conclusion about necessity to improve these methods.

Significant improvements can be done through the consideration of key factors that affect the accuracy of innovative potential estimation and regional innovative management efficiency. For example, we propose to consider such factors as the information and communication technologies, indexes of sustainable development, quality of life, and intangible assets of enterprises. To evaluate the regional innovative potential, we propose to use a method which is based on the analysis of specific and integral efficiency indicators related to regional innovative activity. The rating algorithm of regional innovative potential estimation consists of several stages.

At the first step, we need identify seven groups of indicators (such as indicators of human and scientific potential, technological potential indicators, indicators of financial and economic potential, indicators of information and communication capacities, market potential indicators, indicators of environmental capacities and intangible assets), which characterize innovative regional activity.

The next step is to conduct further evaluation using relative performance, which will give an opportunity to lead estimates in the integrated assessment index of regional innovative potential development.

Also we need to establish group's significance performance indicators

defined by their weight, using the method of pairwise comparisons.

At the final stage we need to calculate the integral index of assessing the level of innovation potential development for each region.

STUDY OF ENVIRONMENTAL AWARENESS LEVEL OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

Yulia Matvieieva, Yulia Myroshnychenko
Sumy State University, Sumy
Ukraine

The problems of optimization of the interaction between society and the natural environment belong to current issues of the present. In this article we'll consider the results of a study of the environmental awareness level among students of the Oleg Balatskyi Academic and Research Institute of Finance, Economics and Management of Sumy State University and analyze what exactly stimulates them for ecologically oriented actions. The method of survey was used to study the environmental awareness level among students of the Institute of FEM. The survey consisted of 22 questions of closed, open and alternative type. In the process of the survey, 77 students were interviewed: among them 76.6% were women and 23.4% - men.

Paying attention to the fact that environmental education is considered today as one of the most powerful tools that can provide a change of the attitude of man and society towards the environment from the destructive, consumptive to careful, restoration oriented, therefore the survey contains questions on whether the students had the environmentally oriented subjects in the process of studying at school and university. The study showed that 80.5% of the respondents had such classes at school, 57.1% had similar subjects at the university.

One of the main tasks of the study was to identify the incentives that affect the individual's ecoconsciousness (self-motivation, incentives based on the punishment and incentives based on reward system). Thus, we formed a number of questions that allowed us to determine a sufficiently high level both environmental consciousness and self-motivation.

The results of the study showed that 83.1% of the respondents believed that they personally had the opportunity to improve the condition of the natural environment; 94.8% believed that it was possible to inspire others to take care of the surrounding nature by own example; 74% stated that they felt the connection with nature; 85.7% of respondents on question: 'What would stimulate you personally to comply with environmental norms?' answered that they did not need any incentives, 7.8% needed the incentives based on remuneration and 6.5%

considered that the most effective incentive was based on the system of punishment.

Among the students of Institute of FEM, 40.8% took part in projects, contests, olympiads related to the nature management economy. At the same time, on the question why did they took part in such events, 59.5% of the students answered that they were personally concerned about the environmental problems, 27% could not refuse the supervisor who suggested the topic (fear of refusal), 13.5% indicated that the supervisor persuaded them that the participation in this direction would allow to win (incentives were based on the system of remuneration).

According to the results of the survey, there were analyzed the questions whether the students were familiar with the standards, principles of the sustainable development concept. 22.1% of respondents answered – “yes”, 53.2% - “possibly”, 24.7% - “no”. Taking into account that not all students of the Institute of FEM of Sumy State University studied subjects related to the nature management economy at the time of the survey, and not all took part in various projects, this result could be considered as positive one.

Students identified the most common causes of pollution of natural environment, they are as follows: people are convinced that the caused pollution won't hurt them personally (33.8%), lack of ecological culture and education (28.6%), imperfect system of punishment (10.4%), imperfect incentive system (6.5%), people are convinced that the caused damage is insignificant (3.9%)

The analysis of the conducted research shows rather good results concerning the level of the students' environmental awareness. However, the theory of actions about how we would behave ourselves in practice may differ. Thus, while studying the question: ‘What would you do if see that others violate environmental norms (or leave garbage in the street, for example)?’ 24.7% of respondents would not pay attention, 58.9% would make a comment, 9.6 % would personally remove it, 6.8% provided their own options. To the question: ‘In what case would you receive additional knowledge on environmental education?’ the answers were the following: 39.2% of students answered that they would receive such knowledge only if it would be free; 25.7% agreed to receive additional knowledge, even if they had to pay for them; 13.5% noted that they did not need it; 10.8% admitted that they would receive such knowledge only if there were lectures and it would be necessary to pass the test (incentives based on deprivation) 10.8% believed that they could gain knowledge if it would give the opportunity to receive a monetary reward (incentives based on remuneration).

To the open question: ‘What obstacles, in your opinion, prevent young people from dealing with environmental problems?’ the most frequent responses were “indifference and irresponsibility, lack of motivation and no desire to think about the consequences”.

Summarizing the results of the study, it should be noted that larger percentage of respondents does not require additional incentives. However, there are approximately equal proportion of those who consider that it is necessary to apply incentives based on the punishment and incentives based on reward system.

ECOLOGICAL AND ECONOMIC CHALLENGES OF ENERGY SECURITY FOR UKRAINE

Leonid Melnyk, Iryna Dehtyarova, Tetiana Yakushko
Sumy State University, Sumy
Ukraine

Energy security strategies are the core pillar for countries economic growth on the way to sustainable development. Energy security causes serious ecological and economic challenges for national economy.

The main challenges which the national economy faces are ecological (resource, energy), technological (revolution in materials, instrumental revolution), economic, organizational, structural challenges. For sustainable economy development and energy challenges decrease the following directions are suggested: 1. Development of renewable energy sources. 2. Use of spaces of existing social and industrial facilities (for example, roofs and facades of houses, road surfaces, etc.) for installation of renewable energy sources (solar, wind, geothermal, etc.). 3. Development of highly efficient means of energy storage. 4. Integration of distributed renewable energy sources into a single pan-European information and energy network (EnerNet). 5. Electrification of transport.

According to State Statistics Service data of Ukraine the fuel remains in the beginning of March 2017 comparing to the same period of the previous year decreased by 29,5%. For the beginning of April 4 thermal power stations were stopped due to the lack of coal. Coal mining in 2016 comparing to previous year fell by 37% (State, 2017). Analysis of current situation in energy area affords ground to claim that Ukraine remains on the verge of energy crisis.

Ukraine remains dependant on foreign fuel. In 2017 Ukraine paid for imported coal 570 million dollars, out of which 61,59% is from Russia, 17,49% from the USA, 7,67% from Canada (State, 2017). Almost the same amount is needed to satisfy needs of Ukraine for the rest of the year.

The exasperation of Ukraine's energy dependence led to further increment of tariffs for population that followed increasing of energy poverty. The International Energy Agency defines energy or fuel poverty as lack of access to modern energy services. In the United Kingdom a fuel poor household is defined as one which needs to spend more than 10% of its income on all fuel use and to heat its home to an adequate standard of warmth. In England, this is defined as

21°C in the living room and 18°C in other occupied rooms (Energy, 2017). On the basis of mentioned above data we can assume that if a person earns average salary in February in the amount of 5105 UAH and lives in a flat of 50 sq.m in Sumy, so according to norms (1 Gcal = 1167,64 UAH) for heating he is to pay 1401UAH, even with the subsidy bill will exceed the 10%-limit. So, we can make a conclusion that in heating period all the population below the average income belongs to energy poverty.

Nowadays the only possible effective way for Ukraine to decrease the energy poverty not only in short term is to increase the energy production inside the country. As far as domestic production of gas, coal and oil is too small to meet the demand, the government should pay more attention to alternative energy sources, renewable energy.

Ukraine has a strong potential for renewable energy sources. Today the share of renewable energy in total energy consumption is only 3%, in the Energy Strategy of Ukraine for Period until 2035 it is expected to be 20% (Project, 2015) as IRENA suggests the Renewable Energy Prospects for Ukraine – The REmap 2030.

According to IRENA's research Ukraine has the potential to increase renewable energy use by ten-fold from 87 petajoules (PJ) in 2009, to 870 PJ of total final renewable energy in REmap 2030. Estimates show that renewable energy is able to replace 15% of natural gas (IRENA, 2015).

The main areas of development of energy systems include: development of new principles for renewable energy sources (RES) implementation; improvement of technological solutions; efficiency increase of energy storage processes; optimization of spatial solutions for RES placement; formation of information systems optimizing the operation of RES and related infrastructure; formation of communication systems integrating the operation of individual RES in integrated energy systems.

Ukraine faces too many challenges in energy area due to different factors, but first of all due to strong dependence on traditional energy resources, as well as on import fossil-fuel. For that very reason we claim that the issue of national energy security and the role of renewable energy in conditions of Industry 3.0 and 4.0 need further research.

References:

1. State Statistics Service (2017) – [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Energy UK (2017) – [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.energy-uk.org.uk/policy/fuel-poverty.html>
3. Project of Energy Strategy of Ukraine for Period until 2030 (2015). [Electronic resource]. – Access mode: http://www.niss.gov.ua/public/File/2014_nauk_an_rozrobku/Energy%20Strategy%202035.pdf

4. IRENA (2015), REmap 2030 Renewable Energy Prospects for Ukraine. IRENA, Abu Dhabi. [Electronic resource]. – Access mode: https://www.irena.org/remap/IRENA_REmap_Ukraine_paper_2015.pdf

THE ECOLOGICAL FOOTPRINT ANALYSIS AND INDUSTRY 3.0

Leonid Melnyk, Oleksandra Kubatko
Sumy State University, Sumy
Ukraine

Without doubt, we can say that modern consumption pattern and population growth create severe pressure on our planet's ecosystem. One of the most urgent problems for population become air and water pollution, natural resource depletion, biodiversity loss and climate change. Also, in addition to above mentioned ecological problems human demand for natural capital which includes all of the raw materials constantly increase. We will continue to hope, that sustainable development is the common goal of human beings and comes true on the planet in future. That's why for this purpose, we need to analyse indicators of sustainable development in social, economic and ecological spheres which can help to solve problem of human consumption.

One of the environmental indicators that reflect current state of ecosystem development is ecological footprint. In general ecological footprint estimates average human influence on the earth. As usual, ecological footprint shows the areas of biologically land which is needed to support requirements of a defined human population or economy. The scientists together with ecological footprint are usually estimating the biological capacity or biocapacity. According to different research approaches, biocapacity represents ecosystems' capacity (vitality) which can produce biological materials for consumption and creates conditions for absorbing waste materials.

Biological capacity (BC) can change annually and do mcu depend on climate conditions, economic consumptions, etc. Actually, the BC is measured as territory multiplied by productivity factor. [1]. Ecological footprint and biocapacity comparable and related to the size of territory e.g. hectares.

According to Global Footprint network the total worldwide human ecological footprint is estimated at 2.87 global hectares per capita and compared with a total worldwide biocapacity at 1.71 global hectares per person (results were calculated for 2013) [2]. Currently humanity is already using 1.68 times as many resources as are available on our planet. (figure 1).

According to figure 1, the analyses of ecological footprint shows that the industrialized countries consume the resources more than it is available and can be provided by our planet. Indeed today we need to consume within 1.5 planets. If this

tendency in the world to be continued we will need about 2 planets to support humanity needs in future.

Estimation of human ecological footprint and biocapacity can help to split countries in the world as ecological deficit regions and ecological reserves region.

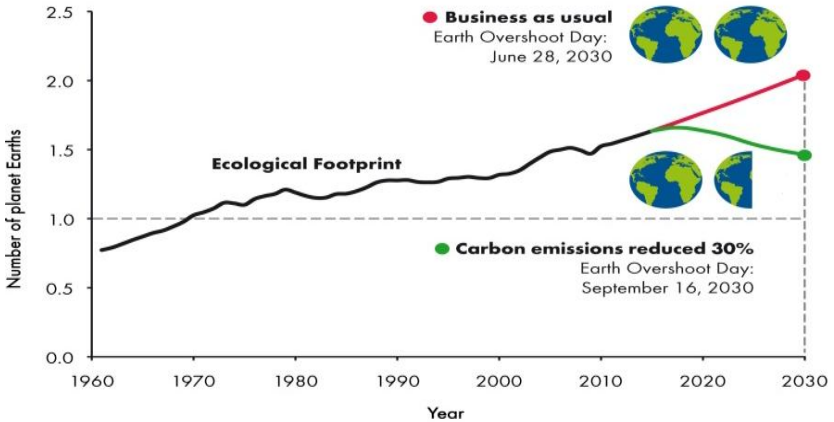

Figure 1 - How many Earths does it take to support humanity [2]

So, ecological deficits region has the higher level of ecological footprint than biocapacity. On the contrary, the ecological reserves region has the higher level of biocapacity than ecological footprint. According to analysis of Ecological wealth of nations for the year 2012, the high level biocapacity have the next countries: Australia 16.6 gha per capita, Canada 16 gha per capita, Mongolia 15.7 gha per capita, Finland 13.4 gha per capita, Estonia 10.5 6 gha per capita, New Zealand 10.1 6 gha per capita. In other hand to ecological deficits region relate the next countries: Luxembourg 15.8 gha per capita, United States of America 8.2 gha per capita, Singapore 8 gha per capita.

Today, there are some approaches which deal with extraction technologies and more pay attention to 3d industrial revolutions. Especially scientists expect that 3D technologies more friendly and can take care of our environment, because during a life cycle of 3D-printed products no visible waste and no need for transport, warehouses, malls and packaging of anything but the raw material. To conclude, we hope that high technological progress may became a first step in solving problems with the over use of natural capital and creation the necessary conditions for increasing biocapacity in the world.

References:

1. Glossary <http://www footprintnetwork.org/resources/glossary/>)

2. Global Footprint network: <http://data.footprintnetwork.org/countryTrends>.
3. Ecological Wealth of Nations: <http://www.footprintnetwork.org/content/doc>

ПОНЯТІЙНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Максим Михайлов

*Національна академія державного управління
при Президентові України, Київ
Україна*

Наявність всебічно обгрунтованої дефініції служить запорукою ясності змісту того чи іншого поняття, гарантує єдине розуміння предмета дискусії, однозначний підхід до тлумачення змісту понять, узгодженість нормотворчої та правозастосовної діяльності. З огляду на поставлені завдання доцільно дослідити дефініції “інформаційно-комунікаційне забезпечення”, “виборчий процес”. Інформаційне забезпечення виборчого процесу являє собою сукупність методів та засобів побудови та ведення фактографічних та повнотекстових баз даних, баз даних аудіо- та відеоінформації. Система інформаційно-комунікаційного забезпечення має відповідати таким основним вимогам: зберігати інформацію в обсязі, потрібному та достатньому для вирішення завдань; здійснювати копіювання і зберігання масивів інформації згідно із вимогами до зберігання інформації; забезпечувати мінімальний обсяг ручного введення вхідних даних; гарантувати можливість розширення інформаційних масивів із урахуванням перспектив розвитку системи. У формуванні його, крім традиційних ЗМІ, сьогодні активну роль відіграють новітні електронні ЗМІ, серед яких, найважливішими є такі: кабельне телебачення; відеомагнітофони; телеконференції (телемости, телепереключки тощо); електронна пошта (e-mail); електронні банки даних; лазерна преса; відеогазети; Інтернет-ресурси. Поняття “комунікаційний простір” як філософська категорія може бути розкрито через категорії властивостей, структури, системи, кількості, ефективності, оцінки, управління, якості й ін. Мережна революція радикально змінює структуру комунікаційного простору. Будь-який індивід може виступати в ролях комунікатора та реципієнта масової, групової й особистої комунікації у найрізноманітніших ситуативних контекстах (принаймні, потенційно). Інформаційно-комунікаційний підхід представляє інформаційний суспільно-політичний простір як систему різноманітних інформаційних потоків, які певними способами організуються та транслюються через відповідні інформаційні канали різними суб’єктами. У межах цього підходу аналізуються системні характеристики суспільно-

інформаційного політичного простору, методи й технології політичної комунікації. Інформаційний простір політики сьогодні дедалі більшою мірою набуває ознак транскордонності. Держави, приватні структури стають складовими єдиної глобальної інформаційної мережі. Також відбувається віртуалізація інформаційного простору, з'являються можливості штучного моделювання суспільно-політичних подій, що відбуваються, і формування віртуальних образів світу. Розглядаючи дефініцію «виборчий процес», звернемося до конституційного права. Вибори – це один із найдавніших інститутів, в якому народ доручає здійснення влади своїм представникам (депутатам), визначаючи їх шляхом проведення демократичних виборів. У виборчому праві та юридичній літературі активно вживається поняття “виборча система”, при тому у двох значеннях – у широкому та у вузькому. “Виборча система” у широкому значенні – це вся багатогранна система суспільних відносин, яка виникає у зв'язку із виборами органів публічної влади та завдяки якій вони отримують свою легітимність. У вузькому значенні поняття “виборчої системи” включає лише ту частину змісту поняття у широкому значенні, яка стосується способу підбиття підсумків голосування, певного способу розподілу депутатських мандатів між кандидатами, залежно від результатів голосування виборців або інших уповноважених осіб. В законодавстві України не прописано тлумачення дефініції “виборчий процес”. Лише визначається, що Центральна виборча комісія, як постійно діючий колегіальний державний орган, очолює систему виборчих комісій на всій території України та закордонному виборчому окрузі, здійснює контроль за виконанням виборчого законодавства, розробляє і затверджує кошторис видатків на підготовку і проведення виборів, здійснює контроль за використанням виборчих фондів політичних партій і партійних блоків, утворює виборчі округи, встановлює форми виборчих бюлетенів, а також володіє багатьма іншими повноваженнями на всіх стадіях виборчого процесу. Крім того, відповідно до Закону України “Про Центральну виборчу Комісію”, Комісія здійснює також низку заходів щодо методичного забезпечення діяльності виборчих комісій. Відсутнє і пояснення щодо інформаційно-комунікаційного забезпечення заходів, які проводить ЦВК у виборчому процесі України. Важливо зазначити, що значна та відповідальна роль в організації та проведенні виборів в регіонах відведена окружним і дільничним виборчим комісіям. Успіх організації і проведення виборів в Україні залежить від належної діяльності виборчих комісій, на які виборчим законодавством покладається за інформаційно-комунікаційне забезпечення: відкритості і об'єктивності виборчого процесу, дотримання принципу рівності для всіх кандидатів, політичних партій та неупередженого ставлення до них з боку органів виконавчої влади. У словнику з державного управління ця дефініція відсутня, подано визначення “виборча система”. Це дає право сформулювати авторське визначення поняття «**виборчий процес**» -

встановлений чинним законодавством порядок організації та проведення виборів, що пов'язаний із діяльністю суб'єктів виборчого процесу та уповноважених органів держави з метою оновлення політичних інститутів.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОДВИЖЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРОДУКТА

Виктор Олейник

*Сумский государственный университет, Сумы
Украина*

Инновационный процесс предполагает повышение эффективности использования продукции (товары или услуги) востребованные рынком. В качестве предмета исследования может выступать совершенно новый продукт или значительно улучшенный продукт. Существуют следующие виды инноваций:

- технологические;
- социальные(процессные);
- продуктовые;
- организационные;
- маркетинговые.

Для оценки эффективности инновационной деятельности в странах Европейского союза ежегодно публикуется «Европейское табло инноваций» (European Innovation Scorebord–EIS). На основе полученных результатов все страны были объединены в 4 группы: инновационные лидеры; инновационные последователи; умеренные инноваторы; догоняющие страны.

Состояние инновационного рынка определяется следующими основными факторами: мировой порог знаний; инновационные ресурсы; инновационные предприниматели (инновационные потенциал); поле инновационной активности; инновационный климат.

Процесс создания и распространения новшества включает две основные фазы: создание новшества и его диффузия (распространение). Термин «диффузия инноваций» впервые ввел в рассмотрение Rogers E.M. (1962). Он предложил разделять всех участников рынка на пять категорий: инноваторы (Innovetors)-2,5%; ранние последователи (Early Adopters)-13,5%; раннее большинство (Early Majority)-34%; позднее большинство(Late Majority)-34%; отстающие (Laggards)-16%.

Данная градация соответствует нормальному закону распределения и не зависит от продуктовой категории. Развитие диффузии инноваций было отражено в работе Bass F.M.(1969). Он рассмотрел математическую модель распространения нового продукта:

$$\frac{dF}{dt} = \left[p + q \frac{F(t)}{N} \right] [N - F(t)] \quad (1)$$

где $F(t)$ – общее число потребителей, приобретенных продукт к моменту времени t ;

$\frac{dF}{dt}$ - число новых покупателей продукта в момент t ;

N - потенциал рынка;

p - коэффициент инновации;

q - коэффициент иммитации.

Данное соотношение является основой для создания других моделей, учитывающих внешние факторы, влияющие на продвижение инновационного продукта.

Литература:

1. Bass, F. M. A New Product Growth Model for Consumer Durables. Management Science. 1969. Vol. 15. P. 215—227.

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Юлія Опанасюк, Олена Місечко

*Сумський державний університет, Суми
Україна*

На сьогоднішній день менеджмент та маркетинг розвиваються в умовах глобалізації. З розвитком технологій та економічних процесів керівникам та маркетологам в даних умовах доводиться змінювати цілі та методи управління і маркетингу. При чому, в умовах глобалізації компанії можуть зіштовхуватися як з перепонами, так і відкривати нові можливості реалізації товарів.

Основні проблеми менеджменту та маркетингу в умовах глобалізації представлені у табл. 1.

Таблиця 1 – Проблеми менеджменту та маркетингу в умовах глобалізації

Проблеми менеджменту:	Проблеми маркетингу:
Сполучання «власник – генеральний менеджер»;	Вихід на міжнародні ринки та зростання конкуренції;

Вихід великих іноземних компаній на міжнародні ринки;	Зміна цінностей та корисності нових товарів;
Заміна власників-засновників на нових, ефективних власників ;	Проблеми в екологічній сфері та розвиток економіки сталого розвитку;
Зневага освітою;	Розвиток інформатизації суспільства
Помилки керівництва компаній в постановці цілей й завдань в умовах розширення діяльності	Світові кризи внаслідок нерівномірності розвитку економік різних країн;
Зміна засновників на ефективних менеджерів;	Знецінення національного колориту продукції;
Криза зростання;	Постійні зміни умов функціонування;
Економічна взаємозалежність країн.	Нова культура споживання.

Основна тенденція розвитку бізнесу в умовах глобалізації обумовлює збільшення споживчих ринків та створення не конкретних продуктів, а інформації, що відповідає створенню «нової економіки». В Україні спостерігається тенденція розвитку «інформаційної економіки», таких наукомістких галузей як виготовлення електронного устаткування, контрольно-вимірювальної апаратури, фармацевтична промисловість.

Таким чином, в умовах глобалізації та розширення ринків потребують зміни і пошук нестандартних методів управління та просування такої продукції. На перше місце виходить значення інновацій та творчого підходу, тому основним критерієм розвитку компанії стає інтелектуальний потенціал персоналу.

RE-THINKING PORTER`S FIVE FORCES MODEL FOR ENERGY MARKET IN UKRAINE

***Anatolii Pavlyk**
Sumy State University, Sumy
Ukraine*

Future of energy market is dependent on the rates of technologies implementation based on renewable energy sources (RES). From day to day the price of renewable energy drops down in global markets and at the same time the investments in this sector grow up in developed countries [1,5]. Nowadays the structure of the energy consumption market hadn't been changed, but the structure of competitive forces in the energy production had. We assume that Michael

Porter's Five Forces Model as applicable tool for analyzing the situation in the energy market in Ukraine.

As Grundy (2006) mentioned, this model is "distilling the complex micro-economic literature into five explanatory or causal variables to explain superior and inferior performance" [2]. These five variables, or rather forces, were named by Porter as the following:

1. The bargaining power of the buyers;
2. Entry barriers;
3. Rivalry;
4. Substitutes;
5. The bargaining power of the suppliers [3].

Describing current situation in the energy market of Ukraine [6], we may say that we have low level of the bargaining power of the buyers, and high level of the bargaining power of the suppliers in the energy market. There is still low number of substitutes in this market. RES present one of the alternatives to the primary product. The electricity and heat are the main needs of the customers in the energy market, but under monopolistic terms there is no rivalry in traditional meaning of this word. Entry barriers exist in the form of legislations.

We have hypothesis that the structure of five competitive forces in energy market should be and will be changed soon. RES implementation will start substitute war as it happened already in developed countries. Our hypothesis is based on the following idea - apparently high prices in energy market for traditional products will shift the demand to RES. It will lead to the situation when the number of RES suppliers will grow and soon the main producers will reengineer their processes to energy production based on renewable sources or the combination of RES with traditional ones.

If RES implementation will be successful, the bargaining power of the suppliers will be reduced and the bargaining power of the buyers will grow up. When the buyers have the possibility to choose the supplier among other options, the rivalry in the energy market will reveal itself.

When the rivalry is active force the powers of the buyers and suppliers are equal, and as a result the market will develop. In this case the supplier is offering more than one option to the buyer, and the buyer is choosing cheaper or better (or both) energy supplier. RES implementation will boost the market development and will solve the problem of market monopoly and energy dependence in Ukraine our opinions.

The further direction of scientific research is to develop the strategy for decision-makers at individual and regional levels, as for energy customers either for new entrants to the energy market. RES implementation at individual and regional levels will create parallel market relations that will have positive influence on economic and environmental problems solutions.

References:

1. Crompton P., Wu Y. Energy consumption in China: past trends and future directions //Energy economics. – 2005. – Т. 27. – № 1. – С. 195-208.
2. Grundy T. Rethinking and reinventing Michael Porter's five forces model //Strategic Change. – 2006. – Т. 15. – № 5. – С. 213-229.
3. Porter M. E. The five competitive forces that shape strategy //Harvard business review. – 2008. – Т. 86. – № 1. – С. 25-40.
4. Ren P. S. Renewables 2015 global status report //REN21 Secretariat: Paris, France. – 2015.
5. Wüstenhagen R., Bilharz M. Green energy market development in Germany: effective public policy and emerging customer demand //Energy policy. – 2006. – Т. 34. – № 13. – С. 1681-1696.
6. Геєць В. М. Розвиток та взаємодія економічної та енергетичної політики в Україні //Вісник НАН України. – 2016. - №2. – С. 46-53.

СТІЙКИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Олена Паршина, Юрій Паршин

*ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», Дніпро
Україна*

Забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем – це одна з найактуальніших проблем сучасного суспільства, що обумовлена обмеженістю ресурсів і неефективного подальшого зростання економіки за рахунок екстенсивних факторів. Необхідно зазначити, що стійкість економічної системи – поняття комплексне та багатогранне.

Для того щоб охарактеризувати економіку як стійку або нестійку, необхідно визначитися з класифікаційними ознаками і критеріями оцінки. Ознаки стійкого або нестійкого розвитку і стану характерні як для окремих елементів, так і сторін економіки. Серед різновидів стійкості можна виділити: інноваційну, інвестиційну, екологічну, соціальну, фінансову, функціональну, комерційну тощо.

Глобальні зміни у світовій економіці, взаємна залежність держав у світовому співтоваристві, посилення соціально-економічних проблем сприяють переосмисленню категорії «стійкість соціально-економічної системи».

Сучасна ринкова економіка характеризується досить багатьма перевагами. Але є окремі ознаки, прояви, що не задовольняють суспільство. Періоди зростання і піднесення змінюються спадом і кризами. Конкурентна боротьба, що служить в цілому позитивним явищем, може привести фірми до неплатоспроможності, а також банкрутства. Результати науково-технічного прогресу використовуються насамперед для збільшення розмірів прибутку

виробника. Економія на витратах часом призводить до техногенних катастроф і екологічних проблем.

Також необхідно відзначити масштабні економічні кризи, які призводять до глобальної нестійкості та охоплюють як окремі країни, так і світове співтовариство в цілому. Внаслідок цього ринкова економіка характеризується не тільки як динамічна, але і як нестійка, нестабільна та незбалансована. У загальному вигляді під стійкістю об'єктів будемо розуміти їх здатність зберігати поточний стан при наявності зовнішніх впливів.

Що стосується соціально-економічної системи «стійкість» і «нестійкість» можна розглядати як поняття-антиподи. Треба зазначити, що в економічній теорії поняття «стійкість» економіки та економічних об'єктів визначається також досить багатогранно.

Як варіанти застосування поняття «стійкість» до різних явищ можна відзначити такі: стійкість цін, підприємств, грошового обігу тощо. В цьому випадку стійкість розглядається як ознака і характеристика різних об'єктів. Також поряд з поняттям «стійкість» використовують такі поняття, як «збалансованість», «стабільність».

«Стойкість» – стан системи, при якому можливе протистояння не тільки агресивним впливам зовнішнього середовища, а й внутрішнім несприятливим факторам розвитку. Стійкою будемо вважати економіку будь якої країни, яка успішно протистоїть коливанням світових цін, тіньовій економіці тощо.

«Стабільність» – стан системи, збереження її ознак і властивостей в будь-яких ситуаціях. Стабільний стан системи оцінюється через певні параметри і показники. Для економічної системи – це стабільність доходів бюджету, валютного курсу тощо.

«Збалансованість» – стан системи, при якому зберігаються основні пропорції і співвідношення між її елементами. У збалансованій економіці не спостерігається значних надлишків нереалізованих товарів, дефіциту або профіциту бюджету тощо. До найважливіших напрямів збалансованості можна віднести: збалансованість економіки у часі; збалансованість доходів, споживання і заощаджень населення; збалансованість між заощадженнями та вкладенням інвестицій; збалансованість між часткою накопичення у ВВП і розміщенням інвестицій; збалансованість між інвестиційним процесом і оновленням основних фондів тощо.

Рівновага може розглядатися як стан, який може бути досягнуто в майбутньому (наприклад, подальше вирівнювання реального і потенційного валового внутрішнього продукту). Зазначимо, що між збалансованістю і рівновагою є багато спільного, а саме, збалансованість – ідеальна пропорційність, а рівновага – задоволення потреб за рахунок пропорційного (збалансованого) розвитку.

Наявність зазначених ознак соціально-економічної системи (стійкість, стабільність, збалансованість, рівновага) не означає, що вона знаходиться в застиглому стані, не прогресує або не розвивається. Крім показників стабільності, будь-яка соціально-економічна система також характеризується показниками, що відображають ступінь її розвитку – економічне зростання, зростаючий питома вага інноваційного продукту в ВВП, зростання доходів населення, позитивна динаміка зміни рівня життя тощо.

Головним критерієм оцінки стійкості соціально-економічної системи є збереження її параметрів при несприятливих впливах зовнішнього і внутрішнього середовища розвитку. Стійкість економіки проявляється через стабільність показників і збалансованість пропорцій розвитку, а стійка економічна система може успішно протистояти загрозам економічного, політичного, соціального плану.

ЗДОРОВЕ МІСТО: ПРОЕКТ «ЗЕЛЕНИЙ ВЕЛОСИПЕД» СПРЯМОВАНИЙ НА ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

***Яна Пащенко, Ганна Швіндіна**
Сумський державний університет, Суми
Україна*

В умовах збільшення цін на паливе, антропогенного навантаження на навколишнє середовище та загального погіршення стану здоров'я українців питання популяризації здорового способу життя населення серед міст України за рахунок зміни переваг у транспорті є актуальною проблемою.

Основна орієнтація при розробленні даного проекту – це орієнтація на практичну корисність від використання даних дешевих «зелених» транспортних засобів.

Мета наукового проекту – це пропаганда здорового способу життя і захист навколишнього середовища шляхом створення «зелених» велосипедних стоянок для жителів України в м. Київ. Саме тому створення даного проекту відповідає девізу: «Зелена Матінка-Природа = Здорове тіло і душа».

Завдання проекту:

– моніторинг і визначення кількості потрібних «зелених» транспортних засобів і їх стоянок на кожного жителя (16-64 років), проживаючого в м. Київ;

– закупка і встановлення необхідного обладнання для «зелених» велосипедних стоянок;

– освітлення проблем зі стимулювання здорового способу життя серед жителів віком 16-64 років та проблем забруднення навколишнього середовища, залучення соціальних інвестицій для їх вирішення.

Очікуванні результати. Популяризація і використання «зелених» транспортних засобів серед 60% жителів (віком 16-64 років = 1 213 800 чол.). Отриманий дохід направити на проведення заходів і проектів з стимулювання здорового способу життя та захисту навколишнього середовища серед жителів міста.

1. Паспорт проекту представлений в табл. 1.1.
2. Характеристика цільової аудиторії
3. Для реалізації проекту будуть залучатися молодь і жителі м. Київ віком від 16 до 64 років.
4. Географічне охоплення: перша апробація проходить в м. Київ. Далі Проект здійснюється паралельно в різних регіонах країни з виділенням відповідальних обласних центрів її координації.
5. Ресурсне забезпечення Проекту. Для першої апробації установити 30 «зелених» велосипедних стоянок по 15 велосипедів. Закупити їх в Китаї за ціною 1200 грн/шт ($30 \cdot 15 \cdot 1200 = 540\,000$ грн). Велосипеди обладнані GPS.

Таблиця 1 - Паспорт Проекту «Зелений велосипед»

Ініціатор розробки проекту	Житомирський державний університет ім. Івана Франка
Розробник проекту	Пашенко Яна, студентка СумДУ та Тяньцзинського технологічного університету (Китай)
Партнери	Благодійні організації міста Києва та України
Відповідальний виконавець проекту	Пашенко Яна, студентка СумДУ
Учасники проекту	Державні установи, благодійні організації, розробник проекту та жителі міста Київ
Термін реалізації проекту	Перша апробація - 6 місяців

Деталізація Проекту

Проект «Зелений велосипед» складається з трьох основних етапів:

- 1) закупка 450 велосипедів у китайських партнерів, де «зелений» велосипед є досить популярним транспортним засобом;
- 2) установка велосипедних стоянок, що включає в себе: установка самих велосипедів та терміналів оплати.
- 3) визначення системи оплати за користування даних громадських велосипедів.

Користувачі даних «зелених» велосипедів можуть їздити куди вони забажають і повернути транспортний засіб у будь-який зручний час до найближчої аналогічної «зеленої» велосипедної стоянки. Дізнатися про найближчу велосипедну стоянку користувач зможе за допомогою карти-вказівника (яка буде надаватися при оренді велосипеда), а також дані стоянки будуть внесені в електронну карту «Google». При поверненні велосипеду на стоянку користувач використовує магнітну картку, з якої знімається сума за термін користування (0,7 грн/ 30 хв) і фіксується даний транспортний засіб на стоянці. При виникненні пошкоджень чи втрати велосипеда, користувач сплачує окрему суму.

Держава має не тільки виконувати функцію збору податків, а ще й дбати про те, щоб кожен без винятку громадянин вів здоровий спосіб життя. Держава повинна допомагати людям не тільки морально, але і матеріальними вкладками, адже здорова нація — здорова країна!

АЛГОРИТМ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Оксана Сакаль

*Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», Київ
Україна*

Регулювання як економічну категорію розглядаємо як функцію управління, що забезпечує функціонування та розвиток явищ і процесів у межах заданих кількісно-якісних параметрів. Досліджуючи фінансово-економічне регулювання природокористування за системних підходом, насамперед говоримо про ринкове, державне і наддержавне регулювання, відзначаючи обов'язковість державного і наддержавного регулювання через неспроможність ринку забезпечити у зазначеній сфері ефективність за Парето, соціальний оптимум. Ураховуючи зазначене, алгоритм фінансово-економічного регулювання природокористування передбачає низку етапів, які характеризуються циклічністю (рис. 1).

Рисунок 1 - Алгоритм фінансово-економічного регулювання природокористування

Система такого регулювання є відкритою, тобто трансформація етапів – зміна якісних і кількісних параметрів природних ресурсів та умов навколишнього середовища, інституціонального забезпечення сталого природокористування, регулюючих механізмів і пріоритетних інструментів може обумовлюватися зовнішнім впливом. У даному випадку зовнішній вплив може мати як галузевий (секторальний), так і просторовий аспект, обумовлюватися науково-технічним прогресом, а також рефлексувати наддержавне регулювання.

На першому етапі відбувається визначення ролі природних ресурсів у національній економіці для її розбудови. Важливим тут є оцінка стану природних ресурсів та умов навколишнього середовища. Відтак економічне регулювання природокористування спрямоване на збалансування суспільних і приватних інтересів у процесі природокористування, задоволення попиту на природні ресурси й умови навколишнього природного середовища за природоресурсних обмежень та гарантування екологічної безпеки.

Інституціоналізація природоресурсних відносин передбачає упорядкування сукупності економічної діяльності у процесі використання природних ресурсів й умов навколишнього середовища, спрямованих на виробництво, обмін, розподіл та споживання товарів і послуг, а також

формування правових рамок для регулювання суспільних відносин щодо природних ресурсів та умов навколишнього середовища для забезпечення сталого розвитку і добробуту суспільства.

Фінансово-економічне регулювання передбачає використання інструментів економічного стимулювання, економічного гарантування, ринкових, кредитно-іпотечних, фіскально-бюджетних, інноваційних інструментів.

Переорієнтація бюджетної, грошово-кредитної, податкової систем на забезпечення сталого природокористування полягає у трансформації національних інтересів, а відповідно і зміні інтересів бізнесу в здійсненні екологоорієнтованої діяльності. Саме такі форми регулювання природокористування характеризуємо як такі, що забезпечують бажаний ефект у короткостроковому періоді.

Використання економічних інструментів має на меті коригування еколого-економічних проблем, інтерналізацію зовнішніх ефектів для забезпечення сталого розвитку. Тому в середньо- і довгостроковому періоді ефективними є економічні інструменти. На цьому етапі має відбуватися планомірний перехід від політики фінансової стабілізації до власне економічної політики.

Моніторинг результативності регуляторної діяльності дозволяє вчасно виявити слабкі місця, недоліки або зміну зовнішніх умов (параметрів наддержавного регулювання) і скоригувати відповідні регулюючі механізми.

ВИЯВ ПРОЯВІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ НЕСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ МУНІЦИПАЛЬНИХ ВІДХОДІВ

Олександр Самохович

*Національний університет водного господарства та природокористування, Рівне
Україна*

Нещодавно роль інформаційної логістики зводилась до забезпечення інформацією матеріальних потоків в процесі виробництва та збуту, та з розвитком інформаційних та логістичних систем інформаційна логістика стала ключовою ланкою логістичного менеджменту, забезпечуючи його функціональну область. Як правило, об'єктом вивчення інформаційної логістики є інформаційні потоки, що відображають рух матеріальних, фінансових та інших потоків, що впливають на процес створення благ. Основна мета - забезпечення логістичних систем інформацією в потрібні терміни, в потрібному обсязі і в потрібному місці [1].

Проте під час вивчення особливостей інформаційної логістики недостатньо розглядається першопричина її виникнення, а саме інформаційна неспроможність ринку. А основні зусилля спрямовані на практичне удосконалення існуючих та побудову нових логістичних інформаційних систем, їх практичне впровадження [2].

Асиметричність інформації, недостатня інформованість ринкових суб'єктів, їх ірраціональна поведінка - це, разом з циклічністю ринкового розвитку економіки, процесами монополізації та нерівномірного розподілу ресурсів, так звані дефекти ринку. Неможливість обміну інформацією по бажаному напрямку взаємодії та координації часу здійснення конкретних кроків між інституційними одиницями являє собою приклад інформаційної неспроможності ринку, який потребує трансформацію ринку або втручання ззовні держави чи третіх осіб. Отож, якщо ринок є інформаційно неспроможний, він не може самостійно забезпечити його учасників інформацією для прийняття оптимальних рішень [3].

Асиметричність інформації може спонукати до зникнення ринків в цілому. Здебільшого асиметричність інформації розглядається у прикладах між продавцем і покупцем, що проявляється у різному рівні знань про характеристики товарів [4]. Проте окремий випадок, коли одним з головних учасників потенційно-неспроможного ринку є держава. На ринку відходів держава бере активну участь на загальнодержавному та регіональному рівні. Тому потрібно більш детально розглянути випадки особливості взаємозв'язків між учасниками.

Під час дослідження було визначено, що приклади асиметричності та неповноти інформації на ринку муніципальних відходів проявляються між:

- державним рівнем влади, регулятором НКРЕКП та органами місцевого самоврядування: наприклад, відсутня достовірна інформація щодо кількості утворених відходів та відповідно похідних показників;

- органами місцевого самоврядування (ОМС) та вітчизняними чи іноземними компаніями (виробниками чи постачальниками технологій поводження з відходами) в контексті володіння ОМС необхідною інформацією для прийняття оптимального рішення щодо розміщення об'єктів поводження з відходами;

- домогосподарствами, які продукують відходи, та підприємствами їх транспортування і переробки в контексті первинного сортування на місці утворення відходів за їх морфологічним складом;

- підприємствами з переробки відходів та державним рівнем в контексті ліцензування діяльності з переробки відходів;

Всі наведені приклади потребують детального пошуку шляхів їх вирішення. Витрати на усунення дефектів ринку є непосильними для ОМС, підприємств з перевезення, сортування, переробки відходів,

домогосподарствами, тому потребують здійснення державної централізованої підтримки.

Отож, асиметричність, неповнота інформації, ірраціональна поведінка суб'єктів ринку в умовах невизначеності може призвести до інформаційної неспроможності ринку муніципальних відходів. При побудові системи інформаційної логістики в процесах поводження з муніципальними відходами (національна стратегія поводження з відходами, адаптація вітчизняного законодавства до вимог ЄС, прийняття рішень органами місцевого самоврядування щодо будівництва об'єктів поводження з відходами тощо) необхідно першочергово виявити чинники, які призводять до інформаційної неспроможності ринку. Визначити необхідні транзакційні витрати усунення дефектів ринку та інтегрувати шляхи їх усунення в систему поводження з відходами на державному рівні

Література:

1. Окландер М.А. Логістика: Навчальний посібник: вид. 2-ге., перероблене та доповнене. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
2. Качуровський В. Є. Інформаційна логістика // [Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка"](#). – 2010. – № 690. – С. 53-58
3. Коуз Р. Проблема соціальних витрат // Фірма, ринок і право. М.: Справа ЛТД, – 1993 – С. 87-141.
4. Ясинский Ю. М. Новая информационно-поведінкова парадигма: кінець рівноваги чи її друге дихання? / Ясинский Ю. М., Тихонов А. О. // Вопросы экономики. – 2007. –с. 35-58.

THE NEXUS BETWEEN TAXATION AND ENERGY INTENSITY IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Lina Sineviciene

*Kaunas University of Technology, Kaunas
Lithuania*

Sustainable development needs the reduction of inefficient use of natural resources, pollution and waste, as well as prevention of biodiversity loss and increase of the energy efficiency and security. Understanding the main factors of resource, including energy, efficiency is crucial for the development of green growth policies. Energy intensity of the economy and the change over time are the main determinants of environmental performance and the green growth in the long-run.

In recent years, many researchers have investigated the determinants of energy efficiency. In the scientific literature, there is no clear evidence on the interconnection between energy efficiency of the country and the main its

determinants. It is commonly agreed, that energy efficiency has a positive influence on the green growth of the economy, but there is no clear consensus on how the main determinants of energy efficiency, i.e. economic development, energy intensity, and taxation, influence each other.

Therefore, the aim of this research is to analyze the relationship between taxation, energy intensity and economic development in the case of the European Union countries using comparable indicators provided by EUROSTAT.

In the paper, following research methods are used: analysis and synthesis of scientific literature, logic analysis and synthesis, statistical methods. The statistical empirical data processing was performed using IBM SPSS Statistics 23 software package.

Data. This study is carried out using annual data of the European Union countries. The research sample is determined by the heterogeneity of the data. The study covers period of 1998 – 2014 years.

The empirical research results using cross-sectional data have shown that there is a strong negative relationship between energy taxation and energy intensity of economy, while there is a strong positive relationship between GDP per capita and energy taxation, and a strong negative relationship between GDP per capita and energy intensity of the economy. The results also have shown that the European Union countries with the higher GDP per capita and with higher energy taxation are more sustainable in the terms of pollution.

Keywords: economic development, energy intensity, sustainable development, taxation.

Acknowledgement. The research was funded by a grant (No. TAP LU-4-2016) from the Research Council of Lithuania.

ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО РЕЗЕРВУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Валентина Смачило

*Харківський національний університет будівництва та
архітектури, Харків
Україна*

Сучасний стан розвитку економічних систем свідчить про соціальну орієнтацію бізнес-структур, де, в усіх процесах, провідна роль відводиться людині як головному генератору ідей, інновацій, вартості та капіталізації підприємств. Україні, яка знаходиться лише на початку шляху формування сучасних економічних механізмів, необхідно покласти в основу господарювання принципи провідних країн світу та врахувати їх досвід. Серед глобальних цілей розвитку ООН, які були перезатверджено у вересні

2015р., з визначених 17 до проблем розвитку кадрового потенціалу безпосередньо можна віднести 7, інші впливають на його розвитку опосередковано. Стрижнем сталого розвитку міжнародними організаціями було визначено відповідальність бізнесу перед усіма своїми стейкхолдерами як зовнішніми, так і внутрішніми, чільне місце серед яких належить персоналу або потенційним працівникам. Перед топ-менеджментом стоять виклики стосовно ефективної управлінської концепції, яка вирішує питання оптимального формування, нагромадження та розвитку кадрового потенціалу (КП) задля сталого розвитку компанії. В дослідженні [1] вводиться поняття соціально відповідального управління підприємством, під яким пропонується розуміти процес управління з інтеграцією заходів соціальної та екологічної спрямованості до основної діяльності підприємства, що виходять за межі створення прибутку та законодавчо встановлених соціальних стандартів у контексті підвищення добробуту суспільства та локальної громади зокрема, а також забезпечення сталого розвитку.

Все вказане вище дозволяє відмітити ключові умови здійснення соціально відповідального управління КП на підприємствах: відповідальність за рішення та дії понад встановленні обов'язкові зобов'язання; наявність взаємної користі; максимізація позитивного та/або мінімізація негативного впливу чи результатів від впровадження в діяльність принципів соціальної відповідальності; синергетичність. Зауважимо, що КП, як керована система відносно суб'єкта управління, також повинна приймати соціальну відповідальність за базис своєї поведінки і усвідомлювати це. Соціально відповідальне управління КП базується на аксіомі узгодження інтересів власників (керівництва) організації та безпосередньо працівників. Отже, соціально відповідальне управління КП повинно передбачати такі управлінські дії, які були б спрямовані на його розвиток на основі синергії для власника (керівництва) та працівників підприємства, з метою забезпечення стійкого розвитку всіх учасників процесу [2].

Важливим напрямком прояву соціальної відповідальності відносно КП є формування його кадрового резерву, яке можна здійснювати як у внутрішньому, так й у зовнішньому оточенні. Реалії сьогодення, серед яких можна виокремити: зміну вимог ринку праці до системи освіти, високі рівні міграції високоосвічених людей, інтенсивне впровадження інформаційних технологій, ставлять перед вітчизняними підприємствами проблему підбору необхідних кадрів, тим самим примушуючи їх змінювати форми підбору персоналу. Окрім роботи на внутрішньому ринку, HR-служби повинні активізувати роботу в зовнішньому оточенні щодо підбору кадрів нетрадиційними способами, які були б доречні для молодих, креативних, інноваційних людей. До таких форм можна віднести: гранти на освітні програми талановитій молоді; відкриття шкіл при корпораціях; проведення наукових конкурсів за пріоритетними для підприємства спеціальностями;

тренінги; науково-освітнянські заходи («Дні науки», «Ніч енергетики», «Ярмарок професій», тощо); тісна співпраця з освітніми закладами всіх рівнів. Компанія, яка використовує такі форми створення кадрового резерву отримує: закриття вакансій компаній в короткі терміни (принцип оперативності); лояльність потенційного працівника до компанії та його обізнаність з корпоративною культурою та особливостями господарювання підприємства; лояльність персоналу до компанії та зниження плинності кадрів й економія грошових та інших ресурсів на підборі працівників.

Соціальна відповідальність компанії, в цьому випадку зовнішня, полягає в тому, що заходи, які вона буде проводити, спрямовані на громаду або суспільство в цілому, орієнтує молодь на придбання необхідних навиків, сприяє зниженню безробіття в регіоні та країні, підвищує економічну активність населення, створюючи таким чином позитивний соціальний ефект (позитивний вплив на молодіжне безробіття, зниження соціальної напруги в суспільстві, тощо). Внутрішній аспект соціальної відповідальності спрямований на стабільність кадрового складу, підвищення рівня його кадрового потенціалу, формуванні корпоративної культури, лояльності до підприємства, зниження плинності, тощо.

Отже, управління на основі принципів соціальної відповідальності, передбачає формування кадрового резерву як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі на основі використання нетрадиційних способів залучення потенціальних працівників.

Література:

1. [Степанова О. В.](#) Організаційно-економічні основи соціально відповідального управління промисловими підприємствами: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / О.В. Степанова ; Сум. держ. ун-т. – Суми, 2008. – 19 с.
2. Смачило В.В. Управління кадровим потенціалом підприємства в контексті соціальної відповідальності // Академічний огляд. 2016. № 1 (44). - С. 119-126.

ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ «ТЕПЛИХ» КРЕДИТІВ УРЯДУ УКРАЇНИ

Ірина Сотник, Тетяна Личко
Сумський державний університет, Суми
Україна

Питання ефективного енерговикористання є надзвичайно актуальними для житлово-комунального господарства (ЖКГ) України. Сьогодні ЖКГ споживає на опалення близько 45% природного газу (18 млрд м³ у 2014 р.), що використовується в країні загалом. Водночас, за оцінками експертів,

впроваджуючи енергоефективні (ЕЕ) заходи, споживання газу у цьому секторі можна знизити на 63,9% за умови вкладення 700 млрд грн у вигляді інвестицій [1]. Стимулювання реалізації потенціалу зниження газоспоживання в країні кілька останніх років активно підтримується українським урядом у рамках відповідної державної програми [2]. На її виконання на умовах [3] передбачено відшкодування державою частини суми кредиту на ЕЕ обладнання і матеріали для населення, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) та житлово-будівельних кооперативів (ЖБК) від 20% до 70%.

Останні 3 роки активної дії Програми засвідчили суттєве підвищення попиту на державну підтримку ЕЕ проектів з боку населення та ОСББ (табл. 1) [1]. В цілому за цей період кількість виданих кредитів збільшилася в 1245,6 рази при зростанні середньої суми кредиту на 558 грн або 3,4% (з 16429 до 16987 грн). У трійці областей-лідерів, які взяли участь у такому кредитуванні (на березень 2017 р.) були Львівська, Київська (та м. Київ), Сумська області з показниками виданих кредитів на суму вище 242 млн грн.

Таблиця 1 – Динаміка попиту на «теплі» кредити (наростаючим підсумком) з частковою державною компенсацією в Україні, 2014-2017 рр.

Період	Кількість виданих кредитів	Сума кредитів, млн грн
На 1.11.14 р.	140	2,3
На 1.01.15 р.	737	12,4
На 4.01.16 р.	79545	1274,7
На 1.01.17 р.	163744	2733,6
На 20.03.17 р.	174379	2962,2

Внаслідок суттєвого зростання вартості енергоносіїв (насамперед, опалення) особлива активність щодо реалізації ЕЕ заходів із залученням державної підтримки спостерігалася з боку населення у 2016 році. Почав стрімко зростати попит на «теплі» кредити з частковою державною компенсацією. Так, якщо у 2015 році урядом було виділено 344 млн грн на компенсацію ЕЕ заходів (з них близько 196 млн грн не було використано), то у 2016 році запланована державна підтримка склала 700 млн грн, яких вистачило лише на 8 місяців. Згодом у цьому ж році було виділено додаткові 193,8 млн грн з тих коштів, що залишилися в бюджеті Програми з попереднього року. На 2017 рік урядом передбачено 432,44 млн грн на компенсацію українцям ЕЕ заходів у ЖКГ [1]. При цьому розширено перелік банків-учасників Програми (додано Приватбанк) та збережено підвищені ставки державної компенсації (70%) для населення-отримувачів субсидій.

Додатковим стимулом реалізації ЕЕ проектів у ЖКГ у 2017 році, залишається можливість скористатися компенсаціями від місцевих органів влади на рівні 15-50% від суми кредиту. На сьогодні працюють 189 таких програм різного рівня, з них 27 прийнято з фінансуванням/механізмом (12 обласних з 25, та 15 міських з 407) та 162 прийнято без фінансування/механізму. Наразі розробляються ще 105 місцевих програм [1].

Результатами реалізації Програми у 2014-2016 рр. станом на 1.11.2016 р. стали 1 млрд грн витрачених бюджетних коштів в ЕЕ проекти у ЖКГ, 2,8 млрд грн інвестицій у розвиток української економіки внаслідок придбання ЕЕ товарів громадянами та 512,7 млн грн очікуваної економії енергоресурсів через зменшення витрат родин на послуги ЖКГ і видатків країни на закупівлю енергоносіїв. Таким чином, за оцінками експертів, мультиплікатор видатків бюджету за 2015-2016 рр. склав 2,6, тобто вкладення 1 грн бюджетних коштів в енергозбереження забезпечило приріст інвестицій в економіку на рівні 2,6 грн [1]. Отже, слід констатувати реальну ефективність державного економічного стимулювання ЕЕ програм у сфері ЖКГ та необхідність продовження такої практики на майбутнє.

Література:

1. Державна підтримка енергозбереження [Електронний ресурс] / Держенергозбереження України, 2017. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/uk/consumers/derzh-pidtrymka-energozabespechenva>.
2. Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2010 року №243 (в ост. ред. від 16.02.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-п>.
3. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2011 р. № 1056 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1056-2011-%D0%BF>.

ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ЛІДЕРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Роман Сторожев

*Національна академія державного управління
при Президентові України, Київ
Україна*

Розкриваючи суть поняття «лідер», варто мати на увазі принаймні три моменти: а) феномен лідера; б) принцип лідерства; в) інститут лідерства. Феномен лідера полягає у визнанні природних відмінностей людей, таких як: психофізичних, розсудливо-розумових, розпорядчо-організаційних. У суспільстві вони переростають у соціально-політичну нерівність. Принцип лідерства – це правило діяльності відповідним чином організованих великих і малих суспільних груп, правило, що формує тип владних відносин у групах та між суспільними групами. Інститут лідерства полягає у визнанні ієрархічного способу організації політичного життя суспільства, що характеризується існуванням певних установ, наділених владними повноваженнями та виконанням специфічних функцій. Інститут лідерства поширений у тоталітарно-авторитарних режимах влади. У режимах ліберальної демократії інститут лідерства заступає інститут бюрократичного керівництва де, як правило, існує тенденція до ототожнення з керівником.

За підрахунками Р. Дафта є понад 350 визначень лідерства. В результаті – зазначають К. Оуен, В. Ходжсон, Н. Газзард, - з'явилося безліч відповідей, кожна з яких була по-своєму правильною. Державне управління розглядає лідерство як феномен політичного життя суспільства. Публічне лідерство – як соціальне явище, це багатовікова проблема, яка привертала до себе увагу з найдавніших часів. В центрі історичних повістей стародавнього мислителя Геродота були дії, прагнення, пориви видатних лідерів – монархів, полководців, королів. Подібний підхід характерний і для інших мислителів античності, середньовіччя та наступних століть. В першу чергу слід відзначити роботи політико-філософської спрямованості (починаючи з діалогів Платона, трактатів Аристотеля до «Філософії права» Гегеля). По-друге роботи історичного та історико-географічного плану присвячені аналізу ролі видатних особистостей в історичному процесі. Насамперед, мова йде про біографічну літературу та праці в жанрі «настанов і повчань» - від біографії Плутарха до «Державця» Маккіавеллі. По-третє, роботи, в яких розроблялися політико-організаційні та конституційно-правові форми забезпечення «ідеального» політичного устрою, від праць античних філософів до Ш. Монтеск'є, американських «федералістів» та основоположників марксизму. Однак, інституціоналізація концепції лідерства як самостійної області соціально-політичного знання відбулася лише в 50-ті

роки ХХ століття коли з'явилися перші програмні статті американських соціологів Дж.Шеннона та Л.Селігмена (з однаковою назвою) «Вивчення політичного лідерства». Причини, які викликали необхідність глибокого дослідження політичного лідерства, на думку авторів, дві: посилення ролі політичних керівників у світі та прогалини в традиційній демократичній історії, яка недооцінює проблему політичного керівництва. До речі, ці причини не втратили своєї актуальності і в нинішній час. Помітну роль в теоретичній розробці даної проблеми відіграють роботи американських вчених, насамперед Р. Такера та Г.Пейджа. Лідерство вивчається різними науками: політологією соціологією, психологією, історією, соціальною антропологією, іншими науками про людину та суспільство. Соціальна психологія вивчає лідерство як процес взаємодії соціальних та психологічних факторів, досліджує механізми, розробляє методи відбору, навчання, висунення керівників. Психологія та психіатрія досліджують особливості особистості лідера.

На основі існуючих підходів сформувалися три концепції публічного лідерства. 1) Концепція особистісно-психологічних якостей лідера, в якій лідерство розглядається як індивідуально-психологічне явище, що є наслідком наявності у індивіда певних бажаних рис (енергія, розум, характер, здатність передбачати, привертати до себе увагу тощо) або якостей та вмінь (вміння керувати, схильність до самовдосконалення, відкритість мислення, сміливість, лояльність тощо). Прихильниками даної концепції в політичній психології є Е. Богардус, Р. Стогділ, Л. Слоун. Зрозуміло, що публічний лідер має володіти певним набором психологічних рис, якостей, вмінь, які виділяють його з маси, проте людина не стає лідером лише тому, що володіє певним набором індивідуально-психологічних якостей. 2) Ситуативна концепція лідерства, згідно з якою публічний лідер розглядається як «функція» ситуації. Прибічники даної теорії визнають необхідність певних психологічних рис для політичного лідера. Для них лідер – це продукт ситуації що склалася в певний період. Наявність конкретної ситуації передбачає активність лідера в оволодінні нею. Саме лідер виявляє здатність оцінити ситуацію, її запити, потреби і тим самим створити собі імідж, що відповідатиме даній ситуації. 3) Органічна концепція лідерства, яка виходить з того, що публічний лідер – це продукт ситуації, в якій він проявляє свої особливі індивідуально-психологічні якості та риси, що в психології отримало назву «високого адаптаційного ресурсу». Цей підхід є своєрідною спробою подолання обмеженостей двох попередніх і намагання розширити їх позитивні сторони. Базуючись на різних підходах до визначення феномену політичного лідерства можна дати його наукове визначення. Публічний лідер – це особа, що володіє соціально-управлінським статусом, має можливість, певні індивідуально-психологічні здібності впливати на людей, ухвалювати рішення здійснювати прямий чи опосередкований вплив на суспільство.

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ ЗОН ПОСТАЧАННЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗАМОВНИКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «СУМСЬКИЙ ЗАВОД «НАСОСЕНЕРГОМАШ»

Леонід Таранюк, Денис Кобизський
Сумський державний університет, Суми
Україна

В умовах жорсткого конкурентного середовища промислові підприємства постійно стикаються з проблемами: в сфері матеріально-технічного постачання, порушення технології виробництва, низької якості матеріалів, комплектуючих, виробів за кооперацією, браком висококваліфікованих кадрів та, як результат, низького рівня наукоємності виробленої промислової продукції.

Досліджуючи діяльність сумських машинобудівників на прикладі промислового підприємства АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (НЕМ) треба зазначити існування проблем в зриві строків постачання готової продукції кінцевому замовнику. Дана проблемна зона обумовлена різними передумовами її виникнення. До них слід віднести: порушення технології виробництва, відсутність пріоритетності виготовлення комплектуючих згідно з поточними замовленнями для основних робітників заводу, порушення фінансування матеріального забезпечення по конкретним договорам на виготовлення промислової продукції, низька вмотивованість персоналу та топ-менеджменту до впровадження радикальних зрушень в роботі заводу.

Дослідимо проблемні аспекти в строках постачання насосного обладнання при реалізації проектів (табл. 1).

Таблиця 1 – Аналіз проблемних аспектів в строках постачання продукції при реалізації проектів АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» у 2016 році [1]

№ специфікації (умовно)	Строк відвантаження по затвердженим графікам	Факт відвантаження з НЕМ	Зрив, у днів
Проект «1» для контрагента А			
№ I	18.04.2016	20.05.2016	25
№ II-III	27.06.2016	31.10.2016	100
Проект «2» для контрагента В			
№ IV-VII	31.10.2016	01.2017	90
Проект «3» для контрагента С			
№ VIII-IX	30.08.2016	07.12.2016	100
Проект «4» для контрагента D			
№ X	30.10.2016	21.12.2016	50

Основні проблемні зони в зриві строків постачання насосного обладнання за дослідженими проектами наступні: низька якість збирання насосів, відхилення від КД при виготовленні валів; низька якість робіт при встановленні шпонок та збиранні роторів; низька якість виготовлення втулок; передача документації з АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» до організації, яка займається технічним наглядом здійснювалася не в повному обсязі, що суттєво підвищило строки здачі насосів; зрив строку постачання корпусних деталей з Індії; зрив партії корпусного лиття з Індії для насосів [1].

Проведемо аналіз зривів строків відвантаження насосів та насосних агрегатів АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» за 2016 рік (табл. 2).

Таблиця 2 – Аналіз зривів строків відвантаження насосів та насосних агрегатів АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» за 2016 рік [1]

Індикатори	од.	%
Всього відвантажено	863	100
Кількість агрегатів відвантажених в строк за договором	566	65,59
За виною ПАТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (18,07%)		
Брак власного лиття з повторним виготовленням відливок	24	2,78
Освоєння нових технологій; за виною виробництва, перецеховка та інші	102	11,82
Зрив строків постачання комплектуючих та заготовок	18	2,09
Відсутність можливостей погодження відступу. Доробка КД під вимоги замовника	12	1,38
Не за виною ПАТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (16,34%)		
Зміна пріоритетів	21	2,43
Відсутність дозволу замовника на відвантаження або відсутність транспорту	120	13,91

Дослідивши проблемні зони постачання насосного обладнання, запропонуємо шляхи подолання даних проблем: формування механізму мотивації основних робітників щодо виконання вчасно необхідних замовлень, пришвидшення оформлення документів з зовнішніми організаціями, підвищення якості виготовлення насосів шляхом підвищення контролю якості на вході бізнес-процесу; пошук постачальника корпусних деталей та лиття в Україні; підвищення контролю за якістю виготовлення готової продукції, шляхом її детального моніторингу на всіх стадіях виробництва насосного обладнання.

Література:

1. Презентація к совершенствованию по оптимизации деятельности АО «СЗ «Насосэнергомаш» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nempump.com/category/news/>

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – СУТНІСТЬ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ

Марина Ткачова, Людмила Бухаріна

*Запорізький національний університет, Запоріжжя
Україна*

Енергетичний менеджмент доцільно розглядати як сукупність управлінських методів підвищення енергоефективності, на відміну від інженерних, технічних, технологічних та інших. Виділяючи управлінські способи впливу на енергетичну ефективність, слід розуміти певну умовність такого поділу. Очевидно, що лише сукупність різних заходів - як управлінських, так і технічних, - індивідуально підібрана для кожного конкретного випадку, дасть оптимальний результат. Самі по собі інженерні рішення і технічні інновації також приведуть до більш ефективного використання енергетичних ресурсів, однак, саме їх підпорядкування управлінській системі зробить стійким як процес підвищення енергоефективності, так і в цілому функціонування компанії [1].

Метою впровадження системи енергетичного менеджменту є підвищення стійкості (в тому числі фінансової) підприємства та поліпшення його конкурентних позицій.

Впровадження системи енергетичного менеджменту на підприємстві створює новий пласт управління компанією - управління споживанням енергії та забезпечує створення шляхом регламентів, стандартів і документованих процедур такої системи управління енергією і енерговитратами на підприємстві, яка забезпечить стійкість і коректність прийняття рішень в мінливих умовах.

Один із способів налагодити в компанії енергоменеджмент - запросити консалтингову компанію, що спеціалізується в даному сегменті [2]. Однак левову частку роботи менеджмент підприємства може провести самостійно. Щоб отримати уявлення про порядок дій та їх склад, розглянемо типові етапи, за якими працюють зі своїми клієнтами консалтингові компанії (використані матеріали EnvidatecOst).

1. Діагностичний аудит: перевірка практичної діяльності підприємства на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 50001 DIN EN 16001 (документація, аудит систем (електроенергія, тепло, стиснене повітря, охолодження і кондиціонування, паливо і т.п.), спостереження, інтерв'ю).

Результат - виявлення проблемних областей і ризиків, формулювання висновків і рекомендацій.

2. Навчання і залучення співробітників підприємства в процес енергетичного менеджменту. Це може бути як вище керівництво, так і співробітники, наділені певними повноваженнями, наприклад, внутрішні аудитори. В результаті ці люди створять і запровадять систему енергоменеджменту на підприємстві, а потім і будуть нею управляти [3].

3. Планування розробки системи енергоменеджменту для розуміння обсягу робіт, розподілу термінів і відповідальності. Призначається керівник, відповідальний за впровадження системи енергоменеджменту на підприємстві, з числа керівників структурних підрозділів створюються робочі групи з окремих питань[4].

4. Впровадження системи енергоменеджменту. Реалізація розробленої моделі на практиці: інформування персоналу про вимоги, відповідальності, повноваження; реалізація заходів, передбачених в створених на попередньому етапі документах з енергоменеджменту; практичне вибудовування взаємодії підрозділів; моніторинг систем - споживачів палива і енергії.

5. Внутрішні аудити. Аналіз результативності та визначення можливостей поліпшення системи енергоменеджменту.

У висновку слід зазначити, що запроваджена адекватна система енергетичного менеджменту на підприємстві, що включає в себе такі розділи як енергетичне обстеження, енергетичний моніторинг і планування не тільки забезпечують економію енергетичних ресурсів за рахунок організаційних заходів, а й створюють передумови для виконання енергосервісних контрактів з технічної і технологічної модернізації підприємства. Представники енергосервісної компанії повинні бути впевнені в об'єктивності даних про досягнутий рівень і динаміку енергоспоживання підприємства в попередній період, в достовірності інформації про споживання енергетичних ресурсів, а також в наявності навченого персоналу і технічно грамотної системи експлуатації обладнання.

Література:

1. Борисов М.А. Реабілітація ТЕС. Забезпечення сталої роботи об'єднаної енергосистеми України /Енергетика и электрификация. – 2004. – № 3. – С. 2–3.
2. Трунова І. М. Пропозиції щодо виконання енергетичного аудиту підприємств АПК / І. М. Трунова, Т. В. Дегтяр, В. В. Нестеренко // Вісник ХНТУСГ. Проблеми енергозабезпечення та енергозбереження в АПК України.- 2009. – Вип. 87. - С. 27-29. – Бібліогр.: с. 29.
3. Егизаров, А. Г. Отопление и вентиляция зданий и сооружений сельскохозяйственных комплексов / А. Г. Егизаров. – М.: Строиздат, 1981. - 239 с.
4. Нормы технологического проектирования предприятий крупного рогатого скота: НТП 1-99. – [Введени с 1999-10-01]. Минсельхозпрод РФ. – 40 с.

MODERN APPROACHES TO DEFINING ALTERNATIVE SOURCES OF ENERGY

Iryna Tovstukha

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

There are various titles for alternative energy sources, such as unconventional, new, renewable and others are present in the international documents.

The United Nations (UN) under the auspices of the Economic and Social Council (ECOSOC) divided all energy sources into conventional and new in 1951. A new term “renewable sources of energy” had been used since 1957. United Nations General Assembly Resolution 33/148 (“The United Nations Conference on New and Renewable Sources of Energy”) of 1978 does not contain a definition, but only lists renewable sources of energy, which include ocean, wind, geothermal power, energy of oil shale and tar sands, energy of charcoal and wood fuel, solar power, energy of biomass conversion and hydropower [1].

According to the Statute of the International Renewable Energy Agency (IRENA), “renewable energy” are all forms of energy that are constantly produced by all renewable sources which include: bioenergy, geothermal power, hydropower, ocean power, as well as tidal power, wave and ocean thermal power, solar power and wind power [2].

It is important to note that at present Ukraine is successfully undergoing joining procedures to the International Renewable Energy Agency (IRENA). It will promote cooperation and sharing experiences between developed countries in the sphere of alternative energy and contribute to availability of loans for implementation of "green" projects.

The majority of European Union (EU) member states are using the terms "alternative sources of energy " and " renewable sources of energy " within their legislation. It should be noted that the EU-Ukraine Association Agreement, which was signed in Brussels in 2014, has consolidated prior commitments under the European Energy Community (September 24, 2010). Thus, Ukraine has undergone some commitments to match high European standards of renewable energy use.

Directive 2009/28 / EU states that energy produced from renewable sources is the energy that comes from non-fossil renewable sources, such as wind, solar, aerothermal, geothermal, hydrothermal power and ocean power, hydropower, biomass energy, gas from organic wastes, obtained as a result of their deposition, sewage treatment plant gas and biogas.

According to Reimers M.F. [3, p. 610-611], alternative energy is a process of power production from sun, wind, geothermal sources rather than from

conventional fossil fuels (coal, oil shale, gas, etc.) by using the temperature difference, biomass production, heat emissions from other industries.

According to Ukrainian legislation the term “unconventional and renewable sources of energy” appears in normative documents and it includes sources that exist constantly or appear periodically in the environment as a streams of solar energy, wind energy, Earth heat and energy of seas, oceans, rivers and biomass [4]. However, the legislation of Ukraine uses the term "alternative sources of energy " defined as renewable sources of energy that include solar, wind and geothermal power, wave and tidal power, hydropower, biomass energy, gas from organic wastes, sewage treatment plant gas, biogas and secondary energy resources, that include blast-furnace gas and coke gas, methane (gas from coal deposits devolatilization), converting of waste energy potential of technological processes since 2008 [5].

Having considered the features of the definition "alternative sources of energy ", we came to the conclusion that there is no clear understanding of how to classify the alternative sources of energy. However, solar, wind and geothermal power along with hydropower are undisputedly included into alternative sources. According to some normative acts, ocean energy, including tidal power, wave and ocean thermal power, bioenergy, landfill gas, sewage treatment plant gas, biogas etc. are also included to such sources.

The term "alternative sources" used in the legislation of Ukraine is very appropriate today because energy from these sources will be used simultaneously (alternatively) with coal, oil and gas for quite some time.

References:

1. Arungu-Olende, S. (1980) "Prospects for the United Nations Conference on New and Renewable Sources of Energy and the Perspectives of the African Third World Nations," Syracuse Journal of International Law and Commerce: Vol. 7: No. 2, Article 4.
2. Статут Міжнародного агенства з відновлювальних джерел енергії (IRENA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irena.org/documents/uploadDocuments/Statute/Statute_RU.pdf
3. Реймерс, Н.Ф. Природопользование. Словарь-справочник / Н.Ф. Реймерс. - М.: Мысль, 1990. - 640 с.
4. Про енергозбереження [Електронний ресурс] : Закон України, від 1 липня 1994 р. № 74/94-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>
5. Про альтернативні джерела енергії [Електронний ресурс] : Закон України, 20 лют. 2003 р. №555-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-15>

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ У МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВИКОНАЧОЇ ВЛАДИ

Світлана Чаусовська

*Сумський державний університет, Суми
Україна*

Переважно через призму якості надання послуг відбувається оцінювання суспільством діяльності органів державної влади. Забезпечити якість послуг можливо завдяки запровадженню систем управління якістю (СУЯ), що підтверджується світовим досвідом. Хоча вітчизняні місцеві органи влади почали роботу із запровадження СУЯ вже досить давно, проте досі ці системи ще не набули належної практичної реалізації, відповідно й послуги місцевих органів влади ще стали високоякісними. Система управління якістю, що створена відповідно до міжнародних стандартів ISO серії 9000, спрямована на забезпечення високої якості продукції, процесів, робіт та послуг [1]. Це дієвий засіб, за допомогою якого організація спрямовує та контролює всі види своєї діяльності, що мають вплив на якість продукції або послуги.

СУЯ в органах державної влади почала запроваджуватися постановою КМУ «Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю органами виконавчої влади». Необхідність розроблення цієї постанови викликано: відсутністю єдиних для всіх органів виконавчої влади стандартів та процедур діяльності, недостатньою орієнтованістю діяльності органів виконавчої влади на задоволення потреб споживачів, зокрема у сфері надання послуг, низькою якістю значної кількості послуг, що надаються органами виконавчої влади, потребою у здійсненні додаткових заходів щодо запобігання проявам корупції серед посадових осіб, уповноважених на виконання функцій держави [1].

Однак, процес запровадження СУЯ в органах влади виявився досить складним і потребував суттєвих фінансових ресурсів, яких фактично не вистачало на заходи Програми запровадження СУЯ в органах влади, затверджених постановою КМУ № 614. Проте, постановою КМУ «Про скорочення та укрупнення державних цільових програм» дію Програми було призупинено. Разом з тим, органи влади мають право запроваджувати СУЯ і така діяльність в Україні продовжується. Наприклад, у 2016 році Херсонська ОДА розробила політику, перелік документів СУЯ та отримала сертифікат відповідності вимогам ДСТУ ISO 9001:2009.

Однак, запровадження СУЯ ще не є популярним, а також існує багато проблем у цьому процесі. На нашу думку, ключовими з них є правові (неналежна правове регламентація для впровадження та регулювання системи управління якістю в органах влади), організаційні (рівнем організації

державного управління повинна визначатися ефективність надання послуг органами державної влади), фінансові (процес запровадження СУЯ потребує фінансових затрат, які в бюджетах органів влади відсутні), мотиваційні (персонал не розуміє мету та кінцевий результат запровадження системи управління якістю) та освітні (працівники, які будуть запроваджують СУЯ та контролювати її повинні мати відповідні знання).

На думку науковців основними проблемами в процесі запровадження СУЯ в органах влади є:

- «прорадянська ієрархія» та система управління у виконавчих органах місцевих рад, слабка комунікація між структурними підрозділами;
- незацікавленість вищих управлінців у запропонованій СУЯ;
- існуючий менталітет працівників та керівників, упереджене ставлення до будь-яких ініціатив, їх професійна некомпетентність;
- незрозумілість та суперечливість законодавчих актів, які регулюють діяльність органів влади, та їх верховенство по відношенню до стандарту;
- складна термінологія стандарту є незрозумілою працівникам та малоадаптованою до реальних умов їх діяльності [2].

Тому основними підходами до побудови системи управління якістю в органах влади повинні стати – це визначення всіх послуг, які надаються цим органом, та категорій споживачів, встановлення критеріїв якості послуг та ознаки невідповідних послуг, затвердження та впровадження методики усіх процесів, підготовка та навчання персоналу органу влади, проведення сертифікаційного аудиту.

Література:

1. Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 11 трав. 2006 р. № 614 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua> (19.04.2017)
2. Методичні рекомендації щодо розроблення та впровадження систем управління якістю відповідно до стандарту ДСТУ ISO 9001-2001 в органах виконавчої влади. (Додаток до спільного наказу Держспоживстандарту України та Головного управління державної служби України від 31 лип. 2006 р. № 273/221)
3. Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм: постанова Кабінету Міністрів України від 22 черв. 2011 р. № 704 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua> (19.04.2017)
4. Джеймс В. Коллінз, Долорес Шервуд Стайгер Внедрение системного подхода в соответствии со стандартом ISO 9001:2008 Системы управления качеством / GOAL/QPC, 2009.

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ЗАЙНТЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Ліана Чернобай, Святослав Маліброда

*Національний університет «Львівська політехніка», Львів
Україна*

Роль держави як суспільного інституту полягає в консолідуванні людського та ресурсного потенціалу країни з метою задоволення потреб її громадян та створенні сприятливих умов для забезпечення сталого розвитку. З плином часу змінюється набір критеріїв, які відображають ступінь розвитку країни та задоволення потреб її суспільства.

Звичним підходом до оцінювання рівня розвитку країни є розрахунок її економічних показників, зокрема, ВВП на душу населення чи середня заробітна плата. Проте, в сучасному суспільстві високий рівень розвитку господарства не завжди означає високий рівень задоволення його потреб. З середини ХХ ст. на міжнародному рівні розвивається концепція соціальної держави та соціальної відповідальності, які знайшли відображення у низці договорів: Глобальному договорі ООН, Міжнародному стандарті ISO 26 000 «Керівництва по соціальній відповідальності», Програмі розвитку ООН та інших [1, ст. 24,30]. Яскравим прикладом країн, що будують свою державну політику на засадах соціальної спрямованості, є країни Скандинавії. Європейська комісія розглядає соціальну відповідальність у контексті сталого розвитку регіону та Стратегії Європейської комісії з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) 2011-2014. Конституція України, у свою чергу, проголошує рівні права кожної людини на достатній рівень життя, медичну допомогу, безпечне для життя і здоров'я довкілля тощо. [1, ст. 29].

Як відомо, концепція соціальної відповідальності охоплює практично усі галузі діяльності держави та відображає якість виконання нею своїх обов'язків перед громадянами у соціальній сфері, ступінь розвитку суспільного діалогу між населенням, державою та бізнесом. Проте, на відміну від господарської діяльності, оцінка соціальної складової є складнішою, оскільки її не завжди можна виразити кількісно. Існуюча на сьогодні система статистичних показників дозволяє прямо чи опосередковано оцінити рівень добробуту та якості життя населення, а відтак – рівень ефективності державного управління у цій сфері.

Перехід від командно-адміністративної системи господарювання до ринкового типу спричинив шоківі зміни у вітчизняній економіці і, зокрема, у підході до ведення соціальної політики та механізмів її реалізації. В умовах, коли від наявних методів різко відмовились, а нові ще тільки формувались, відбувся занепад соціальних інститутів, держава стала не в змозі ефективно

виконувати свої функції у даній сфері. Оскільки соціально-трудова відносина охоплюють широке коло як економічних, так і соціальних явищ та процесів, що тісно пов'язані з трьома складовими сталого розвитку: економічною, соціальною та екологічною [1, ст. 10], дослідження діяльності держави у сфері зайнятості є актуальним.

У свою чергу, зміна основних засад функціонування держави зумовила потребу у розробленні нового методу оцінювання її ефективності та удосконаленні механізму реалізації державної політики. На наш погляд, функціонування механізму базується на ключових принципах, до яких слід віднести принцип справедливості (забезпечення прав і свобод для усіх верств населення), принцип системності (врахування усіх елементів та взаємозв'язків при оцінюванні, аналізі та регулюванні сфери зайнятості), принцип верифікації (обґрунтованість аналізованих показників та достовірність інформаційної бази), принцип цілеспрямованості (застосування механізму передбачає досягнення як загальних так і конкретних цілей), принцип пріоритетності (передбачає визначення першочергових цілей, завдань, заходів та цілей), принцип превентивності (діагностика та попередження негативних економічних процесів та явищ), принцип партнерства (передбачає тісну співпрацю працівників, бізнесу та держави на основі соціальної відповідальності як запоруки розвитку), принцип гнучкості (мінливість механізму відповідно до конкретних економічних умов та об'єктивних потреб), принцип динамічності (забезпечує дослідження механізму на всіх етапах його життєвого циклу).

На наш погляд механізм складається з чотирьох основних елементів: об'єктів, суб'єктів, цілей та інструментів впливу.

Об'єктами є ринок праці, роботодавець та працівники. Цілі розподіляються за часовим горизонтом на поточні та стратегічні. За масштабом можна виділити загальні, часткові та цілі. За формою оцінювання абсолютні та кількісні. Основними суб'єктами є Міністерство соціальної політики, інші міністерства, Верховна рада та інші інституційні одиниці, які прямо чи опосередковано можуть впливати на стан зайнятості. Інструменти можна класифікувати за характером (стимулюючі, стримуючі та захисту), за рівнем впливу (макрорівень, мезорівень та макрорівень) та за типом (активні та пасивні).

Процес функціонування механізму пропонується реалізовувати за універсальним алгоритмом: збір даних, їх аналіз, вибір заходів відповідно до результатів аналізу, контроль та регулювання.

Література:

1. Соціальна відповідальність: навчальний посібник / О. Є. Кузьмін, О.В. Пирог, Л.І. Чернобай, С.Б. Романишин, Н.О. Вацик. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 328 с.

RENEWABLES IN UKRAINE'S AGRICULTURE

Olena Chygryn

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

With a combination of abundant resource potential and state-supported renewable energy promotion schemes, Ukraine is a very promising renewable energy market.

Agriculture is one of the most important sector in Ukraine's production complex, which is engaged in growing crops and breeding animals for people with food and industrial raw materials.

Given the size of the agricultural sector, including unused arable land in the country, there is significant potential for the production of biomass and biogas, estimated at around 120 TWh/year. It is estimated that almost 9 bln m³ of gas per year can be replaced by alternative energy sources. The existing potential gave rise to expectations of a fast technological leap and the rapid development of renewable energy portfolio in Ukraine.

The analysis of the current situation with the implementation of renewables in the agricultural sector of Ukraine allowed to emphasize the following problematic aspects:

- complex application of modern methods, technologies and facilities for alternative energy require additional legislative support and long-term consistency of state policy in energy saving;

- energy supply based on renewable energy requires significant investment of financial and material resources in the present conditions of our economy is a major problem;

- are absent motivation system and support economic subjects agriculture for investment and development of alternative energy;

- in Ukraine is absent serial production of many types of technological equipment for the use of alternative energy sources.

A major barrier is the current difference in the approaches to the development of alternative and renewable energy in developed countries and in Ukraine. Today, in countries with advanced economics growing emphasis on environmental aspects of the implementation of such systems, while in our country, the industry is of prime socio-economic importance.

Also substantial factors that hinder today the introduction of the use of solar power installations in agriculture in Ukraine and practice of economic activity as a whole is:

- active opposition of companies engaged in oil and gas and mineral production from these traditional fuels;

- underdevelopment of renewable technologies and the relatively high cost of equipment. So that the cost of solar energy received largely exceeds the cost of energy from conventional and other alternative energy sources.
- reliability of existing equipment in many cases is low.
- are absent standards and guarantees for equipment, goods, and organizations that specialize in distribution and service installed equipment.

Also the total long-term economic crisis, political uncertainty and economic areas of the country, the lack of comprehensive state program of development of alternative energy country complicate realisation and implementation relevant technologies.

However inevitable and relevant is the distribution of alternative energy in agriculture. Therefore, there is a significant number of conditions and considerable range of applications of solar energy in agriculture and in rural areas. In particular forage drying, heating water and air in industrial premises and residential buildings, conversion of solar energy into electricity.

As the international experience notice by large-scale development of solar energy, it is advisable to start with its use in households for the purpose of heating water and air in buildings - especially in rural areas. Although currently in Ukraine to "green tariffs" will have greater access relatively large energy projects.

Unfortunately, the analysis shows that Ukraine is in none of the known methods of converting solar energy is economically not justify the capital cost of its receipt. Therefore, in the near future Ukraine should use solar energy for commercial and domestic use in large scale in a separate version is economically this is impractical. The most rational option is currently combining solar equipment with wind or heat pump units.

At the same time very promising for Ukraine is biomass. The study showed by installing biogas and biodiesel systems, agricultural enterprises can not only meet its own needs in an environmentally friendly fuel, but also profit from the sale of biofuels.

Strengthening the renewable energy sector is of strategic importance both for Ukraine's energy security and for its aspirations of joining the Energy Community. In addition to climate protection, and taking into account the significant share of nuclear energy in Ukraine's energy mix (and plans for its further development), renewables can constitute an answer for energy demand at peak load. They can also decrease the role of Russian gas. However, it is necessary for Ukraine to change the approach to renewable energy sector management. The projects implemented in Ukraine are mostly one-time, not systemic, which interferes with the consistency of the newly emerging sector. The solution may be to consolidate the experience of local businesses and to better coordinate work on the further development of renewable energy in Ukraine.

MANAGEMENT MODEL FOR USING CONTINUOUS INNOVATIVE STRATEGIES ON THE EXAMPLE OF GOOGLE INC.

Allan Chisakula, Iryna Tymchenko
Sumy State University, Sumy
Ukraine

It is known many companies which were innovative leaders at the market, but lost their innovative capabilities. Products and services must be interchanged by new and better propositions for clients. Superiority of many companies in qualified employees and strong market position can disappear, but strategy directed on the continuous innovations will help to achieve long-term income increasing. To grow innovation potential of the companies, it is necessary to be ready to change traditional management and organizational models.

The aim of the paper is to research organizational characteristic of the management model for using continuous innovative strategies on the example of Google Inc.

It is actually to conduct scientific researches which allow developing concrete approaches of organization not only continuous innovation, but continuous improvements.

Practical importance of this paper is to research such characteristics which can help top management to understand and organize the managing system directed on the continuous innovations with the course of time in quickly changing fields.

Google Inc. is one of the world's most valuable company, and it is considered one of the world's most innovative enterprise. Google Inc. can be considered as dynamic corporation which use strategy directed on the continuous innovation [2]. Google Inc. has developed several organizational characteristics in their corporative system. In our opinion, these approaches are concrete example and can be used in others innovation-oriented companies.

Google has changed traditional management thinking and organize their own management model directed on the continuous innovations.

Annika Steiber, the author of "The Google model" [1] said that "the company seemed to have successfully combined two arguably rather different competencies: engineering skill in computer science and scientifically based expertise regarding human capital". Google has built innovative management model based on six management principles:

1) *Dynamic capabilities*. The company's ability to integrate, develop, and reconfigure internal and external competencies in order to meet rapidly changing surroundings.

2) *A continuously changing organization.* If you delay taking action until problems arise, you will act too late. The organization should be permeated with a proactive approach to change.

3) *A people-centric approach.* The company is people-centric, focusing on the individual and liberating his or her innovative power. This principle is based on a belief that people want to be creative and that a company must provide them with a setting in which they can express their creativity.

4) *An ambidextrous organization.* Continuous innovation must combine two different forms of organizational logic within the same organization. These are *daily production*, which works best with a conventional planning-and-control approach, and *innovation*, which requires greater freedom, flexibility, and a more open attitude toward experimentation.

5) *An open organization that networks with its surroundings.* A company can be more or less open to integration with its surroundings. Continuously innovative companies have permeable limits and have a constant and conscious exchange of information with their surroundings.

6) *A systems approach* to work differs from the conventional linear way of working. A systems approach requires a holistic view and understanding of the whole corporate system (that is, the organization) and how the different components in the system influence each other [1].

Making conclusions it is important to say that continuous innovations are very important for most companies in different fields. To increase innovation capability leaders of a company should increase their understanding of how innovation process can be accommodated with the framework of management model for continuous innovations.

Management model which is successful example in going innovations is Google management model. It is based on six principles which can be used by another company as a platform for building new management concept for continuous innovations in in quickly changing world.

References:

1. Annika Steiber. The Google model. Managing continuous innovation in a Rapidly Changing World. - Access mode: <https://www.strategos.com/google-model-managing-continuous-innovation-rapidly-changing-world>.
2. [Annika Steiber](#), [Sverker Alänge](#). A corporate system for continuous innovation: the case of Google Inc.// European Journal of Innovation Management, Vol. 16 Issue: 2, p. 243-264. – 2013. – Access mode: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/14601061311324566>.

LOGISTICS OF ENVIRONMENTAL SERVICES

*Julia Chortok, Andrii Yevdokymov,
Ali Hassan Jabur*

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

Environmental services – an environmentally focused activity or benefit that one party can propose the other to address issues related to environmental protection. Ecosystem services – the benefits and values derived by humans as a result of the generation, recovery, maintenance and regulation of ecosystems processes are due to purposeful activity of certain entities [1].

Formation of the environmental services market is caused by a number of factors:

1) development and improvement of environmentally oriented markets and environmental technologies;

2) the need to reduce fixed costs encourages businesses to buy, but not to take on additional costs associated with the implementation of independent environmental problems;

3) increasing demands of consumers and public institutions increase need to provide specialized environmental services that only specialized firms can ensure;

4) as a result of improving economic welfare consumers' desire to buy safer products is growing.

Environmental services market can be defined as a special kind of social and economic relations, where environmental services are the object of sale and they are used to preserve the environment [2]. Types of environmental services: environmental management, environmental consulting, environmental audit, environmental engineering, environmental certification, green tourism, issues related to waste management.

Developing the environmental services will lead to the creation of environmental infrastructure, which in turn form ecoindustry with a gradual transition to a sustainable economy. Formation of the market of environmental services is associated with the expansion of the business processes that involve the use of logistic elements. Under these conditions, term “logistics of environmental services” becomes the relevance. It can be defined as logistics flow management (material, information, finance, labor, etc.) appearing in providing environmental services.

References:

1. Серебрянік О.О. Екологічні послуги як об'єкти екологічного права: зміст наукової проблеми / О. О. Серебрянік // Науковий вісник ХДУ. – Т.2. – 2014. – С. 114.
2. Орел О.І. Екологічні послуги як інструмент національної екологічної політики/ О. І. Орел // Збалансоване природокористування. - №1. – 2014. – С. 102.

ДОБРОТНІСТЬ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН РЕГІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ¹

Олена Шкарупа

Сумський державний університет, Суми
Україна

Екологічна модернізація (ЕМ) соціально-економічного розвитку регіону базується на таких міркуваннях. По-перше, в системі регіонального розвитку необхідними є нові системні зміни, тому що ринкові механізми та сучасна екологічна політика працюють майже окремо й здатні попередити системні локальні еколого-економічні кризи. Глибокі системні зміни соціально-економічного розвитку в суспільстві потрібні для формування екологічно орієнтованих культурних цінностей, стилю життя суспільства й самої концепції функціонування економічних структур. По-друге, формування екологічно орієнтованих культурних цінностей в суспільстві є однією з умов екологічної модернізації. Однією з найбільш важливих основ рециркуляційної економіки та її «зеленого» зростання є якісне відтворення екологічної свідомості, що включає поширення у суспільства розуміння соціальної відповідальності перед наступними поколіннями за нераціональне природокористування та антропогенне навантаження на довкілля. По-третє, потрібно на регіональному рівні трансформувати економіку, керуючись межами матеріального зростання й межами споживання. Існує думка, що бізнес-інтереси та маркетинг створили культуру споживання, але зворотнє також можливо. Для того, щоб здійснити такі зміни, необхідно, бажано і можливо, розробити ряд принципів та економічних інструментів, які сприятимуть системному переходу до зазначених модернізаційних змін. ЕМ має сприяти формуванню оновленню систем виробництва й споживання, з тим, щоб в кінцевому підсумку виконати свою початкову мету: бути засобом для досягнення громадських інтересів для рециркуляційної економіки та її «зеленого» зростання. Огляд літератури дозволив встановити, що ЕМ може бути реалізована за допомогою таких принципів: *принципу соціальної відповідальності*. Політична і соціальна системи в суспільстві можуть працювати в рамках державно-приватного партнерства, основні питання якого будуть в центрі дискусій і основної спрямованості громадських й політичних зусиль щодо формування «зеленого» зростання економіки; *принципу достатності*. Сучасна сфера споживання потребує «ре-дизайну», що означає зміни в системі виробництва та споживання, що може бути здійснено, наприклад, за рахунок підвищення життєвого циклу товарів. *принципу соціально-екологічної ефективності*. Цей принцип впливає з

¹ Матеріал підготовлено в рамках НДР №0115U000684

концепції соціальної та солідарної економіки, що актуалізує питання структурних зрушень глобальної економіки. На думку вчених, потрібно ставити питання про те, як визначити моделі виробництва чи надання послуг, які можуть використовувати найменшу кількість ресурсів (або енергії) та ефективно задовольняти конкретним виявленим потребам суспільства. Це можуть бути питання енергоефективності будинків, транспортних засобів, устаткування та ін.; *принцип узгодженості дій*. Це передбачає «осучаснення» виробництва, використання відновлюваних джерел енергії, принципів сталого лісокористування, водокористування і та ін. До того ж, реалізація ЕМ має здійснюватися в *соціально-комунікаційному контексті* на інноваційній основі. Необхідно створити систему мотивації для інноваційної діяльності, в т.ч. на основі негрошових форм мотивації праці, гнучкої організації робочого часу, забезпечення свободи творчості. Саме свобода творчості, що сприяє пошуку неординарних рішень, і є основне джерело конкурентних переваг на інноваційній основі.

Для оцінки результативності ЕМ в контексті «зеленого» зростання економіки нами запропоновано дослідити процес «добротності модернізаційних змін» (в англійському перекладі термін «добротність» – «quality factor»). Розглядаючи термін «добротність» за різними джерелами, ми встановили, що частіше під нею розуміють комплексну характеристику властивостей системи, а саме: інтегральне поняття якості (доброякісність, достойну якість). Поняття «добротність» включає більш широкий спектр властивостей, до якої належать такі критерії як, корисність, надійність, ефективність. В економічній інтерпретації термін «добротність» використовується для пояснення аспектів ЕМ та знаходження найкращого (оптимального) рішення наукового завдання, яке полягає в тому, що зміни соціально-економічного розвитку повинні здійснюватися розумно, бути раціонально реалізовані, продумані організаційно, забезпечені процесом управління та узгоджені за допомогою інформаційно-комунікаційних потоків. Критерієм добротної модернізаційних змін виступає, на нашу думку, мультиплікатор добротної ЕМ (коефіцієнт, що показує міру помножуючого впливу позитивного зворотного зв'язку на вихідну величину керованої системи). На основі проведених досліджень нами встановлено, що добротною будь-яку систему в загальному випадку зробити майже неможливо. Точніше – поки не існує наукових результатів щодо отримання абсолютно добротної систем в загальному випадку в будь-якій сфері діяльності. За думкою вчених, абсолютно добротними є лише природні системи, побудовані за принципами екосистемного регулювання. Для соціально-економічного розвитку є доцільним розроблювати методи підвищення добротної окремих підсистем.

PROJECT “GREEN MARINA” FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UKRAINIAN DANUBE DELTA

Andrew Shvidchenko, Anna Vartanian
Odessa State Environmental University, Odessa
Ukraine

In 2005, the World Tourism Organization and the United Nations Environment Program published a guide entitled “Making Tourism More Sustainable” for all decision makers who are involved in the development of sustainable and responsible forms of tourism.

Sustainable tourism has to minimize any harm and negative impact and to optimize potential economic benefits.

In our research, we propose a project for the development of the Ust-Dunaïsk port, which is situated in the Danube Delta (Vilkovo town, Odessa region, Ukraine) by creating a tourist entity “Green Marina” that must meet all the requirements for sustainable tourism. Such project is very relevant because of the proclamation the 2017 - the year of sustainable tourism by the WTO.

On a territory with such unique ecosystems, any economic activity should be implemented in accordance with the principles of sustainable development.

Vylkove (8,800 inhabitants) is a town on the Danube Delta near the Ukrainian–Romanian border. The Delta, an elevated flood-plain surrounded by swampy terrain, used to be a historic refuge for fugitives [2].

The territory of Ust-Dunaïsk port covers 15 hectares, its water area totals 60 ha. The port's sea entrance canal is 7 km long and leads to three anchorages for large tonnage ships where passable depths have been lost by present time. Another connecting canal with the length of 1.5 km leads from the port's harbor into the Prorva Canal. The development of the project "Green Marinas" aims at reducing or eliminating pollution from the activities of yacht clubs and ports. Project working group has to include representatives of the Association of Tourism Development of the Odessa Region, the NGO's, scientific institutions, "Ust-Dunaïsk" port authority and local authority with the assistance of international experts aim to create unified leadership for the sustainable management methods of marinas, development of the general education system, as well as a regional advocacy network.

It is planned to working out the Guidelines regarding the management of "Green Marinas", working out a business plan "Green Marina" on the territory of "Ust-Dunaïsk". The main components of the management system for “Green Marina” are presented in the table 1.

Table 1 - Main components of the management system for “Green Marina”

Components	Activities
Siting, Design, Facility and Habitat	<ul style="list-style-type: none"> - Place new facilities in previously developed waterfront sites. - Expand marinas into previously developed sites. - Check with your local government for preferred redevelopment activities and locations. - If protected species are identified, you must implement an approved protection plan prior to project approval. - Avoid disturbance to wetlands and indigenous vegetation in riparian areas.
Petroleum Control	<ul style="list-style-type: none"> - Install double-walled or vaulted fuel tanks with aboveground piping. - Locate fuel docks in protected areas. For safety reasons, all fueling stations should be accessible by boat without entering or passing through the main berthing area. - Provide environmental Controls at the Pump.
Sewage Handling	<ul style="list-style-type: none"> - Sewage pumpouts and waste dump receptacles; - Prohibit Discharge of Waste Water from Vessels; - Design and Maintain Septic Systems to Protect Water Quality and Public Health.
Waste Management and Recycling	<ul style="list-style-type: none"> - Reduce Waste; - Provide accessible, well-marked, well-lit and lidded trash and recycling receptacles. Empty and clean the receptacles at least weekly; - Provide facilities for fish cleaning and carcass disposal; - Recycle Liquid Wastes.
Marina Management and Boater Education	<p>Train Staff on the following: Used oil management</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spent solvent management; proper disposal of spent abrasives; disposal of vessel wastewater; spill prevention and control; fueling procedures; general good housekeeping; painting and blasting procedures; used battery management/

References:

1. Making Tourism More Sustainable/World Tourism Organisation -2005 <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA->
2. Vartanian A. V., Demianenko S. G. Means of Sustainable Tourism Development in Rural Areas of the Ukrainian Danube Delta – Serbia, 2014. - <http://www.drcsummerschool.eu/proceedings?order=getLinks&categoryId=83>

NEW STRATEGIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: FUTURISM OR REALITY FOR UKRAINE?

Hanna Shvindina

*Sumy State University, Sumy
Ukraine*

More than 20 years passed since the work of Brunderburger and Nalebuff “Coopetition” appeared in 1996. The revolutionary mindset had changed the industries, but still is invisible for Ukrainian researchers in the field of strategic management. The idea of Sustainable Development started to conquer the world earlier, in 1987, but in Ukraine it is still the challenge for the enterprises as far as the environmental objectives are out of the key success factors line in majority of the industries.

In the field of strategic management there are many theoretical approaches; among them we should mention Resource-based View of the firm, Michael Porter’s Positioning School, Hamel and Prahalad’s Core Competences Approach, Coopetition School, Innovations Model by Chesbrough.

Environmental issues became central for the global players due to the resources limitations which became unavoidable. While the social movements and customers’ expectations had been changed, the proactive corporate environmentalism appeared. But it is still not clear, how ecological investments can be transformed into competitive advantage (Orsato, 2009). Sustainability is assumed as an approach of environmental science, but the strategists defined different types of corporate sustainability strategies (Baumgartner & Ebner, 2010), such as: introverted, extroverted, conservative, visionary. Three dimensions - social, ecological and economic - let constructing certain profiles of corporate sustainability.

Coopetition Model brings new understanding of the sustainability. Under the resources limitations, it is possible to create the consortium that will unite the main players of the industry (main competitors) into the one environmental project. These eco-investments will be beneficial if the “green game” will involve the majority of the industry. Every new player changes the game, as Branderburger and Nalebuff once mentioned, so to transform the game into greening, more players with eco-investments are needed. This idealistic futuristic picture may become the real case for the machine-building industry in Ukraine.

First of all, we should analyze the Forces Model for the industry we take as a case. The structure of the forces let us understand, if there is a possibility to influence the industry in preferable way in terms of company’s anticipated strategy. After that we should identify if there is any possibility to create a network as precondition for the coopetition strategy implementation. The main question is – what elements of value chain in industry can be shared between the players without

the fear to lose the core competences or know-hows. If these elements exist, and the players are ready to negotiate about the union, then the green component of the project must be identified. In this case there will be “double sustainability” – the green co-competition project is created to sustain the competitive advantages of the participants by reducing the competitive pressure in industry, and green component solve the problem of environmental sustainability of the industry players.

If more than two big players in machine-building industry in B2C retailing will launch the greening of the production, this game will be accepted by other players. The main conditions are the visible effect of the eco-investments (e.g. costs leadership due to resources usage minimization).

If the “greening will be perceived as one of the key factors of success, this approach will be spread in the industry and beyond.

As a resume we should say that every futuristic view may become real one day. Decades ago the thought of cooperation with competitors was revolutionary and risky, but now it is a reality for global companies, such as Samsung, Amazon, Panasonic and others.

References:

1. Orsato, R. J. (2009). What are Sustainability Strategies?. In *Sustainability Strategies* (pp. 23-42). Palgrave Macmillan UK.
2. Baumgartner, R. J., & Ebner, D. (2010). Corporate sustainability strategies: sustainability profiles and maturity levels. *Sustainable Development*, 18(2), 76-89.
3. Van Bommel, H. W. (2011). A conceptual framework for analyzing sustainability strategies in industrial supply networks from an innovation perspective. *Journal of Cleaner Production*, 19(8), 895-904.
4. Nalebuff, B. & Brandenburger, A.(1996). *Co-opetition*. London: HarperCollinsBusiness.

Наукове видання

STABICONsystems – 2017

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 27–29 квітня 2017 року)

Дизайн та комп'ютерне верстання
Андрія Іскакова

STABICONsystems-2017

Materials
of International and Practical Scientific Conference
(Ukraine, Sumy, April 27 – 29, 2017)

Design and desktop publishing by
Andrii Iskakov

Стиль та орфографія авторів збережені.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 8,14. Обл.-вид.арк.11,04. Тираж 300 пр. Зам. № .

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.

STABICON

systems

